

DOĞAL GAZ PİYASASI
2013 YILI SEKTÖR RAPORU
Strateji Geliřtirme Dairesi Başkanlığı

BAŞKANIN MESAJI

Düzenleyici Kurum olarak piyasanın sağlıklı işlemesi ve geleceğe dönük stratejilerin belirlenmesinde, piyasa izlemenin ve sağlıklı ve güncel verilerin zamanında üretilmesinin çok önemli olduğuna inanıyoruz. Bu sebeple piyasada faaliyet gösteren kişilerin, tüketicilerin ve ilgili kurum ve kuruluşların, gerek bildirim sistemi, gerek talep edilen veriler, gerekse raporlara ilişkin görüş ve önerileri bizim için çok kıymetlidir.

Piyasada faaliyet gösteren Lisans Sahiplerinin hak ve yükümlülükleri anlamında birbirleriyle ve tüketicilerle olan entegrasyonlarının sağlam temele dayanması, aynı zamanda tüketici memnuniyetinin azamileştirilmesi ve sonuç olarak Düzenleyici Kurum-Lisans Sahipleri-Tüketici üçgeninde etkili iletişim, artan verimlilik ilişkisinin sağlanması temel hedeflerimizden birisidir.

Doğal Gaz Piyasasının dinamik yapısı; gerek piyasaya ilişkin düzenleme ve denetim faaliyetlerimizde etkinlik ve verimliliğin sağlanması, gerekse Kanunun hedeflediği piyasa yapısının oluşturulması için Kurum olarak yeni adımlar atmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2013 yılında Kurumumuzun yenilikçi, üretken, gelişime açık yapısına uygun olarak aldığımız Kararlar ile hem Doğal Gaz Piyasa faaliyetlerinin etkin izlenmesi, hem de doğal gaz sektörünün taleplerine cevap verecek raporlamaların yapılabilmesi mümkün olmuştur.

Bilindiği gibi, 2013 yılı Nisan ayından itibaren, Kurumumuzun Analiz ve Raporlama Sisteminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında, piyasada faaliyet gösteren kişiler, faaliyetlerine ilişkin bildirimlerini elektronik imza ile yapmaya başlamışlardır. İlkleri başarmanın hedefi ile çalışmaların yoğun ve yorucu olduğu 2013 yılı zorluklarını sektör ile birlikte aşmanın gururunu bir kez daha yaşamaktayız.

Diğer taraftan, raporlarda yer alan verilerin bütünlüğünün ve tutarlılığının sağlanabilmesi için, bildirimlerin güvenilirliği ve dolayısıyla lisans sahibi şirketlerin veri gönderirken dikkatli ve özenli olması esastır. Kuruma veri gönderen şirketlerin faaliyetlerine yönelik detaylı bilgilerin raporda yer alması düşüncesinin, bir hedefi de şirketlerin ve sektörün otokontrol mekanizmasını işletmesini sağlamaktır.

Sisteme veri girişi yapan kullanıcı hatalarının en aza indirilmesi, veri girişinin en kolay şekilde yapılması ve sektör raporunun yayımlanma aralıklarının azaltılması için çalışmalarımız son hızla devam etmektedir. Söz konusu çalışmalarımızın, paydaşların görüşleriyle daha zenginleşeceğinin bilincindeyiz. Bu kapsamda ilk defa 2013 yılında, elektronik imza kullanılarak bildirim sistemi üzerinden alınan veriler çerçevesinde hazırlanan sektör raporuna yönelik olarak tüm paydaşlardan gelecek yapıcı eleştirilere açık olduğumuzu da ifade etmek isterim.

Bu çerçevede, 2013 yılı Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporunun ilgili tüm kişi, Kurum ve Kuruluşlara faydalı olmasını temenni ederim.

YÖNETİCİ ÖZETİ

1. Üretim

Yurt içinde üretim yapan toptan satış lisansı sahibi 8 şirket tarafından 2013 yılında 537 milyon Sm³ doğal gaz satışa sunulmuştur. Üretimi yapılarak satışa sunulan gaz miktarı 2012 yılına göre %15 azalmıştır. Yurt içinde üretilerek satışa sunulan doğal gazın miktarı üretildiği sahaların illerine göre Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1- Üretim Yapan Toptan Satış Lisansı Sahibi Şirketlerce Satışa Sunulan Doğal Gazın İllere Göre Miktarı (milyon Sm³)

İLLER	Miktar
TEKİRDAĞ	279
KIRKLARELİ	102
DÜZCE	97
İSTANBUL	27
EDİRNE	25
MARDİN	7
Toplam	537

2. İthalat

2013 yılında, 8 adet uzun dönemli ve 2 adet spot (LNG) ithalat lisansı sahibi tarafından toplam 45.269 milyon Sm³ doğal gaz ithal edilmiştir. Doğal gaz ithalatı 2012 yılına kıyasla %1,42 oranında azalmıştır. 2013 yılında, ithalat %58’lik payla en fazla Rusya’dan yapılmıştır.

Tablo 2’de kaynak ülkelere göre doğal gaz ithalat miktarları verilmektedir.

Tablo 2- Kaynak Ülkelere göre Doğal Gaz İthalat Miktarları (milyon Sm³)

Rusya	İran	Azerbaycan	Cezayir	Nijerya	Diğer*	Toplam
26.212	8.730	4.245	3.917	1.274	892	45.269

* Spot LNG ithalatının yapıldığı ülkeleri temsil etmektedir.

2013 yılında toplam 6.083 milyon Sm³ LNG ithalatı yapılmış olup, söz konusu miktar toplam ithalatın %13’üdür. Toplam LNG ithalatının %14,7’lik bölümü Spot LNG ithalatı olup, geri kalan kısmı BOTAŞ tarafından Cezayir ve Nijerya’dan ithal edilen miktar oluşturmaktadır.

3. İhracat

2013 yılında ihracat lisansı sahibi 8 şirketten yine sadece BOTAŞ faaliyette bulunmuş, şirket tarafından Yunanistan’a 682 milyon Sm³ doğal gaz ihraç edilmiştir.

Tablo 3- 2013 Yılında Gerçekleşen İhracat Miktarı (milyon Sm³)

İhracat yapan şirket	Doğal gazın ihraç edildiği ülke	Miktar
BOTAŞ	Yunanistan	682

4. Depolama

2013 yılında depolama tesis kapasitelerinde bir değişiklik olmamıştır. Ancak, TPAO tarafından işletilen İstanbul'un Silivri İlçesinde bulunan depolama tesisin ikinci fazının devreye alınarak, 2015 yılında 2.841 milyon Sm³ kapasiteye ulaşılması planlanmaktadır. Depoların yıl sonu stok toplam miktarları Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4- Yıl Sonu Toplam Stok Miktarları (milyon Sm³)

Yıllar	Miktar
2012	1.979,97
2013	1.493,41

5. Tüketim

24/01/2013 tarih ve 4252 sayılı Kurul Kararı ile 47.600 milyon Sm³ olarak belirlenen 2013 yılı ulusal doğal gaz tüketim miktarı -3,7% sapmayla, 6 milyon Sm³'lük kayıp bölümü dahil 45.918 milyon Sm³ olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılında, LNG olarak tüketilen gaz miktarı 643 milyon Sm³ olarak belirlenmiş, söz konusu miktarın toplam ulusal doğal gaz tüketimi içindeki payı %1,4 olarak hesaplanmıştır.

2013 yılı sektörlere göre toplam doğal gaz tüketim miktarı Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5- Sektörlere Göre Doğal Gaz Tüketim Miktarları (milyon Sm³)

Sektörler	Miktar
Dönüşüm/Çevrim Sektörü	21.053
Sanayi Sektörü	8.621
OSB	2.907
Konut	9.540
Enerji Sektörü	591
Ulaşım Sektörü	88
Hizmet Sektörü	3.035
Diğer	77
Kayıplar	6
Toplam	45.918

6. Şehir İçi Doğal Gaz Dağıtım

2013 sonu itibariyle; doğal gaz dağıtım lisansı almış şirketlerce gerçekleştirilen toplam yatırım tutarı(işletme giderleri ve KDV hariç), 9.758.257.546 TL, inşa edilen çelik hat uzunluğu 9.048.613 m ve polietilen boru hatlarının uzunluğu 59.650.166 m olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılı sonu itibariyle doğal gaz hizmeti götürülen 69 ilde toplam konut abone sayısı 9.484.324'e, serbest tüketici sayısı da yaklaşık 372.000'e ulaşmıştır.

Tablo 6- 2013 Yılı Sonu İtibariyle Konut Abone Sayısı En Fazla Olan 10 il, Konut Abone Sayısı ve Tüketimleri

İl Adı	Abone Sayısı	Tüketim Miktarı (Sm ³)
İSTANBUL	3.498.203	3.468.049.153
ANKARA	1.458.975	1.494.330.548
BURSA	726.768	585.006.430
KOCAELİ	379.926	321.584.999
İZMİR	284.139	253.883.590
ESKİŞEHİR	229.513	266.361.644
KONYA	221.828	235.675.201
KAYSERİ	217.584	192.044.604
TEKİRDAĞ	145.784	126.467.696
SAMSUN	123.765	101.289.582
TOPLAM	7.286.485	7.044.693.447

İçindekiler

TABLolar LİSTESİ	VII
GRAFİKLER LİSTESİ	IX
1. DÜNYA DOĞAL GAZ PİYASASI	1
1.1 Dünya Doğal Gaz Piyasasına İlişkin Temel Veriler	1
1.1.1 Küresel Doğal Gaz Rezervleri	1
1.1.2 Küresel Doğal Gaz Üretimi	2
1.1.3 Küresel Doğal Gaz Talebi	6
1.2 Avrupa Birliği Doğal Gaz Piyasası	10
1.2.1 Toptan Satış Piyasası	10
1.2.2 Avrupa Birliği Şebeke Kodları	11
2. TÜRKİYE DOĞAL GAZ PİYASASI	12
2.1 Üretim	12
2.2 İthalat	17
2.2.1 Boru Hatlarıyla İthalat	18
2.2.2 Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) ve Spot LNG İthalatı	19
2.2.3 Doğal Gaz İthalat Verileri	20
2.3 Üretim - İthalat Değerlendirilmesi	30
2.4 İhracat	31
2.5 Depolama	33
2.5.1 Yer Altı Doğal Gaz Depolama	35
2.5.2 LNG Depolama	36
2.5.3 Depolama Tesisleri Kullanım Usul ve Esasları	36
2.6 Toptan Satış	38
2.6.1 Boru Hatlarıyla Toptan Satış	40
2.6.2 LNG Toptan Satışı	41
2.7 Sıkıştırılmış Doğal Gaz (CNG)	42
2.8 İletim	44
2.8.1 Boru Hatlarıyla İletim	44
2.8.2 LNG İletimi	50

2.9	Dağıtım	51
2.9.1	Dağıtım Lisans İhaleleri.....	51
2.9.2	Şebeke Yatırım Performansları	53
2.9.3	İzleme ve İnceleme Faaliyetleri	58
2.9.4	Müşteri Hizmetleri ve Sektörel Rekabet.....	61
2.10	Sertifika Faaliyetleri	84
2.10.1	Yapım ve Hizmet Sertifikası Faaliyetleri.....	84
2.10.2	İç Tesisat ve Servis Faaliyetleri Hatları Sertifikası	86
2.11	Ulusal Doğal Gaz Tüketim Verileri	86
2.11.1	2013 Yılı Ulusal Doğal Gaz Tüketim Değerlendirmesi.....	86
2.11.2	2013 Yılı Ulusal Doğal Gaz Tüketim Tahmini	92
3.	TARİFE VE FİYATLANDIRMA	94
3.1	Dünya.....	94
3.2	Avrupa ve Türkiye	95
3.3	Türkiye’de Doğal Gaz Fiyatları	96

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1.1.1 2012 YILI SONU İTİBARIYLA DÜNYA DOĞAL GAZ REZERVLERİ.....	2
TABLO 1.1.2 DÜNYA DOĞAL GAZ ÜRETİMİ 200-2013 (MİLYAR M3).....	4
TABLO 1.1.3 DÜNYA DOĞAL GAZ TALEBİ VE TAHMİNİ (MİLYAR M3)	7
TABLO 1.1.4 2013 YILI DÜNYA DOĞAL GAZ TÜKETİMİ (MİLYON M ³)*.....	8
TABLO 1.2.1 AB ŞEBEKE KODLARINA İLİŞKİN SÜREÇ VE DURUMLARI	11
TABLO 2.1.1 2007-2013 YILLARI DOĞAL GAZ ÜRETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³).....	13
TABLO 2.1.2 2013 YILI İLLERE VE AYLARA GÖRE DOĞAL GAZ ÜRETİMİ (MİLYON SM ³)	14
TABLO 2.1.3 TOPTAN SATIŞ LİSANSI SAHİBİ DOĞAL GAZ ÜRETİM ŞİRKETLERİN 2013 YILI AYLIK DOĞAL GAZ ÜRETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	15
TABLO 2.2.1 DOĞAL GAZ ALIM SÖZLEŞMELERİ	17
TABLO 2.2.2 ÖZEL SEKTÖRE AİT İTHALAT LİSANSLARINA KONU MİKTARLAR (MİLYON CM ³) (*).....	19
TABLO 2.2.3 2005-2013 YILLARI DOĞAL GAZ İTHALAT MİKTARLARI (MİLYON SM ³).....	20
TABLO 2.2.4 2013 YILI ŞİRKETLER BAZINDA TÜRKİYE’NİN DOĞAL GAZ İTHALATI (MİLYON SM ³).....	22
TABLO 2.2.5 2012 VE 2013 YILLARI DOĞAL GAZ İTHALATININ AYLIK DEĞERLERİ KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³).....	24
TABLO 2.2.6 2013 YILI UZUN DÖNEMLİ İTHALAT VE SPOT LNG İTHALATI AYLIK VERİLERİ (MİLYON SM ³)	27
TABLO 2.2.7 2013 YILI UZUN DÖNEMLİ LNG İTHALATI (MİLYON SM ³)	28
TABLO 2.2.8 2013 YILI SPOT LNG İTHALATI (MİLYON SM ³)	28
TABLO 2.2.9 2008-2013 YILLARI SPOT LNG İTHALATINI GERÇEKLEŞTİREN ŞİRKETLERİN PAYLARI(%).....	29
TABLO 2.4.1 İHRACAT LİSANSI SAHİBİ ŞİRKETLER VE İHRAÇ EDİLECEK ÜLKELER	31
TABLO 2.4.2 2007-2013 YILLARINDA GERÇEKLEŞEN İHRACAT MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	32
TABLO 2.4.3 YILLARA GÖRE İHRAÇ EDİLEN AYLIK DOĞAL GAZ MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	32
TABLO 2.5.1 DEPOLAMA FAALİYETİ TESİS BİLGİLERİ.....	33
TABLO 2.5.2 YILLARA GÖRE AY SONU DOĞAL GAZ STOK MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	34
TABLO 2.5.3 2013 YILI AYLARA GÖRE LNG DEPO TESİSLERİNDEN ÇIKAN GAZ MİKTARI (MİLYON SM ³).....	36
TABLO 2.6.1 LİSANS TÜRÜNE VE SATIŞ TÜRÜNE GÖRE ŞİRKET SAYILARI	39
TABLO 2.6.2 BORU GAZI OLARAK YAPILAN SATIŞLARIN LİSANS TÜRÜNE GÖRE MİKTARLARI (MİLYON SM ³).....	40
TABLO 2.6.3 2007-2013 LNG SATIŞ MİKTARLARININ TÜKETİMİ KARŞILAMA ORANLARI.....	41
TABLO 2.7.1 2007-2013 YILLARI CNG SATIŞ MİKTARLARI (MİLYON SM ³).....	43
TABLO 2.8.2 YILLARA GÖRE İLETİLEN AYLIK LNG MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	50
TABLO 2.9.1 DAĞITIM BÖLGELERİ TOPLAM YATIRIM TUTARI- ÇELİK VE POLİETİLEN ŞEBEKE UZUNLUKLARI(M)	54
TABLO 2.9.2 DAĞITIM BÖLGELERİ TOPLAM SERVİS HATTI UZUNLUKLARI VE SERVİS HATTI SAYILARI	56
TABLO 2.9.3 DAĞITIM BÖLGELERİNİN 5 YILLIK YATIRIM YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN BİTİŞ TARİHLERİ	60
TABLO 2.9.4 2013 YILINDA KURUMA YAPILAN TÜKETİCİ BAŞVURU/ŞİKÂyetLERİNİN DAĞILIMI (%)	61
TABLO 2.9.5 2013 YILI SONU İTİBARIYLA İL BAZINDA KONUT ABONE SAYISI DAĞILIMI	64
TABLO 2.9.6 2013 YILI SONU İTİBARIYLA DAĞITIM ŞİRKETİ BAZINDA KONUT ABONE SAYISI DAĞILIMI	65
TABLO 2.9.7 2013 YILI İL BAZINDA KONUT ABONESİ TÜKETİM MİKTARLARI(SM ³).....	68

TABLO 2.9.8 2013 YILI ARALIK AYI SONU İTIBARIYLA DAĞITIM ŞİRKETLERİNİN PERSONEL SAYISI VE ACİL MÜDAHALE ARAÇ SAYISI BİLGİLERİ	76
TABLO 2.9.9 SERBEST TÜKETİCİ LİMİTİNİN YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ	80
TABLO 2.9.10 ANALİZİ YAPILAN 64 DAĞITIM ŞİRKETİNİN DAĞITIM BÖLGELERİNDEKİ MÜŞTERİLERİN 31.10.2012-31.10.2013 TARİHLERİ ARASINDAKİ TÜKETİM PROFİLİ	81
TABLO 2.11.1 2013 YILI ULUSAL DOĞAL GAZ SEKTÖREL TÜKETİM MİKTAR VE ORANLARI (MİLYON SM ³)	87
TABLO 2.11.2 2013 YILI NİHAİ TÜKETİCİYE SATIŞ YAPAN ŞİRKETLERİN, LİSANSLARI BAZINDA SEKTÖRLERE YAPTIKLARI SATIŞ MİKTARLARI (SM ³)	91
TABLO 2.11.3 ULUSAL DOĞAL GAZ TÜKETİM TAHMİNİ VE GERÇEKLEŞME DEĞERLERİ (SM ³)	92
TABLO 3.2.1 TÜKETİM ARALIKLARINA GÖRE KONUT DOĞAL GAZ FİYATLARI (VERGİLER HARİÇ), 2013	95
TABLO 3.2.2 TÜKETİM ARALIKLARINA GÖRE KONUT DOĞAL GAZ FİYATLARI(VERGİLER DÂHİL), 2013	95
TABLO 3.2.3 TÜKETİM ARALIKLARINA GÖRE SANAYİ DOĞAL GAZ FİYATLARI (VERGİLER HARİÇ), 2013	96
TABLO 3.2.4 TÜKETİM ARALIKLARINA GÖRE SANAYİ DOĞAL GAZ FİYATLARI(VERGİLER DÂHİL), 2013	96
TABLO 3.3.1 YILLARA GÖRE TARİFE PARAMETRELERİ	96
TABLO 3.3.2 2013 YILI KONUT VE SANAYİ GAZ FİYATLARI	97

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK 1.1.1 YENİ POLİTİKA SENARYOSUNA GÖRE SEKTÖREL BAZDA DÜNYA GAZ TALEBİ	6
GRAFİK 2.1.1 2007-2013 YILLARI DOĞAL GAZ ÜRETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³).....	13
GRAFİK 2.1.2 2012 VE 2013 YILLARI AYLIK DOĞAL GAZ ÜRETİMİ KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³).....	14
GRAFİK 2.1.3 2013 YILI ÜRETİM SAHALARIN BULUNDUĞU İLLERE GÖRE DOĞAL GAZ ÜRETİM ORANLARI	15
GRAFİK 2.1.4 TOPTAN SATIŞ LİSANSI SAHİBİ DOĞAL GAZ ÜRETİM ŞİRKETLERİN 2013 YILI AYLIK DOĞAL GAZ ÜRETİM PAYLARI.....	16
GRAFİK 2.1.5 2013 YILI DOĞAL GAZ ÜRETİMİ YAPAN TOPTAN SATIŞ LİSANSI SAHİBİ ŞİRKETLERİN ÜRETİM PAYLARI	16
GRAFİK 2.1.6 2013 YILI ÜRETİM YAPAN TOPTAN SATIŞ LİSANSI SAHİBİ ŞİRKETLERİN SATIŞ YAPTIKLARI MÜŞTERİLERİN PAYLARI.....	17
GRAFİK 2.2.1 2013 YILI KAYNAK ÜLKELER BAZINDA TÜRKİYE’NİN DOĞAL GAZ İTHALATI	21
GRAFİK 2.2.2 2005-2013 YILLARI İTHALAT KAYNAKLARI PAYLARI DEĞİŞİMİ	21
GRAFİK 2.2.3 2013 YILI DOĞAL GAZ İTHALATINDA ŞİRKETLERİN PAYLARI	22
GRAFİK 2.2.4 DOĞAL GAZ İTHALATININ ÜLKEYE GİRİŞ NOKTASINA GÖRE AYLIK DAĞILIMI	23
GRAFİK 2.2.5 ÜLKEYE GİRİŞ NOKTASINA GÖRE DOĞAL GAZ İTHALATI	24
GRAFİK 2.2.6 2012 VE 2013 YILLARI AYLIK İTHALAT MİKTARLARI KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³).....	25
GRAFİK 2.2.7 2013 YILI TOPLAM İTHALATTA BORU GAZI-LNG PAYLARI.....	25
GRAFİK 2.2.8 2013 YILI TOPLAM İTHALATTA UZUN DÖNEMLİ İTHALAT LİSANSI İLE YAPILAN İTHALAT VE SPOT LNG İTHALATI PAYLARI.....	26
GRAFİK 2.2.9 2013 YILI UZUN DÖNEMLİ İTHALAT LİSANSI SAHİBİ ŞİRKETLERİN İTHALAT MİKTARLARININ İTHALATIN GERÇEKLEŞTİĞİ ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI.....	26
GRAFİK 2.2.10 2005-2013 YILLARI ARASI SPOT LNG İTHALATI DEĞİŞİMİ (MİLYON SM ³)	27
GRAFİK 2.2.11 2013 YILI UZUN DÖNEMLİ İTHALAT VE SPOT LNG İTHALATI AYLIK KARŞILAŞTIRMASI	27
GRAFİK 2.2.12 2013 YILI UZUN DÖNEMLİ LNG İTHALATININ İTHALAT YAPILAN ÜLKELERE GÖRE YÜZDESEL DAĞILIMI	28
GRAFİK 2.2.13 2013 YILI SPOT LNG İTHALATININ İTHALAT YAPILAN ÜLKELERE GÖRE YÜZDESEL DAĞILIMI	29
GRAFİK 2.2.14 2008-2013 YILLARI SPOT LNG İTHALATINI GERÇEKLEŞTİREN ŞİRKETLERİN PAYLARI	30
GRAFİK 2.3.1 2013 YILI TOPLAM DOĞAL GAZ ARZININ KARŞILANDIĞI KAYNAKLARIN PAYLARI	31
GRAFİK 2.4.1 YILLARA GÖRE İHRACAT MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	32
GRAFİK 2.4.2 2012 VE 2013 YILLARINDA İHRAÇ EDİLEN GAZ MİKTARININ AYLARA GÖRE KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³)	32
GRAFİK 2.5.1 YILLARA GÖRE AY SONU DOĞAL GAZ STOK MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	34
GRAFİK 2.5.2 AYLARA GÖRE İTHALAT-TÜKETİM-STOK MİKTARLARI KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³).....	34
GRAFİK 2.6.1 2013 YILI İTHALATÇI ŞİRKETLER VE ÜRETİM ŞİRKETLERİNİN DOĞAL GAZ ARZINDAKİ PAYLARI	38
GRAFİK 2.6.2 2013 YILI TOPLAM BORU GAZI TOPTAN SATIŞLARININ LİSANS TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	41
GRAFİK 2.7.1 CNG (SATIŞ) LİSANSI SAHİPLERİNİN TEDARİKÇİLERİNİN LİSANS TÜRLERİNE GÖRE PAYLARI	42
GRAFİK 2.7.2 CNG LİSANSI SAHİPLERİNİN 2013 YILINDA GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ SATIŞLARIN MÜŞTERİ PAYLARI	43
GRAFİK 2.8.1 2013 YILINDA İLETİM ŞEBEKESİNE GİRİŞ VE ÇIKIŞ YAPAN DOĞAL GAZ MİKTARININ AYLIK DAĞILIMI (MİLYON SM ³).....	47
GRAFİK 2.8.2 2013 YILINDA EN YÜKSEK GÜNLÜK ÇEKİŞ MİKTARININ AYLIK DAĞILIMI (MİLYON SM ³).....	48
GRAFİK 2.8.3 2013 YILINDA GERÇEKLEŞEN SANAL TİCARETİN AYLIK DAĞILIMI (MİLYON SM ³)	48
GRAFİK 2.8.4 2013 YILINDA İLETİM ŞEBEKESİNDE GERÇEKLEŞEN DENGESİZLİK MİKTARININ AYLIK DAĞILIMI (MİLYON SM ³)	49

GRAFİK 2.8.5 2013 YILINDA İLETİM ŞEBEKESİNDE GERÇEKLEŞEN GÜN SONU TİCARETİNİN AYLIK DAĞILIMI (MİLYON SM ³)	49
GRAFİK 2.8.6 YILLARA GÖRE İLETİLEN AYLIK LNG MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	50
GRAFİK 2.8.7 YILLARA GÖRE İLETİLEN LNG MİKTARLARININ KARŞILAŞTIRMASI (MİLYON SM ³)	51
GRAFİK 2.9.1 2003-2013 YILLARI GAZ ARZI SAĞLANAN DAĞITIM BÖLGESİ SAYISI	52
GRAFİK 2.9.2 2003-2012 YILLARI GAZ ARZI SAĞLANAN İL SAYISI	52
GRAFİK 2.9.3 İHALE İLE LİSANS ALAN ŞİRKETLERİN TOPLAM YATIRIM MİKTARLARI (MİLYON TL)	53
GRAFİK 2.9.4 2013 YILI SONU İTİBARIYLA ULAŞILAN ABONE-SERBEST TÜKETİCİ SAYISI DAĞILIMI(%)	63
GRAFİK 2.9.5 2013 YILI İÇ TESİSAT BAŞVURU DOSYA SAYISI	67
GRAFİK 2.9.6 2013 YILI ABONELERİNİN DOĞAL GAZ TÜKETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	67
GRAFİK 2.9.7 2013 YILI AYLARA GÖRE ANKARA, İSTANBUL, BURSA İLLERİNİN ABONE TÜKETİM DAĞILIMI (MİLYON SM ³)	69
GRAFİK 2.9.8 2013 YILI DAĞITIM ŞİRKETLERİNİN İLLER BAZINDA ABONE SATIŞLARI DAĞILIMI(%)	69
GRAFİK 2.9.9 2013 YILI DAĞITIM ŞİRKETLERİNİN İLLER BAZINDA SERBEST TÜKETİCİ SATIŞLARI VE TAŞIMA MİKTARLARI DAĞILIMI(%)	70
GRAFİK 2.9.10 DAĞITIM ŞİRKETİNDEN DOĞAL GAZ SATIN ALAN SERBEST TÜKETİCİLERİN 2013 YILI DOĞAL GAZ TÜKETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	71
GRAFİK 2.9.11 TEDARİKÇİLERDEN DOĞAL GAZ SATIN ALAN SERBEST TÜKETİCİLERİN 2013 YILI DOĞAL GAZ TÜKETİM MİKTARLARI (MİLYON SM ³)	72
GRAFİK 2.9.12 2013 YILI DOĞAL GAZ DAĞITIM ŞİRKETLERİNİN TOPLAM DOĞAL GAZ SATIŞ BİLGİLERİ (MİLYON SM ³)	72
GRAFİK 2.9.13 2013 YILI GEÇİCİ DOĞAL GAZ KESİNTİSİ NEDENLERİ(%)	73
GRAFİK 2.9.14 2013 YILINDA TÜKETİCİLER TARAFINDAN DAĞITIM ŞİRKETLERİNE YAPILAN BAŞVURU VE ŞİKÂyet KONULARI (%)	74
GRAFİK 2.9.15 2013 YILI TÜKETİCİLERİN FATURA İTİRAZ BAŞVURULARI (%)	75
GRAFİK 2.9.16 2013 YILINDA DAĞITIM ŞİRKETLERİNE GELEN ACİL MÜDAHALE İHBAR SAYISI	75
GRAFİK 2.9.17 2013 YILI TOPLAM DOĞAL GAZ KESİNTİSİ DAĞILIMI (ADET)	79
GRAFİK 2.9.18 DAĞITIM BÖLGELERİNDEKİ 300.000 SM ³ /YIL'IN ALTINDA TÜKETİMİ BULUNAN KONUT TÜKETİCİLERİNİN 31/10/2012 - 31/10/2013 TARİHLERİ ARASINDAKİ TÜKETİM PROFİLİ	82
GRAFİK 2.9.19 DAĞITIM BÖLGELERİNDEKİ 300.000 SM ³ /YIL'IN ALTINDA TÜKETİMİ BULUNAN KONUT TÜKETİCİLERİNİN 31/10/2012 - 31/10/2013 TARİHLERİ ARASINDAKİ TÜKETİMLERİNİN GRAFİĞİ	82
GRAFİK 2.10.1 YILLAR İTİBARIYLA VERİLEN YAPIM VE HİZMET SERTİFİKALARI (ADET)	85
GRAFİK 2.10.2 2003-2013 YILLARI ARASI SERTİFİKA İŞLEMLERİ (ADET)	85
GRAFİK 2.11.1 2013 YILI DOĞAL GAZ SEKTÖREL TÜKETİM DAĞILIMI (%)	89
GRAFİK 2.11.2 AYLIK BAZDA SEKTÖREL TÜKETİM DAĞILIMLARININ TOPLAM TÜKETİME ETKİLERİ	90
GRAFİK 2.11.3 2013 YILI AYLIK DOĞAL GAZ SEKTÖREL TÜKETİM SEYRİ (MİLYON SM ³)	90
GRAFİK 3.1.1 2009-2013 YILLARI ARASINDA DÜNYA DOĞAL GAZ FİYATLARI (\$/1000M ³)*	94
GRAFİK 3.1.2: 2013 YILINDA DÜNYA DOĞAL GAZ FİYATLARI (\$/1000M ³)*	94

1. DÜNYA DOĞAL GAZ PİYASASI

1.1 Dünya Doğal Gaz Piyasasına İlişkin Temel Veriler

1.1.1 Küresel Doğal Gaz Rezervleri

Son yıllarda konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan yöntemlerle üretilebilecek ispatlanmış doğal gaz rezervlerindeki artış, önümüzdeki 20-30 yılda küresel doğal gaz arzının küresel doğal gaz talebini rahatlıkla karşılayabileceğini göstermektedir. Kuzey Amerika'da artan doğal gaz üretiminin Amerika'dan yapılacak LNG ihracatını arttıracığı, bu durumun ise LNG fiyatları ve küresel ticarete önemli etkileri olacağı değerlendirilmektedir.¹

2000'li yılların başından bugüne küresel gaz tüketimi yıllık ortalama %2,7'lik bir artışla petrol ve nükleer enerji kullanımından daha hızlı, kömür ve yenilenebilir kaynaklara göre daha yavaş bir şekilde yayılmıştır. Dünya enerji kullanımında doğal gazın payı, konvansiyonel olmayan gazın artan gaz talebini karşılamada önemli bir role sahip olmasıyla birlikte artışını sürdürmektedir. Doğal gaz için küresel ölçekte iyimser bir görünüm olmakla birlikte, bölgesel sorunlar nedeniyle, Avrupa'daki gaz kullanımının daha zor bir gelecekle karşı karşıya kalacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu bölgesel sorunlar, yakıtlar arası rekabet dinamikleri ile özel ekonomik ve politik koşulların farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

İspatlanmış doğal gaz rezervleri, rezerv genişlemeleri ve keşfedilmemiş rezervler dâhil küresel ölçekte teknik olarak çıkarılabilecek konvansiyonel doğal gaz rezervi, 2012 yılında 2011 yılına oranla yaklaşık 6 trilyon m³ artarak 468 trilyon m³ seviyesine ulaşmıştır. Konvansiyonel olmayan yöntemlerle çıkarılacak doğal gaza ilişkin rezerv miktarları ise 212 trilyon m³ kaya gazı, 81 trilyon m³ sıkışık gaz, 50 trilyon m³ kömür yatağı metan gazı olarak sıralanmaktadır.²

---

¹ World Energy Outlook 2013, Uluslararası Enerji Ajansı

² World Energy Outlook 2013, Uluslararası Enerji Ajansı

Tablo 1.1.1 2012 Yılı Sonu İtibariyle Dünya Doğal Gaz Rezervleri

	Konvansiyonel	Konvansiyonel Olmayan			TOPLAM	
		Sıvı Gaz	Kaya Gazı	Kömür Yatağı Metan		Ara Toplam
Doğu Avrupa/ Avrasya	143	11	15	20	46	190
Ortadoğu	124	9	4	-	13	137
Asya-Pasifik	44	21	53	21	95	138
OECD Amerika	46	11	48	7	66	112
Afrika	52	10	39	0	49	101
Latin Amerika	32	15	40	-	55	86
OECD Avrupa	26	4	13	2	19	46
DÜNYA	468	81	212	50	343	810

Kaynak: World Energy Outlook 2013, Uluslararası Enerji Ajansı

İspatlanmış dünya doğal gaz rezervleri ise 2013 yılı sonunda 2012 yılına kıyasla %0,2 artarak 185,7 trilyon m³ olarak gerçekleşmiştir.

1.1.2 Küresel Doğal Gaz Üretimi

Dünya doğal gaz üretim rakamlarının ise küresel doğal gaz talebi ile orantılı olarak arttığını söylemek mümkündür. 2035 yılı dünya doğal gaz üretimdeki geniş marjın izlenecek enerji ve iklim değişikliği politikalarının uygulanmasına bağlı olacağını söylemek mümkündür. Diğer taraftan, konvansiyonel olmayan yöntemlerle doğal gaz üretiminin sağladığı avantaj ile Kuzey Amerika'nın 2035 yılında doğal gaz üretiminde Rusya'yı geride bırakarak birinci sıraya çıkması beklenmektedir (ABD'deki gaz üretiminin 840 milyar m³ e, Rusya'nın üretiminin 800 milyar m³ e çıkması beklenmektedir.).

Avrupa'da konvansiyonel yöntemlerle gaz üretimi düşüş göstermekle birlikte Norveç'in Kuzey Kutbu Barents Denizi'ndeki projelerle üretimini projeksiyon sürecinde mevcut seviyelerinde yapacağı beklenmektedir. Doğu Avrupa ve Avrasya haricinde diğer bölgelerden daha fazla konvansiyonel gaz kaynaklarına sahip olan Orta Doğu'da düşük ayarlı fiyatlar yatırımcıları vazgeçiren bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin doğal gaz üretiminde 2035 yılına kadar yıllık 305 milyar m³ ya da diğer

bir ifadeyle %2'lik bir artış beklenmektedir. Suudi Arabistan'da 2035 yılında 135 milyar m³ olması beklenen üretimin Irak'ta 80 milyar m³ ün üzerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Diğer yandan Hazar bölgesinde üretimde en büyük artış Türkmenistan'dan beklenmekte olup üretimin 2035 yılında 130 milyar m³ olacağı tahmin edilmektedir. Orta Asya-Çin boru hattı kapasitesinin yıllık 65 milyar m³ e çıkarılmasının planlanıyor olması üretimde beklenen artışın temel sebebi olarak düşünülmektedir. Türkmenistan'dan Çin'e yapılan ithalat 2012 yılında 20 milyar m³ olarak gerçekleşmiştir. Dünyadaki ikinci büyük doğal gaz sahası Galkynysh üretimine 2013 yılı ortalarında başlamış olup bölgedeki üretim artışının temel kaynağı olma özelliğini taşımaktadır.

Afrika'daki üretimin; Cezayir, Nijerya ve Libya gibi ülkelerin yanı sıra Doğu Afrika ülkelerindeki üretim artışıyla mevcut üretimi ikiye katlayarak 430 milyar m³ seviyelerine ulaşması beklenmektedir. Mozambik, Tanzanya ve Kenya'da LNG projeleri planlanmakta ve bu projelerin ithalat kapasitesinin 2035 yılına kadar 40 milyar m³ artıracığı tahmin edilmektedir.

İsrail'in 2009 yılında keşfedilen Tamar sahasında üretim 2013 yılının bahar aylarında başlamıştır. 2010 yılında Amerikan Jeolojik Araştırması tarafından yapılan bir değerlendirmede, Doğu Akdeniz'de Levant Basın bölgesinde keşfedilmemiş gaz rezervlerinin bölgenin ispatlanmış rezervlerinin 6 katından da fazla olarak 3,5 trilyon m³ e kadar çıkabileceği tahmin edilmiştir. Levant Basın bölgesi potansiyelinin gelişimi önünde engel olarak görülen bölgesel çatışmalar, toprak anlaşmazlıkları ve düzenleyici belirsizlikler aşılsa bu bölgeden elde edilecek gazın Güneydoğu Avrupa ve Ortadoğu piyasalarında yerini alması beklenmektedir.

Tablo 1.1.2 Dünya Doğal Gaz Üretimi 2009-2013 (Milyar m3)

Ülke	2009	2010	2011	2012	2013	2013'te 2012'ye göre değişim	2013 yılı toplam üretimdeki payı
ABD	584,0	603,6	648,5	681,2	687,6	1,3%	20,6%
Kanada	164,0	159,9	159,7	156,0	154,8	-0,5%	4,6%
Meksika	59,4	57,6	58,3	56,9	56,6	-0,2%	1,7%
Kuzey Amerika Toplam	807,4	821,1	866,5	894,2	899,1	0,9%	26,9%
Arjantin	41,4	40,1	38,8	37,7	35,5	-5,6%	1,1%
Bolivya	12,3	14,2	16,0	18,3	20,8	14,4%	0,6%
Brezilya	11,9	14,6	16,7	19,3	21,3	11,0%	0,6%
Kolombiya	10,5	11,3	11,0	12,0	12,6	5,8%	0,4%
Peru	3,5	7,2	11,3	11,9	12,2	3,1%	0,4%
Trinidad & Tobago	43,6	44,8	42,9	42,7	42,8	0,5%	1,3%
Venezuela	31,0	27,4	27,6	29,5	28,4	-3,2%	0,8%
Diğer	4,2	3,6	3,1	2,9	2,5	-13,4%	0,1%
Orta ve Güney Amerika Toplam	158,5	163,2	167,4	174,3	176,4	1,5%	5,2%
Azerbaycan	14,8	15,1	14,8	15,6	16,2	3,8%	0,5%
Danimarka	8,4	8,2	6,6	5,8	4,8	-15,6%	0,1%
Almanya	12,2	10,6	10,0	9,0	8,2	-8,8%	0,2%
İtalya	7,3	7,7	7,7	7,9	7,1	-9,9%	0,2%
Kazakistan	16,4	15,9	17,5	18,4	18,5	0,8%	0,5%
Hollanda	62,7	70,5	64,2	63,9	68,7	7,9%	2,0%
Norveç	104,4	107,3	101,3	114,7	108,7	-5,0%	3,2%
Polonya	4,1	4,1	4,3	4,3	4,2	-1,4%	0,1%
Romanya	11,3	10,9	10,9	10,9	11,0	0,6%	0,3%
Rusya	527,7	588,9	607,0	592,3	604,8	2,4%	17,9%
Türkmenistan	36,4	42,4	59,5	62,3	62,3	0,4%	1,8%
Ukrayna	19,3	18,5	18,7	18,6	19,3	4,0%	0,6%
İngiltere	59,7	57,1	45,2	38,9	36,5	-5,9%	1,1%
Özbekistan	60,0	59,6	57,0	56,9	55,2	-2,8%	1,6%
Diğer	10,2	10,1	9,5	8,7	7,5	-13,8%	0,2%
Avrupa-Avrasya Toplam	954,8	1026,9	1034,2	1028,1	1032,9	0,7%	30,6%
Bahreyn	12,8	13,1	13,3	13,7	15,8	15,2%	0,5%
İran	144,2	152,4	159,9	165,6	166,6	0,8%	4,9%
Irak	1,2	1,3	0,9	0,7	0,6	-4,4%	0,02%

Kuveyt	11,5	11,7	13,5	15,5	15,6	0,7%	0,5%
Umman	24,8	27,1	26,5	30,0	30,9	3,3%	0,9%
Katar	89,3	116,7	145,3	150,8	158,5	5,4%	4,7%
Suudi Arabistan	78,5	87,7	92,3	99,3	103,0	4,0%	3,0%
Suriye	5,6	8,0	7,1	5,3	4,5	-15,2%	0,1%
B.A.E.	48,8	51,3	52,3	54,3	56,0	3,3%	1,7%
Yemen	0,8	6,2	9,4	7,6	10,3	36,5%	0,3%
Diğer	3,0	3,4	4,4	2,6	6,5	148,5%	0,2%
Ortadoğu Toplam	420,3	478,9	524,8	545,5	568,2	4,5%	16,8%
Cezayir	79,6	80,4	82,7	81,5	78,6	-3,3%	2,3%
Mısır	62,7	61,3	61,4	60,9	56,1	-7,7%	1,7%
Libya	15,9	16,8	7,9	12,2	12,0	-1,5%	0,4%
Nijerya	26,0	37,3	40,6	43,3	36,1	-16,4%	1,1%
Diğer	16,3	18,4	18,6	18,5	21,6	17,2%	0,6%
Afrika Toplam	200,4	214,3	211,2	216,3	204,3	-5,3%	6,0%
Avusturalya	42,3	45,2	44,9	43,4	42,9	-0,9%	1,3%
Bangladeş	18,5	19,9	20,1	21,1	21,9	4,2%	0,6%
Brunei	11,4	12,3	12,8	12,6	12,2	-2,6%	0,4%
Çin	85,3	94,8	102,7	107,2	117,1	9,5%	3,5%
Hindistan	39,2	50,8	46,1	40,3	33,7	-16,3%	1,0%
Endonezya	71,9	82,0	75,9	71,1	70,4	-0,7%	2,1%
Malezya	63,4	65,3	65,3	66,5	69,1	4,2%	2,0%
Myanmar	11,6	12,4	12,8	12,7	13,1	3,1%	0,4%
Pakistan	38,4	39,6	39,2	41,2	38,6	-6,2%	1,1%
Tayland	30,9	36,3	37,0	41,4	41,8	1,2%	1,2%
Vietnam	8,0	9,4	8,5	9,4	9,8	4,5%	0,3%
Diğer	18,6	18,2	18,4	18,2	18,7	3,3%	0,6%
Asya Pasifik Toplam	439,6	486,4	483,5	484,9	489,0	1,1%	14,5%
Dünya Toplam	2981,0	3190,8	3287,7	3343,3	3369,9	1,1%	100,0%
OECD	1128,7	1151,9	1170,0	1199,3	1200,0	0,4%	35,8%
OECD Dışı	1852,3	2038,9	2117,7	2144,0	2169,8	1,5%	64,2%
A.B.	174,7	178,0	157,0	147,9	146,8	-0,5%	4,3%
Rusya	674,8	740,7	774,8	764,3	776,5	1,9%	23,0%

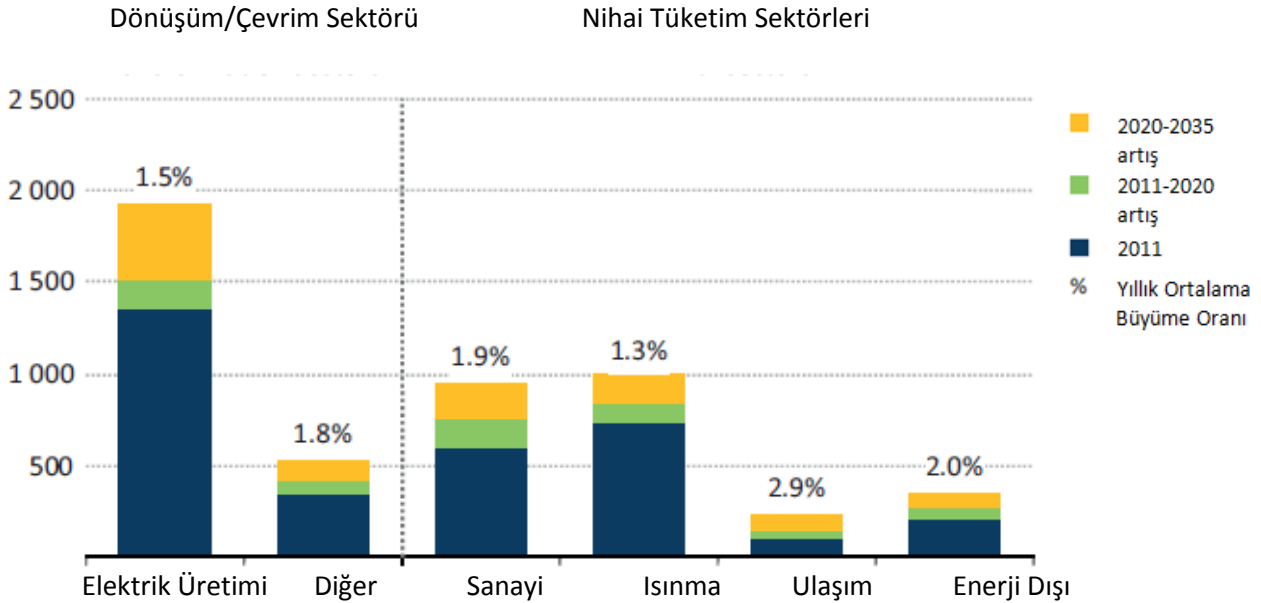
Kaynak: BP Statistical Review of World Energy 2014, www.bp.com

1.1.3 Küresel Doğal Gaz Talebi

Uluslararası Enerji Ajansı belirlemeleri uyarınca, iklim değişikliği hedefleri kararlı veya esnek olsa da elektriğin doğal gaz tüketimindeki payının tüm politika senaryolarında artacağı öngörülmektedir. Yeni Politika Senaryosu uyarınca 2011-2035 arası dönemde elektrik üretimi için doğal gaz talebinin yılda %1,5 (toplam talep artışının %42'si), sanayi talebinin yılda %1,9, ısınma amaçlı doğal gazın yılda %1,3 oranında artması beklenmektedir. Doğal gaz talebinde 2011-2035 arası dönemde yıllık en fazla artışın ise %2,9 oranı ile ulaşım sektöründe görülmesi beklenmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı, söz konusu artış tahminini kara yolu ulaşımında kullanılan doğal gaz yakıtlı olan araçlara dayandırmaktadır.

Grafik 1.1.1 Yeni Politika Senaryosuna Göre Sektörel Bazda Dünya Gaz Talebi

Kaynak: World Energy Outlook 2013, Uluslararası Enerji Ajansı

Uluslararası Enerji Ajansı verileri çerçevesinde, bölgelere ve tüketim önemine göre, dünya doğal gaz talep tahminini ise aşağıdaki tablo çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Bu kapsamda, 2011-2035 dönemi içerisinde ABD, AB, Japonya ve ülkemizin de dâhil olduğu OECD ülkelerinin toplam doğal gaz talebinin yılda %0,7 oranında artması öngörülmektedir. OECD ülkeleri içerisinde yer alan AB'nin doğal gaz talebinin ise bu ortalamanın altında yıllık %0,5 oranında artması beklenmektedir. Diğer taraftan, Hindistan, Brezilya ve Çin'i de kapsayan gelişmekte olan pazarların dâhil olduğu OECD üyesi olmayan

ülkelerin yıllık doğal gaz talebi ortalamasının dünya ortalama talebinin üzerinde bir seviyede %2,3 oranla artması beklenmektedir.

Tablo 1.1.3 Dünya Doğal Gaz Talebi ve Tahmini (milyar m3)

	1990	2011	2020	2025	2030	2035	2011-2035 Yıllık Ortalama Büyüme Oranı
OECD	1036	1597	1707	1778	1827	1885	%0,7
Amerika	628	869	957	988	1016	1044	%0,8
ABD	533	696	749	769	781	789	%0,5
Avrupa	325	525	537	568	584	605	%0,6
Asya Okyanusya	82	202	214	222	227	236	% 0,6
Japonya	57	120	119	123	122	124	%0,1
OECD Harici	1003	1773	2249	2541	2815	3086	% 2,3
D. Avrupa/Avrasya	738	703	732	756	785	817	%0,6
Hazar Bölgesi	100	117	127	134	139	144	% 0,9
Rusya	447	476	493	504	523	544	%0,6
Asya	84	410	669	816	949	1088	% 4,2
Çin	15	132	307	396	470	529	% 6,0
Hindistan	13	61	87	114	140	172	% 4,4
Orta Doğu	87	399	504	577	645	700	%2,4
Afrika	35	111	153	170	187	204	%2,6
Latin Amerika	60	149	190	221	248	277	%2,6
Brezilya	4	27	45	61	75	90	%5,2
Dünya*	2039	3370	1957	4322	4646	4976	%1,6
AB	371	492	494	523	537	554	% 0,5

*Dünya rakamları uluslararası denizcilik yakıtı olarak kullanılan gazı da içermektedir.

Kaynak: World Energy Outlook 2013, Uluslararası Enerji Ajansı

Ayrıca BP'nin yayımladığı rapora göre 2013 yılı tüketim verileri yıllık bazda Tablo 1.4'te verilmiştir. Ülkemiz doğal gaz tüketimi, dünya toplam doğal gaz tüketiminin %1,4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 1.1.4 2013 Yılı Dünya Doğal Gaz Tüketimi (milyon m³)*

Ülke	2009	2010	2011	2012	2013	2013'te 2012'ye göre değişim	2013 yılı toplamdaki payı
ABD	648,7	682,1	693,1	723,0	737,2	2,4%	22,2%
Kanada	94,9	95,0	100,9	100,3	103,5	3,5%	3,1%
Meksika	72,5	72,5	76,6	79,6	82,7	4,2%	2,5%
Kuzey Amerika Toplam	816,1	849,6	870,6	902,9	923,5	2,7%	27,8%
Arjantin	43,2	43,3	45,7	47,3	48,0	1,7%	1,4%
Brezilya	20,1	26,8	26,7	31,7	37,6	19,2%	1,1%
Şili	3,1	5,3	5,4	5,4	4,3	-19,4%	0,1%
Kolombiya	8,7	9,1	8,8	9,8	10,7	9,1%	0,3%
Ekvador	0,5	0,6	0,5	0,7	0,6	-8,7%	0,01%
Peru	3,5	5,4	6,1	6,8	6,6	-2,7%	0,2%
Trinidad & Tobago	22,2	23,2	23,1	22,2	22,4	1,1%	0,7%
Venezuela	32,3	29,0	29,7	31,4	30,5	-2,5%	0,9%
Diğer	5,0	5,4	5,8	7,1	7,8	11,4%	0,2%
Güney ve Orta Amerika Toplam	138,6	148,0	151,9	162,3	168,6	4,2%	5,0%
Avusturya	9,3	10,1	9,5	9,0	8,5	-5,9%	0,3%
Azerbaycan	7,8	7,4	8,1	8,5	8,6	1,5%	0,3%
Beyaz Rusya	16,1	19,7	18,3	18,3	18,3	0,3%	0,5%
Belçika	16,8	18,8	16,6	16,9	16,8	-0,4%	0,5%
Bulgaristan	2,3	2,6	2,9	2,7	2,6	-3,1%	0,1%
Çek Cumhuriyeti	8,2	9,3	8,4	8,2	8,4	3,2%	0,3%
Danimarka	4,4	5,0	4,2	3,9	3,7	-4,1%	0,1%
Finlandiya	3,6	3,9	3,5	3,1	2,8	-6,7%	0,1%
Fransa	41,8	46,9	40,5	42,2	42,8	1,7%	1,3%
Almanya	78,0	83,3	74,5	78,4	83,6	7,0%	2,5%
Yunanistan	3,3	3,6	4,4	4,1	3,6	-11,5%	0,1%
Macaristan	12,7	12,6	10,3	10,2	8,6	-16,2%	0,3%
İrlanda	4,7	5,2	4,6	4,5	4,5	-0,1%	0,1%
İtalya	71,5	76,2	71,4	68,7	64,2	-6,2%	1,9%
Kazakistan	8,6	9,0	9,6	10,4	11,4	9,6%	0,3%
Litvanya	2,7	3,1	3,4	3,3	2,7	-18,3%	0,1%
Hollanda	38,9	43,6	38,1	36,4	37,1	2,0%	1,1%
Norveç	4,1	4,1	4,3	4,4	4,4	1,4%	0,1%
Polonya	14,4	15,5	15,7	16,6	16,7	1,1%	0,5%
Portekiz	4,7	5,1	5,2	4,5	4,1	-9,6%	0,1%
Romanya	13,3	13,6	13,9	13,5	12,5	-7,5%	0,4%
Rusya	389,7	414,2	424,6	416,3	413,5	-0,4%	12,3%

Slovakya	4,9	5,6	5,2	4,9	5,4	11,5%	0,2%
İspanya	34,6	34,6	32,2	31,3	29,0	-7,2%	0,9%
İsveç	1,1	1,6	1,3	1,1	1,1	-1,8%	0,03%
İsviçre	3,0	3,3	3,0	3,3	3,6	12,4%	0,1%
<i>Türkiye</i>	<i>35,7</i>	<i>39,0</i>	<i>44,7</i>	<i>45,2</i>	45,3	0,2%	1,4%
Türkmenistan	19,9	22,6	23,4	26,4	22,3	-15,5%	0,7%
Ukrayna	46,8	52,2	53,7	49,5	45,0	-8,9%	1,3%
İngiltere	87,0	94,2	78,1	73,7	73,1	-0,6%	2,2%
Özbekistan	43,5	45,5	49,1	46,9	45,2	-3,3%	1,3%
Diğer	14,7	16,0	16,6	16,1	14,9	-6,9%	0,4%
Avrupa Avrasya Toplam	1048,2	1127,4	1099,3	1082,5	1064,4	-1,7%	31,7%
İran	143,2	152,9	162,4	161,5	162,2	0,7%	4,8%
İsrail	4,5	5,3	5,0	2,6	6,9	168,7%	0,2%
Kuveyt	12,4	14,5	17,0	18,2	17,8	-1,9%	0,5%
Katar	20,0	20,4	23,1	23,5	25,9	10,3%	0,8%
Suudi Arabistan	78,5	87,7	92,3	99,3	103,0	4,0%	3,1%
B.A.E.	59,1	60,8	62,5	65,6	68,3	4,5%	2,0%
Diğer	38,9	44,2	40,6	42,3	44,3	5,1%	1,3%
Ortadoğu Toplam	356,5	385,8	402,8	412,9	428,3	4,0%	12,8%
Cezayir	27,2	26,3	27,8	31,0	32,3	4,3%	1,0%
Mısır	42,5	45,1	49,6	52,6	51,4	-2,0%	1,5%
Güney Afrika	3,4	3,9	3,9	4,0	3,9	-1,0%	0,1%
Diğer	26,9	32,5	33,4	35,4	35,7	1,3%	1,1%
Afrika Toplam	100,1	107,9	114,8	123,0	123,3	0,6%	3,7%
Avusturalya	25,2	25,4	25,2	18,6	17,9	-3,5%	0,5%
Bangladeş	18,5	19,9	20,1	21,1	21,9	4,2%	0,7%
Çin	89,5	106,9	130,5	146,3	161,6	10,8%	4,8%
Hong Kong	3,1	3,8	3,1	2,8	2,6	-5,5%	0,1%
Hindistan	51,9	63,0	61,4	58,8	51,4	-12,2%	1,5%
Endonezya	37,4	40,3	37,3	35,8	38,4	7,6%	1,1%
Japonya	87,4	94,5	105,5	116,9	116,9	0,2%	3,5%
Malezya	33,0	35,1	31,8	34,7	34,0	-1,8%	1,0%
Yeni Zelanda	4,0	4,3	3,9	4,2	4,4	5,6%	0,1%
Pakistan	38,4	39,6	39,2	41,2	38,6	-6,2%	1,1%
Filipinler	3,8	3,5	3,9	3,7	3,4	-8,2%	0,1%
Singapur	8,1	8,4	8,8	9,4	10,5	12,3%	0,3%
Güney Kore	33,9	43,0	46,3	50,2	52,5	4,9%	1,6%
Tayvan	11,4	14,1	15,5	16,3	16,3	0,6%	0,5%
Tayland	39,2	45,1	46,6	51,2	52,2	2,2%	1,6%
Vietnam	8,0	9,4	8,5	9,4	9,8	4,5%	0,3%
Diğer	5,2	5,8	6,2	6,6	6,7	1,7%	0,2%
Asya Pasifik Toplam	497,9	562,2	593,5	627,1	639,2	2,2%	19,0%
Dünya Toplam	2957,4	3180,8	3233,0	3310,7	3347,3	1,4%	100,0%
OECD	1459,9	1551,8	1539,9	1573,8	1596,2	1,8%	47,8%
OECD Dışı	1497,5	1629,0	1693,0	1736,8	1751,1	1,1%	52,2%
A.B.	465,4	502,2	451,0	444,1	438,1	-1,1%	13,1%
Rusya	542,6	581,5	598,9	588,4	575,5	-1,9%	17,1%

* Sıvı yakıtta çevrilen doğal gaz kapsam dışıdır.

Kaynak: BP Statistical Review of World Energy 2014, www.bp.com

1.2 **Avrupa Birliği Doğal Gaz Piyasası**

1.2.1 **Toptan Satış Piyasası**

Bilindiği üzere, 1227/2011 sayılı Enerji Toptan Satış Piyasalarının Bütünlüğü ve Şeffaflığı Hakkında Tüzük, Avrupa Birliği (AB) elektrik ve doğal gaz piyasalarının izlenmesine yönelik olarak yeni kurallar ortaya koymuştur. Ayrıca, AB üyesi düzenleyici kurumlar, Enerji Düzenleyicileri İşbirliği Ajansı (ACER), elektrik ve doğal gaz ticaretinin yapıldığı platformlar ile elektrik ve doğal gazın toptan satışına ilişkin ticari işlemler yapan taraflar arasında toptan satış işlemlerinin izlenmesine yönelik görev ve sorumlulukların paylaşılmasını öngörmektedir. Söz konusu işlem ve uygulamaların başlıca amaçları arasında ise elektrik ve doğal gaz toptan satış piyasalarının şeffaflığının sağlanarak, manipülasyon ve içeriden öğrenenlerin ticaretinin önlenmesi yer almaktadır.

2013 yılı Kasım ayında sektörün görüşüne açılan uygulama ve raporlama ilkeleri Aralık ayında Avrupa Komisyonu tarafından Komiteye sunulmuştur. Raporlama ve uygulama ilkelerinin 2014 yılının ikinci çeyreğinde yürürlüğe girerek, 2014 yılı son çeyreğinde ise raporlamanın başlaması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda:

- Doğal gaz toptan satış sözleşmelerine ilişkin raporlamaların,
- Doğal gaz taşıma sözleşmelerine ilişkin raporlamaların,
- Çerçeve sözleşmelere (Master Agreements) ilişkin bilgilendirmenin,
- ACER'in Avrupa İletim Sistemi İşletmecileri Ağlarının (ENTSO-E ve ENTSO-G) şeffaflık platformlarına doğrudan erişiminin olması, üye devletlerdeki iletim sistemi işletmecilerinin kapasite tahsis ihalelerinin sonuçları ve tahsisat rakamları, LNG terminallerinin kullanım oranları ve atıl kapasiteleri, yer altı doğal gaz depolama tesislerine yapılan nominasyonlar, stok bilgisi ve atıl kapasiteleri günlük olarak ACER'a iletmelerini sağlayacak *web-feed* hizmetlerinin,

sağlanması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Raporlamaların standart ticari işlemler ve dengeleme gazı tedariği amaçlı işlemlerde Gün+1, standart olmayan ticari işlemlerde Ay+1, halen yürürlükte olan sözleşmeler ve her yeni sözleşmeyi kapsayacak şekilde yapılması öngörülmektedir. Bu kapsamda, standart ticari işlemlere ilişkin raporlamanın, raporlama ilkelerinin kabulünde 6 ay içinde, standart olmayan ticari işlemlere ilişkin

raporlamanın 12 ay içinde ve dengelemeye ilişkin raporlamaların ise AB çapında uygulama alanı bulacak dengeleme Şebeke Kodu'nun kabulünden 2 yıl içinde başlaması beklenmektedir.

Söz konusu raporlama ve bilgilendirmelerin ise finansal piyasalara ilişkin düzenleyici kurumların öngördüğü raporlamalar ile çakışmaması amaçlanmaktadır.

1.2.2 Avrupa Birliği Şebeke Kodları

Avrupa Birliği'nin, EC/715/2009 sayılı İletim Sistemine Erişim Hususundaki Tüzüğü, 994/2010 sayılı Doğal Gaz Arz Güvenliği Tüzüğü , EU 347/2013 sayılı Enerji Altyapısı Rehber İlkeleri çerçevesinde Avrupa Doğal Gaz İletim Sistemi İşletmecileri Ağının (ENTSO-G) pan-Avrupa Şebeke Kodları ve pan-Avrupa 10 yıllık şebeke gelişim planlarını hazırlamak görevleri bulunmaktadır. Bu kapsamda, 2013 yılında AB çapında 10 yıllık doğal gaz şebeke gelişim planlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülmüştür.

Bilindiği üzere, ACER'in belirlediği rehber ilkeler çerçevesinde Şebeke Kodları Avrupa Birliği çapında hazırlandıktan sonra Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi tarafından *comitology* süreci ile kabul edildikten sonra AB mevzuatının bağlayıcı parçası kabul edilmektedir. Aşağıda AB Şebeke Kodlarına ilişkin süreç ve durumları belirtilmiştir.

Tablo 1.2.1 AB Şebeke Kodlarına ilişkin süreç ve durumları

AB Şebeke Kodları	Durum
Kısıt Yönetimi Şebeke Kodu	24 Ağustos 2012 tarihinde kabul edildi
Kapasite Tahsisi Şebeke Kodu	14 Ekim 2013 tarihinde kabul edildi 1 Ekim 2015 tarihinde yürürlüğe girecek
Dengeleme Şebeke Kodu	26 Mart 2014 tarihi ile kabul edildi 1 Ekim 2015 tarihinde yürürlüğe girecek
Şebekelerin Birlikte İşlerliği ve Veri Paylaşımı Şebeke Kodu	Çalışmalar Sürmekte
İletim Tarife Yapısına İlişkin Şebeke Kodu	Çalışmalar Sürmekte

AB Üçüncü Enerji Paketinin Enerji Topluluğu bünyesinde de bağlayıcılık kazanacağına, Enerji Topluluğu Bakanlar Konseyi 2011 yılında karar vermiş olup, bahsedilen uygulamanın başlangıç tarihi ise 1.1.2015 olarak belirlenmiştir. Enerji Topluluğu üyelerinin ise AB mevzuatı haline gelecek olan Şebeke Kodlarını ayrıca kabul etmeleri gerekeceği öngörülmektedir. Bu süreçte hem Avrupa Komisyonunun, hem de Enerji Topluluğunun, Şebeke Kodlarında ne tür değişiklikler yapılacağını ve söz konusu değişikliklerin ne

zaman kabul edilmek üzere önerileceğini ayrıca düzenlemesi beklenmektedir. Diğer taraftan, Enerji Topluluğu üyelerinin ise Şebeke Kodlarını iç hukuklarına aktarmak için düzenleme yapması, bu kapsamda iç hukuka aktarılırken farklılıklar olmasının engellenmesi hedeflenmektedir.

2. TÜRKİYE DOĞAL GAZ PİYASASI

Türkiye doğal gaz piyasasının hukuki altyapısını oluşturan 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nda (Kanun) ithalat, iletim, depolama, toptan satış, ihracat, dağıtım, sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) dağıtım ve iletimi faaliyetlerinin yürütülmesi için, lisans alınması zorunlu piyasa faaliyetleri olarak sayılmıştır. Doğal gaz üretimi ile Kanunda piyasa faaliyeti olarak sayılan faaliyetlere ilişkin veri ve grafikler ve ardından da doğal gaz tüketim verileri ve bu verilerden oluşturulmuş grafiklere alt başlıklar halinde bu bölümde yer verilmiştir.

2.1 Üretim

Doğal gaz arama ve üretim faaliyetleri, 6326 sayılı Petrol Kanununa göre Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PİGM) tarafından verilen arama ve işletme ruhsatları kapsamında gerçekleştirilmektedir. Üretim faaliyeti, Kanun'da piyasa faaliyeti olarak sayılmamakla birlikte üretim şirketleri, ürettikleri doğal gazı Kurum'dan toptan satış lisansı almak kaydıyla toptan satış şirketlerine, ithalatçı şirketlere, ihracatçı şirketlere, dağıtım şirketlerine, kuyu başından olmak kaydıyla CNG satış şirketleri ile CNG iletim ve dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere pazarlayabilir. Ayrıca, üretim şirketleri ihracat lisansı almak kaydıyla ürettikleri doğal gazı ihraç da edebilirler.

Bu kapsamda Kurum'dan toptan satış lisansı almış olan;

- *Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)*
- *Transatlantic Exploration Mediterranean International Pty.Ltd. (Merkezi: Avustralya) Türkiye İstanbul Şubesi (TEMI)*
- *Tiway Turkey Limited Ankara Türkiye Şubesi (TIWAY)*
- *Thrace Basin Natural Gas Corporation Türkiye-Ankara Şubesi (THRACE BASIN)*
- *Petrogas Petrol Gaz ve Petrokimya Ürünleri İnşaat San. ve Tic. A.Ş. (PETROGAS)*
- *Tiway Turkey Petrol Arama Üretim A.Ş.³*
- *Foinavon Energy, Inc. (Merkezi: Kanada) Türkiye-Ankara Şubesi (FOINAVON)*

---

³ *Petrol Ofisi Arama Üretim ve Sanayi Tic. A.Ş'nin. (POAÜ) ticaret unvanı Tiway Turkey Petrol Arama Üretim A.Ş. olarak değişmiştir.*

- *Amity Oil International Pty. Limited Merkezi Avustralya Türkiye İstanbul Şubesi (AMITY)*

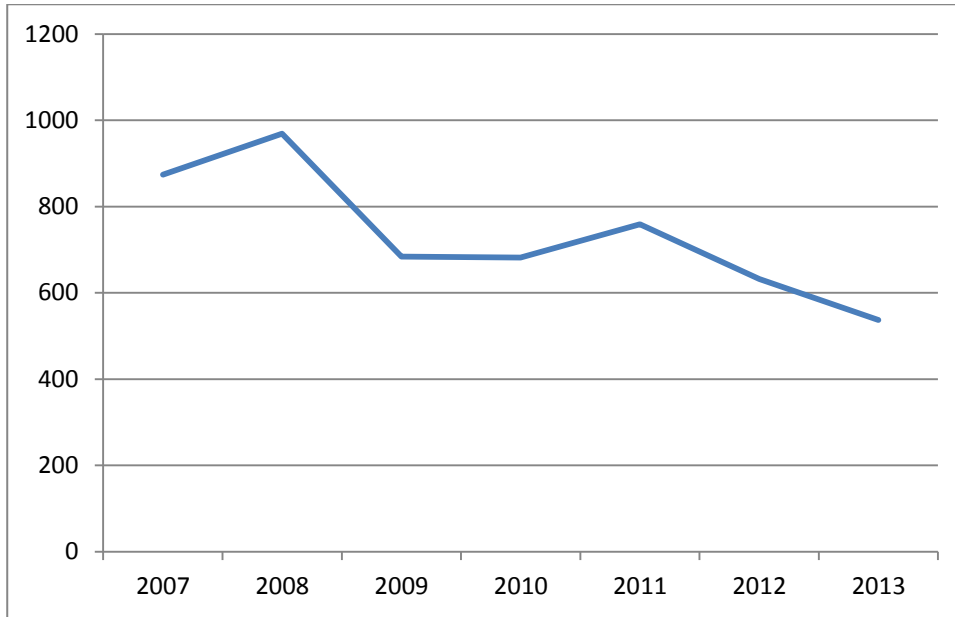
tarafından Güney Doğu Anadolu, Trakya ve Batı Karadeniz bölgelerinde üretilen doğal gaz, üretim bölgelerinde bulunan sınai ve ticari kuruluşlara, dağıtım şirketlerine, ithalatçı şirketlere ve toptan satış şirketlerine sunulmaktadır.

Toptan satış lisansı sahibi üretim şirketlerince gerçekleştirilen toplam doğal gaz üretim miktarları yıllar bazında Tablo 2.1.1’de verilmektedir.

Tablo 2.1.1 2007-2013 Yılları Doğal Gaz Üretim Miktarları (milyon Sm³)

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Miktar	874	969	684	682	759	632	537

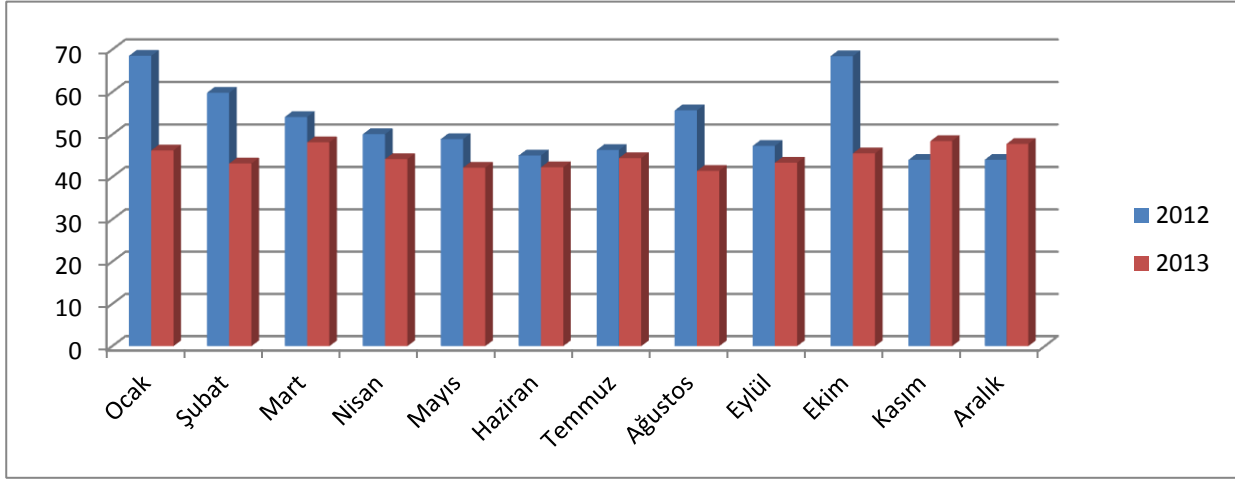
Grafik 2.1.1 2007-2013 Yılları Doğal Gaz Üretim Miktarları (milyon Sm³)

2013 yılında söz konusu toptan satış lisansı sahibi şirketlerce gerçekleştirilen üretim miktarı 2012 yılına göre %15 oranında düşüş göstermiştir. Grafik-2.1.2’de görüldüğü gibi 2012 yılında özellikle Ocak ve Ekim aylarında üretim miktarı aylık ortalama üzerinde seyrederken 2013 yılında üretim miktarı aylık bazda çok değişim göstermemiştir.

Grafik 2.1.2 2012 ve 2013 Yılları Aylık Doğal Gaz Üretimi Karşılaştırması (milyon Sm³)

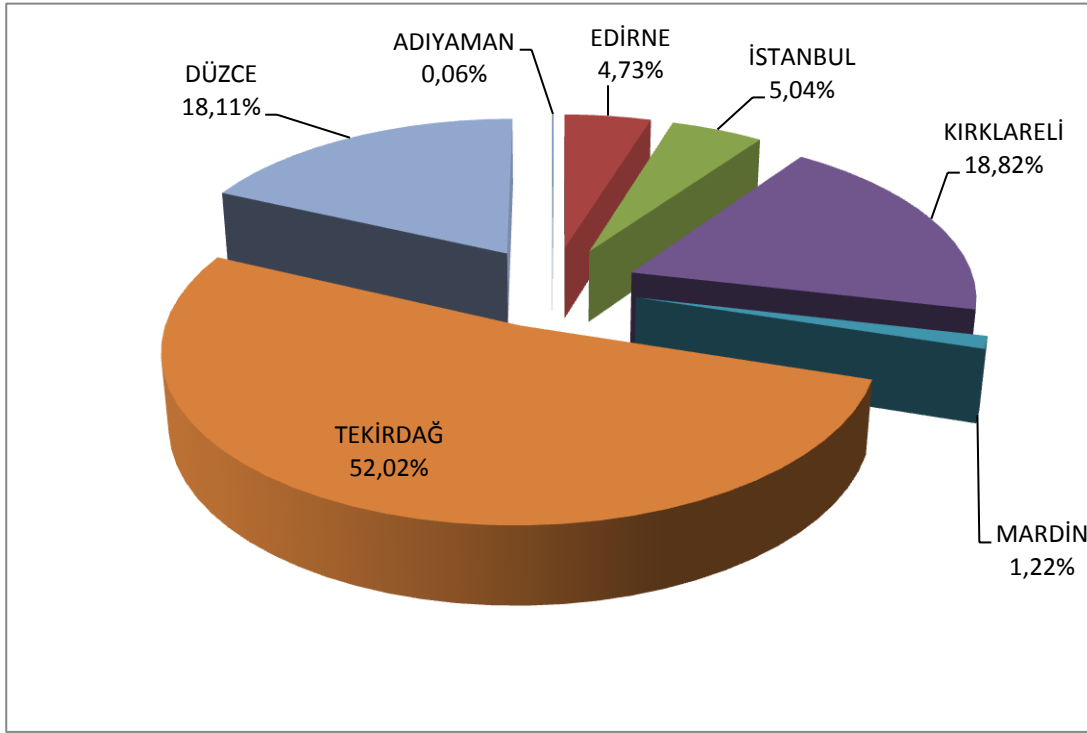

Doğal gaz üretiminin gerçekleştirildiği sahalara bakıldığında, %52,02'lik payla en fazla üretimin Tekirdağ ili içerisinde yer alan sahalarda yapıldığı görülmektedir. Ardından %18,82 ile Kırklareli ve %18,11 ile Düzce gelmektedir. Gerçekleştirilen üretimin sahaların yer aldığı illere ve aylara göre dağılımı Tablo-2.1.2'de verilmiştir.

Tablo 2.1.2 2013 Yılı İllere ve Aylara Göre Doğal Gaz Üretimi (milyon Sm³)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
ADİYAMAN	0,04	0,03	0,03	0,04	0,03	0,01	0,01	0,02	0,03	0,02	0,03	0,03	0,33
EDİRNE	1,94	1,72	1,89	1,97	1,66	1,35	1,48	1,98	2,04	3,51	3,11	2,71	25,36
İSTANBUL	3,29	3,98	2,46	2,03	2,23	1,81	1,68	1,28	1,19	1,56	2,31	3,21	27,05
KIRKLARELİ	7,40	8,63	10,82	9,86	9,03	8,67	8,10	7,91	7,80	7,45	8,00	8,13	101,83
MARDİN	0,15	0,46	0,41	0,26	0,48	0,89	0,84	0,53	0,47	0,54	0,88	0,61	6,53
TEKİRDAĞ	23,27	19,83	23,68	22,46	21,61	22,75	25,24	23,29	22,68	23,30	26,00	25,00	279,11
DÜZCE	10,16	8,52	8,87	7,57	7,15	6,82	7,10	6,43	9,16	9,17	8,12	8,08	97,15
Toplam	46,26	43,17	48,15	44,21	42,20	42,30	44,47	41,43	43,37	45,56	48,44	47,79	537,36

Grafik 2.1.3 2013 Yılı Üretim Sahalarının Bulunduğu İllere Göre Doğal Gaz Üretim Oranları

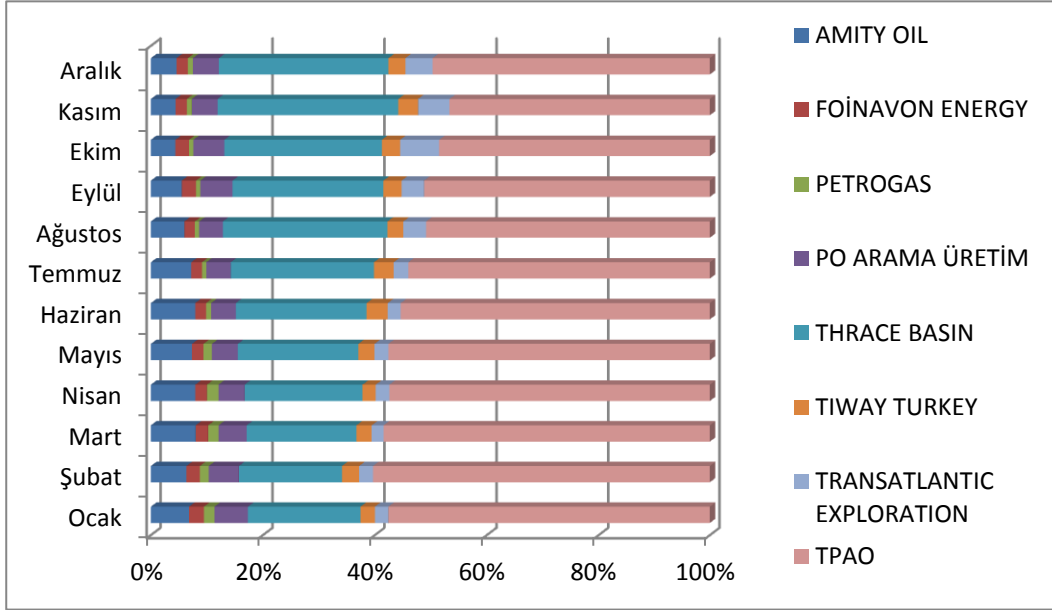

Üretim yapan toptan satış lisansı sahibi şirketler tarafından 2013 yılında gerçekleştirilen 537 milyon Sm³'lük doğal gaz üretiminin önemli miktardaki kısmı TPAO ve Thrace Basın Natural Gas Corporation şirketleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Toptan satış lisansı sahibi üretim şirketlerinin üretim miktarları ve payları Tablo 2.1.3 ve Grafik 2.1.4'te gösterilmektedir.

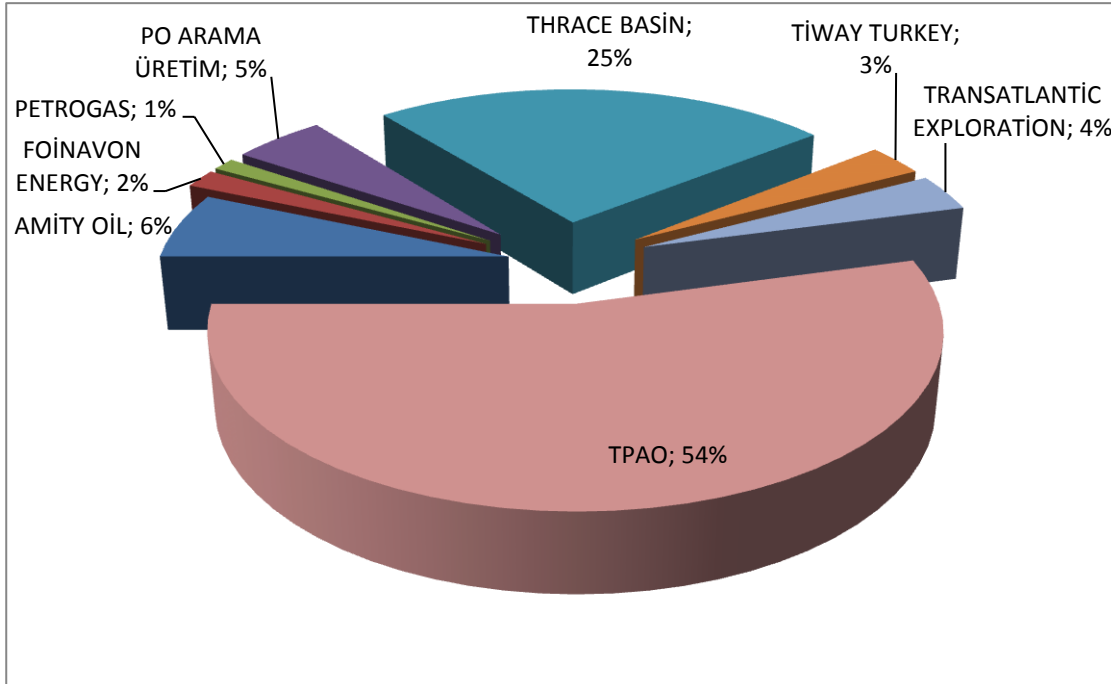
Tablo 2.1.3 Toptan Satış Lisansı Sahibi Doğal Gaz Üretim Şirketlerin 2013 Yılı Aylık Doğal Gaz Üretim Miktarları (milyon Sm³)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
AMITY OIL	3,15	2,74	3,85	3,51	3,10	3,35	3,21	2,48	2,39	2,00	2,14	2,19	34,13
FOİNAVON ENERGY	1,23	1,03	1,07	0,92	0,86	0,82	0,86	0,78	1,11	1,10	0,98	0,97	11,74
PETROGAS	0,87	0,69	0,89	0,91	0,64	0,38	0,34	0,31	0,33	0,35	0,43	0,42	6,57
PO ARAMA ÜRETİM	2,77	2,32	2,42	2,07	1,95	1,87	1,94	1,76	2,50	2,52	2,23	2,22	26,58
THRACE BASIN	9,30	7,95	9,45	9,31	9,08	9,89	11,38	12,17	11,69	12,81	15,64	14,47	133,13
TIWAY TURKEY	1,18	1,33	1,31	1,04	1,21	1,59	1,57	1,19	1,41	1,49	1,71	1,44	16,47
TRANSATLANTIC EXPLORATION	1,11	1,06	1,02	1,09	1,05	0,99	1,16	1,68	1,74	3,18	2,72	2,32	19,11
TPAO	26,64	26,05	28,13	25,37	24,29	23,42	24,02	21,06	22,21	22,10	22,60	23,74	289,63
Genel Toplam	46,26	43,17	48,15	44,21	42,20	42,30	44,47	41,43	43,37	45,56	48,44	47,79	537,36

Grafik 2.1.4 Toptan Satış Lisansı Sahibi Doğal Gaz Üretim Şirketlerin 2013 Yılı Aylık Doğal Gaz Üretim Payları

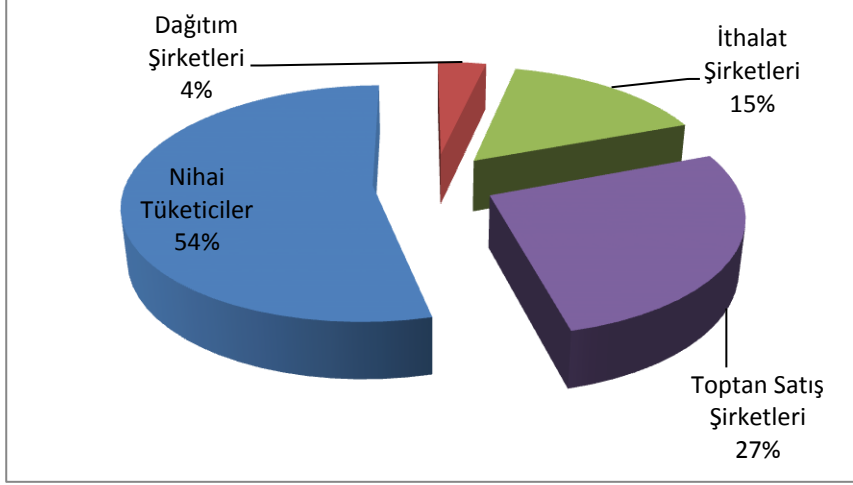
Grafik 2.1.5 2013 Yılı Doğal Gaz Üretimi Yapan Toptan Satış Lisansı Sahibi Şirketlerin Üretim Payları

Söz konusu şirketlerden Thrace Basin Natural Gas Corporation ürettiği gazın %100'ünü, TPAO ise %52,15'lik kısmını dolaysız hatlarla nihai tüketicilere satmaktadır. Diğer taraftan, kuyu başından CNG

satış şirketleri ile CNG iletim ve dağıtım şirketlerine satış yapılmadığı görülmektedir. Üretim yapan toptan satış lisansı sahibi şirketlerin satış yaptıkları müşteri payları Grafik 2.1.6'da gösterilmektedir.

Grafik 2.1.6 2013 Yılı Üretim Yapan Toptan Satış Lisansı Sahibi Şirketlerin Satış Yaptıkları Müşterilerin Payları

2.2 İthalat

Nüfus artışı ve sanayileşmeye bağlı olarak artan enerji ihtiyacının karşılanmasında alternatif bir enerji kaynağı olarak doğal gazın payını artırmak ve bazı şehirlerde gittikçe yoğunlaşan hava kirliliğine bir çözüm bulmak amacıyla 18.09.1984 tarihinde Türkiye ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında doğal gaz sevkiyatına ilişkin olarak imzalanan anlaşmanın ardından, Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAŞ) ile SSCB'nin doğal gaz ticareti konusunda yetkili kuruluşu SOYUZGAZ EXPORT arasında 14.02.1986 tarihinde 25 yıl süreli ve plato değeri yıllık 6 milyar Cm³ olan bir doğal gaz alım-satım anlaşması imzalanmıştır. SSCB ile yapılan ilk alım anlaşmasını, artan doğal gaz ihtiyacının karşılanması amacıyla yapılan diğer alım anlaşmaları izlemiştir.

Tablo 2.2.1 Doğal Gaz Alım Sözleşmeleri

Sözleşme	Miktar (*)	Sözleşme Tarihi	Süre (Yıl)	Gaz Teslimatına Başlanan Yıl
Rusya Federasyonu (Batı Hattı) (**)	6	14.02.1986	25	1987
Cezayir (LNG)	4	14.04.1988	20	1994
Nijerya (LNG)	1,2	09.11.1995	22	1999

İran	10	08.08.1996	25	2001
Rusya Federasyonu (Mavi Akım)	16	15.12.1997	25	2003
Rusya Federasyonu (Batı Hattı)	8 (***)	18.02.1998	23	1998
Türkmenistan	16	21.05.1999	30	-
Azerbaycan	6,6	12.03.2001	15	2007

(*) Plato değerini belirtmektedir (milyar Cm³/yıl).

(**) Anlaşma 31.12.2011 tarihi itibarıyla sona ermiş olup Akfel Gaz Sanayi ve Ticaret A.Ş., Bosphorus Gaz Corporation A.Ş., Batı Hattı Doğalgaz Ticaret A.Ş. ve Kibar Enerji Dağıtım Sanayi A.Ş. ile Rusya Federasyonu arasında toplamda 6 milyar Cm³/yıl'lık yeni alım anlaşmaları imzalanmıştır.

(***) 4646 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesi kapsamında BOTAŞ'ın 18.02.1998 tarihli alım-satım sözleşmesinin 4 milyar Cm³/yıl miktarlık kısmı devredilmiştir.

2.2.1 Boru Hatlarıyla İthalat

Rusya'yla 1986 yılında imzalanan yıllık 6 milyar m³ miktarındaki ilk alım anlaşmasının ardından, sırasıyla Rusya (İlave Batı Hattı), İran ve Rusya (Mavi Akım Hattı)'dan doğal gaz alımına devam edilmiştir. 2007 yılından itibaren Azerbaycan'dan da doğal gaz alımına başlanmış olup, mevcut durum itibarıyla Türkiye, henüz devreye girmeyen Türkmenistan anlaşması hariç olmak üzere, 3 farklı ülkeden uzun dönemli doğal gaz alım anlaşmaları kapsamında boru hatlarıyla doğal gaz ithalatı gerçekleştirmektedir.

Kanunun Geçici 2 nci maddesi kapsamında ve ilgili mevzuat çerçevesinde, 16 lot için (4 milyar Cm³/yıl) BOTAŞ tarafından yapılan ihale sonucunda Lisans alan Shell Enerji A.Ş. Aralık 2007'de, Bosphorus Gaz Corporation A.Ş. 3 Ocak 2009'da, Enerco Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Avrasya Gaz A.Ş. ise Nisan 2009'da ithalat faaliyetine başlamış bulunmaktadır.

Rusya Federasyonu'ndan doğal gaz ithalatı yapmak üzere, BOTAŞ ile Gazprom Export Limited Liability Company ile 14.02.1986 tarihinde imzalanmış olan doğal gaz alım satım anlaşması 31.12.2011 tarihi itibarıyla sona ermesinin ardından ilgili mevzuat kapsamında Akfel Gaz Sanayi ve Ticaret A.Ş., Bosphorus Gaz Corporation A.Ş., Batı Hattı Doğalgaz Ticaret A.Ş. ve Kibar Enerji Dağıtım Sanayi A.Ş.'ye Rusya Federasyonu'ndan toplamda 6 milyar Cm³/yıl doğal gaz ithalat faaliyeti yapmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 26/11/2012 tarihli kararlarıyla İthalat lisansları verilmiş olup, anılan şirketler

01/01/2013 tarihi itibariyle doğal gaz ithalat faaliyetlerine başlamıştır. Adı geçen şirketlerin ithalat lisanslarına konu miktarlar Tablo 2.2.2’de yer almaktadır.

Tablo 2.2.2 Özel Sektöre ait İthalat Lisanslarına konu miktarlar (milyon Cm³) (*)

İthalat Lisansı Sahibi	Miktar
Shell Enerji A.Ş.**	250
Bosphorus Gaz Corporation A.Ş.**	750
Enerco Enerji San. ve Tic. A.Ş.**	2500
Avrasya Gaz A.Ş.**	500
Akfel***	2.250
Bosphorus Gaz***	1.750
Kibar Enerji***	1.000
Batı Hattı***	1.000

(*) 9.000 kcal/m³ üst ısı değere baz miktardır.

(**)Sözleşme devir ihalesi kapsamında Lisans sahibi olan şirketlerdir.

(***)Kurul’un 26/11/2012 tarihli Kararları kapsamında Lisans sahibi olan şirketlerdir.

Böylece, daha önce BOTAŞ’ın özel sektöre devredilen 4 milyar Cm³/yıl sözleşme miktarı ile birlikte, 2013 yılı itibariyle özel sektör tarafından sahip olunan sözleşme miktarı 10 milyar Cm³/yıl seviyelerine yükselmiştir.

2.2.2 Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) ve Spot LNG İthalatı

Doğal gazın boru hatları ile iletiminin teknik veya ekonomik açıdan mümkün olmadığı durumlarda doğal gaz, -162 °C’ye kadar soğutularak sıvılaştırılır ve hacmi 600 kata kadar küçültülen sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) özel olarak imal edilmiş tankerler vasıtasıyla taşınır.

Arz kaynaklarının çeşitlendirilerek arz güvenliğinin ve tedarikte esnekliğin artırılması amacıyla BOTAŞ tarafından, 1988 yılında imzalanan alım anlaşması kapsamında 1994 yılından itibaren Cezayir’den, 1995

yılında imzalanan alım anlaşması kapsamında ise 1999 yılından itibaren Nijerya'dan LNG alımına başlanmıştır.

Cezayir ve Nijerya'dan uzun dönemli sözleşmelerle alınan LNG ile spot piyasadan alınan LNG'nin depolanması, gazlaştırılması ve iletim hattına gönderilmesinde kullanılmakta olan iki adet LNG terminali bulunmaktadır. Bunlardan biri, 1994 yılında işletmeye alınan BOTAŞ mülkiyet ve işletmesindeki Marmara Ereğlisi LNG Terminali, diğeri de Ege Gaz A.Ş. tarafından 2006 yılında kullanılmaya başlanan Ege Gaz A.Ş. LNG Terminalidir.

2.2.3 Doğal Gaz İthalat Verileri

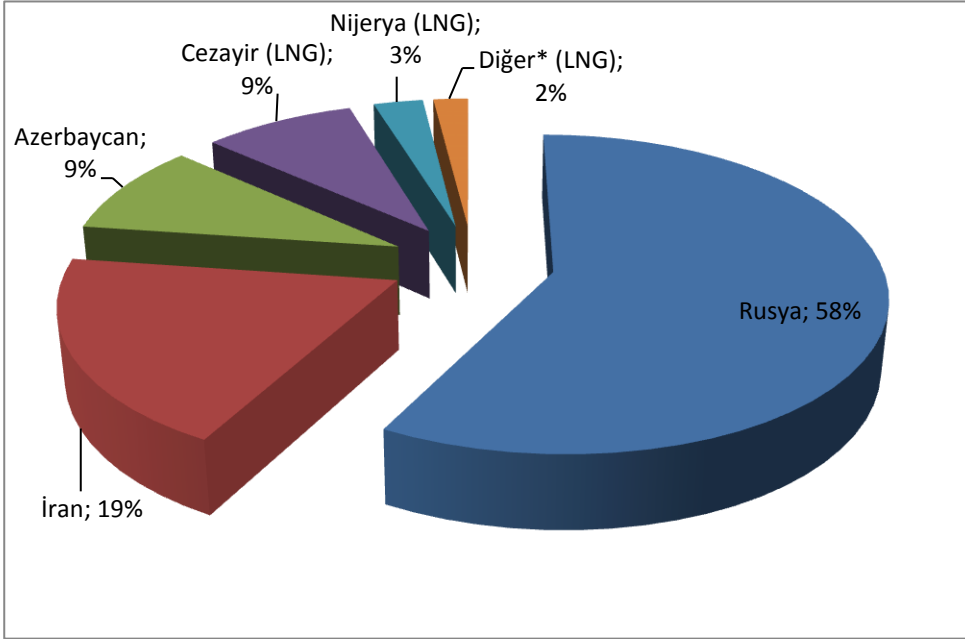
2005-2013 yılları arasında gerçekleşen ithalat miktarları kaynak ülke bazında Tablo 2.2.3'de verilmektedir.

Tablo 2.2.3 2005-2013 Yılları Doğal Gaz İthalat Miktarları (milyon Sm³)

Yıl	Rusya	İran	Azerbaycan	Cezayir (LNG)	Nijerya (LNG)	Diğer* (LNG)	Toplam
2005	17.524	4.248	0	3.786	1.013	0	26.571
2006	19.316	5.594	0	4.132	1.100	79	30.221
2007	22.762	6.054	1.258	4.205	1.396	167	35.842
2008	23.159	4.113	4.580	4.148	1.017	333	37.350
2009	19.473	5.252	4.960	4.487	903	781	35.856
2010	17.576	7.765	4.521	3.906	1.189	3.079	38.036
2011	25.406	8.190	3.806	4.156	1.248	1.069	43.874
2012	26.491	8.215	3.354	4.076	1.322	2.464	45.922
2013	26.212	8.730	4.245	3.917	1.274	892	45.269

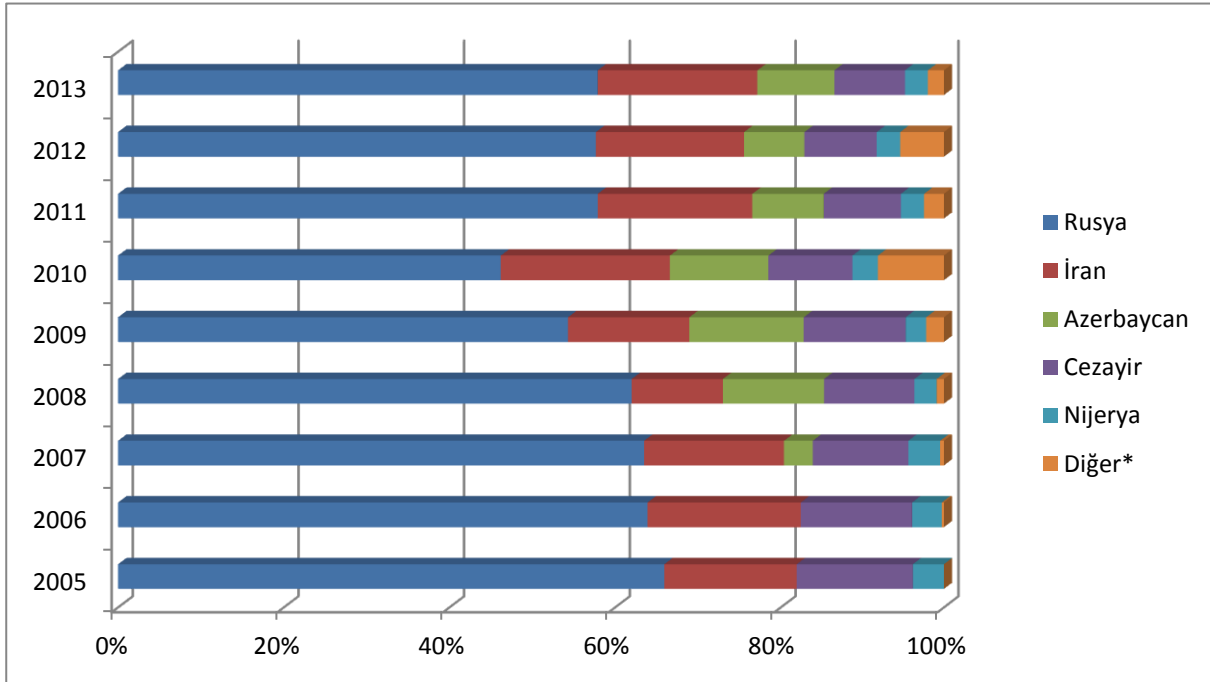
* Spot LNG ithalatının yapıldığı ülkeleri temsil etmektedir.

Grafik 2.2.1 2013 Yılı Kaynak Ülkeler Bazında Türkiye'nin Doğal Gaz İthalatı

* Spot LNG ithalatının yapıldığı ülkeleri temsil etmektedir.

Grafik 2.2.2 2005-2013 Yılları İthalat Kaynakları Payları Değişimi

* Spot LNG ithalatının yapıldığı ülkeleri temsil etmektedir.

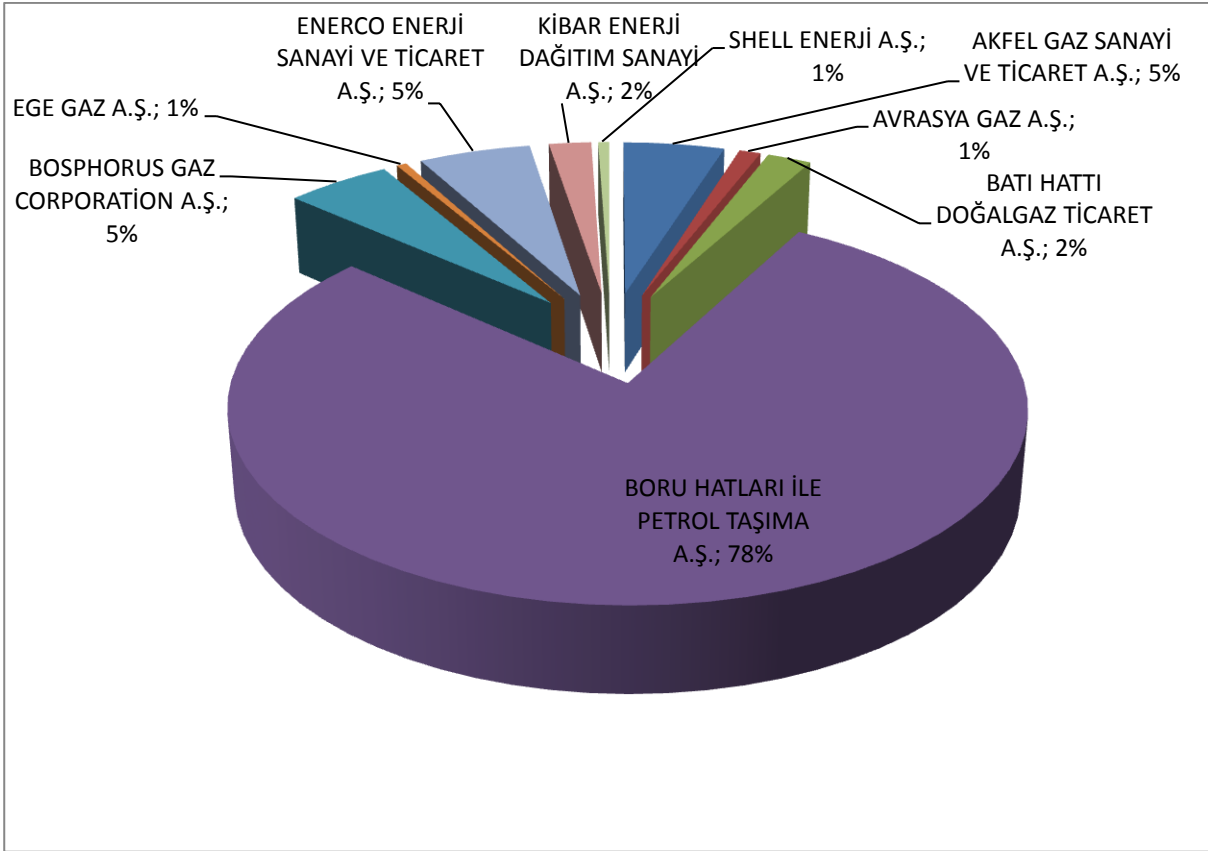

2013 yılında doğal gaz ithalatı gerçekleştiren şirketlerin ithalat yaptıkları miktarlar aylık olarak Tablo 2.2.4'de gösterilmektedir. BOTAŞ 2013 yılı toplam ithalatının (boru gazı ve LNG toplam) %78'ini gerçekleştirmiştir.

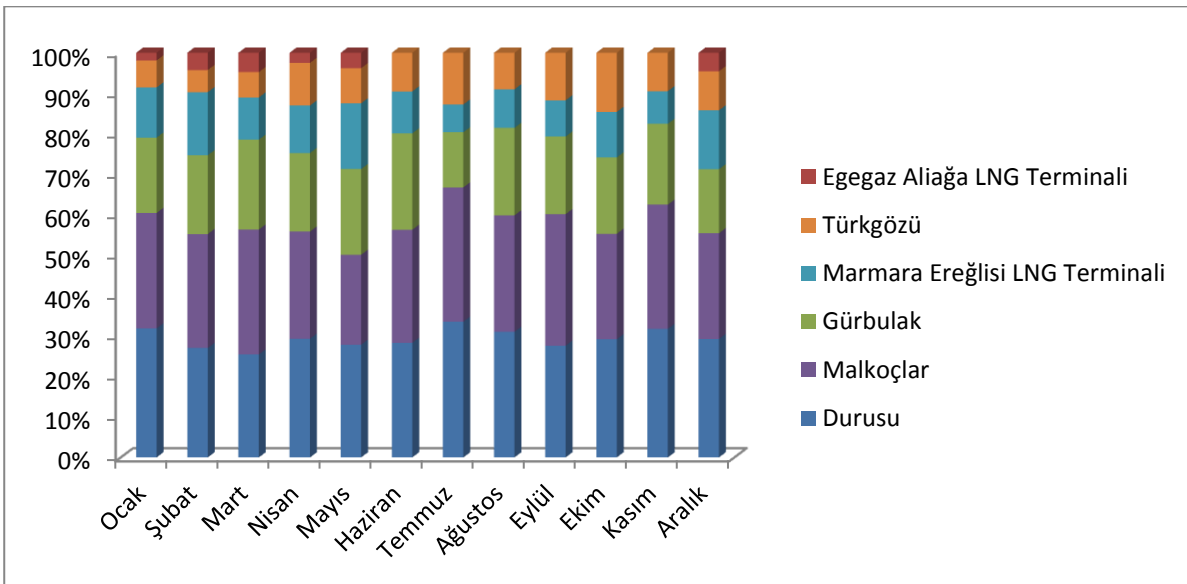
Tablo 2.2.4 2013 Yılı Şirketler Bazında Türkiye'nin Doğal Gaz İthalatı (milyon Sm³)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Genel Toplam
AKFEL GAZ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	219,70	241,39	222,24	77,05	66,43	117,80	266,12	205,09	238,42	148,17	200,02	209,43	2.211,87
AVRASYA GAZ A.Ş.	37,50	50,48	47,26	29,83	30,57	32,38	39,09	38,15	40,45	33,63	45,68	47,03	472,05
BATI HATTI DOĞALGAZ TİCARET A.Ş.	79,55	99,38	114,12	73,34	59,00	73,04	84,45	65,57	66,05	70,46	87,05	94,76	966,78
BORU HATLARI İLE PETROL TAŞIMA A.Ş.	3.652,99	3.120,21	2.845,36	2.778,19	2.884,03	2.501,38	2.517,20	2.541,53	2.630,30	2.896,22	3.081,07	4.035,53	35.484,02
BOSPHORUS GAZ CORPORATION A.Ş.	206,66	257,18	289,15	128,72	104,41	172,34	204,62	159,92	209,36	145,28	178,74	230,83	2.287,21
EGE GAZ A.Ş.				85,96	133,62								219,57
ENERCO ENERJİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	241,05	220,01	236,44	178,95	163,24	156,82	216,08	189,16	228,91	163,42	226,36	233,68	2.454,12
KİBAR ENERJİ DAĞITIM SANAYİ A.Ş.	72,95	85,89	112,19	73,77	49,20	67,80	63,79	61,00	87,78	66,67	93,00	93,77	927,82
SHELL ENERJİ A.Ş.	25,80	20,69	22,57	21,73	22,44	21,64	13,03	8,32	25,71	21,39	24,90	17,31	245,53
Genel Toplam	4.536,21	4.095,23	3.889,33	3.447,54	3.512,94	3.143,21	3.404,38	3.268,74	3.526,97	3.545,24	3.936,82	4.962,36	45.268,98

Grafik 2.2.3 2013 Yılı Doğal Gaz İthalatında Şirketlerin Payları

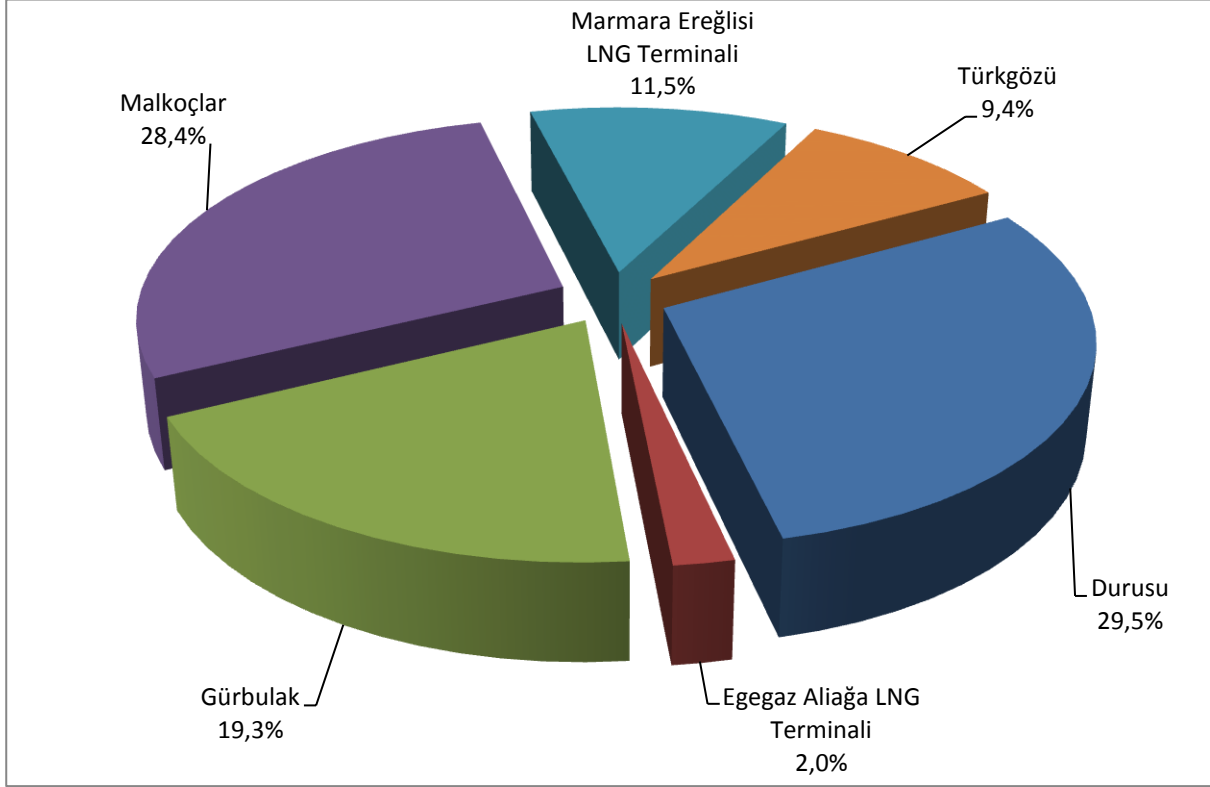

Grafik 2.2.4 Doğal Gaz İthalatının Ülkeye Giriş Noktasına Göre Aylık Dağılımı

Rusya'dan ithal edilen doğal gaz ülkemize Malkoçlar ve Durusu giriş noktalarından giriş yaparken, İran'dan ithal edilen Gürbulak terminalinden, Azerbaycan'dan ithal edilen doğal gaz ise Türkgözü terminalinden giriş yapmaktadır. Grafik 2.2.5'de detaylı dağılım gösterilmektedir.

Grafik 2.2.5 Ülkeye Giriş Noktasına Göre Doğal Gaz İthalatı

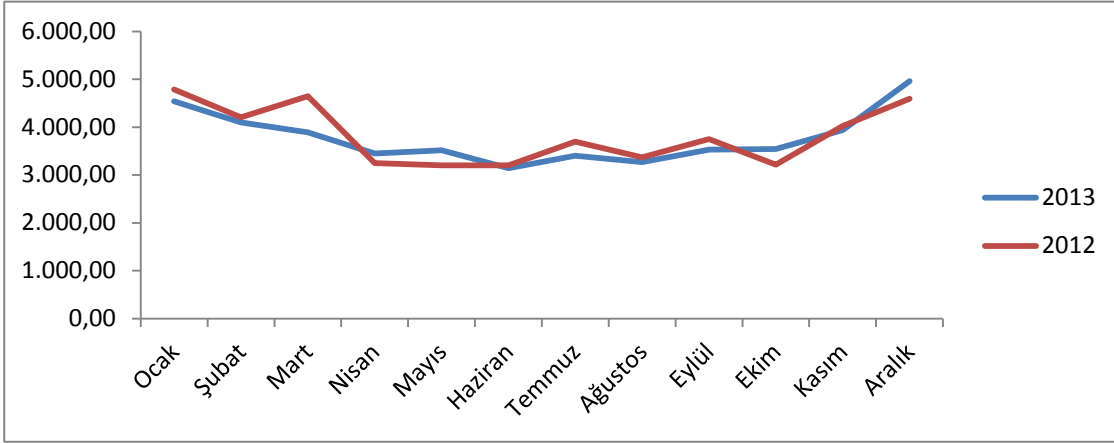

2013 yılı doğal gaz ithalatı 2012 yılında gerçekleştirilen doğal gaz ithalatına göre %1,42 oranında azalmıştır. 2013 yılının Nisan, Mayıs, Ekim ve Aralık ayları dışında kalan diğer aylarda gerçekleşen ithalat miktarı 2012 yılının aynı dönemlerine göre daha az gerçekleşmiştir. Tablo 2.2.5 ve Grafik 2.2.6'de veriler aylık karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir.

Tablo 2.2.5 2012 ve 2013 Yılları Doğal Gaz İthalatının Aylık Değerleri Karşılaştırması (milyon Sm³)

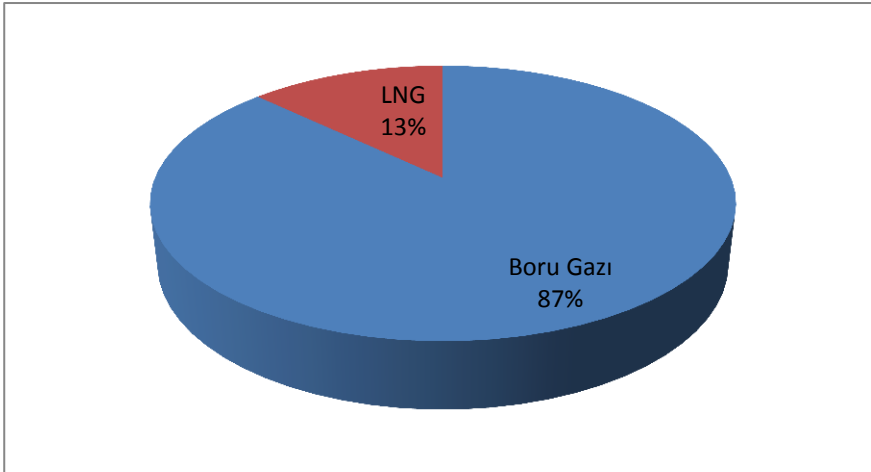
Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
2013	4.536,21	4.095,23	3.889,33	3.447,54	3.512,94	3.143,21	3.404,38	3.268,74	3.526,97	3.545,24	3.936,82	4.962,36	45.268,98
2012	4.783,60	4.202,65	4.645,52	3.248,44	3.198,17	3.202,72	3.698,37	3.365,72	3.746,61	3.213,49	4.025	4.592,42	45.922,71

Grafik 2.2.6 2012 ve 2013 Yılları Aylık İthalat Miktarları Karşılaştırması (milyon Sm³)

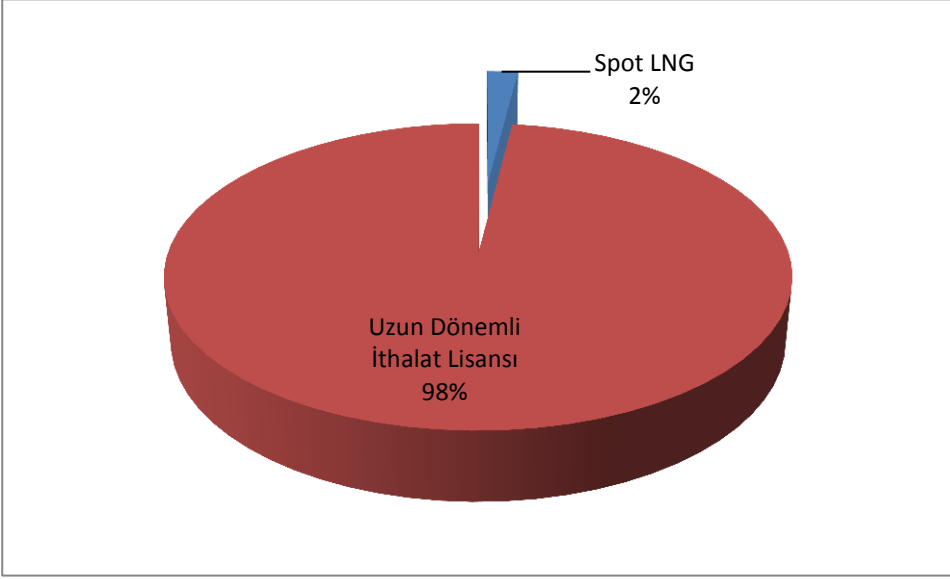
Grafik 2.2.7’de görüleceği gibi, 2013 yılında 5.191 milyon Sm³ LNG (uzun dönemli) ithalatı yapılmış olup, söz konusu miktar toplam ithalatın %13’üdür.

Grafik 2.2.7 2013 Yılı Toplam İthalatta Boru Gazı-LNG Payları

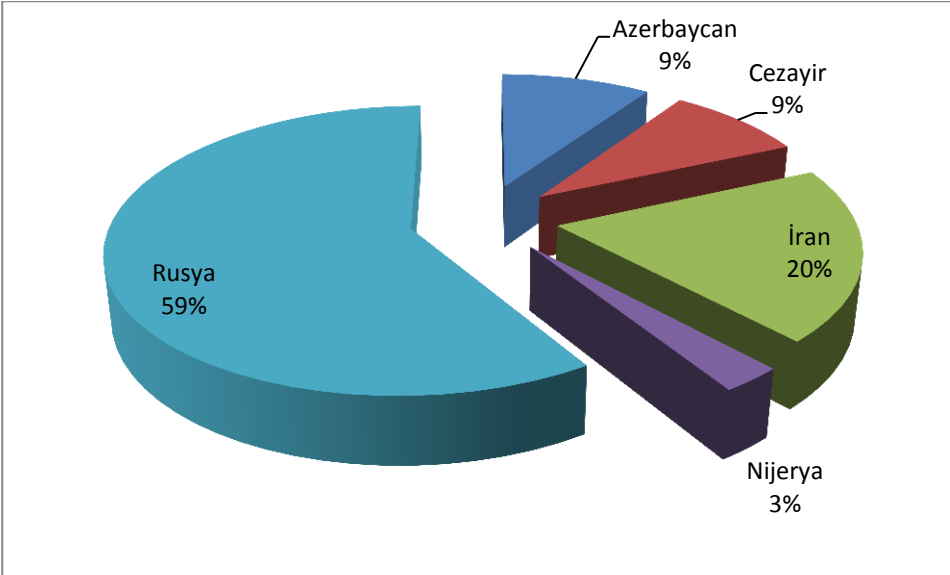
2013 yılında gerçekleştirilen doğal gaz ithalatının %98’i uzun dönemli ithalat lisansı kapsamında yapılmış olup %2’lik kısım spot LNG olarak yapılmıştır.

Grafik 2.2.8 2013 Yılı Toplam İthalatta Uzun Dönemli İthalat Lisansı ile Yapılan İthalat ve Spot LNG İthalatı Payları

Uzun dönemli ithalat lisansı sahibi olan şirketler doğal gaz ithalatını en çok Rusya'dan ardından İran'dan gerçekleştirmişlerdir.

Grafik 2.2.9 2013 Yılı Uzun Dönemli İthalat Lisansı Sahibi Şirketlerin İthalat Miktarlarının İthalatın Gerçekleştiği Ünelere Göre Dağılımı

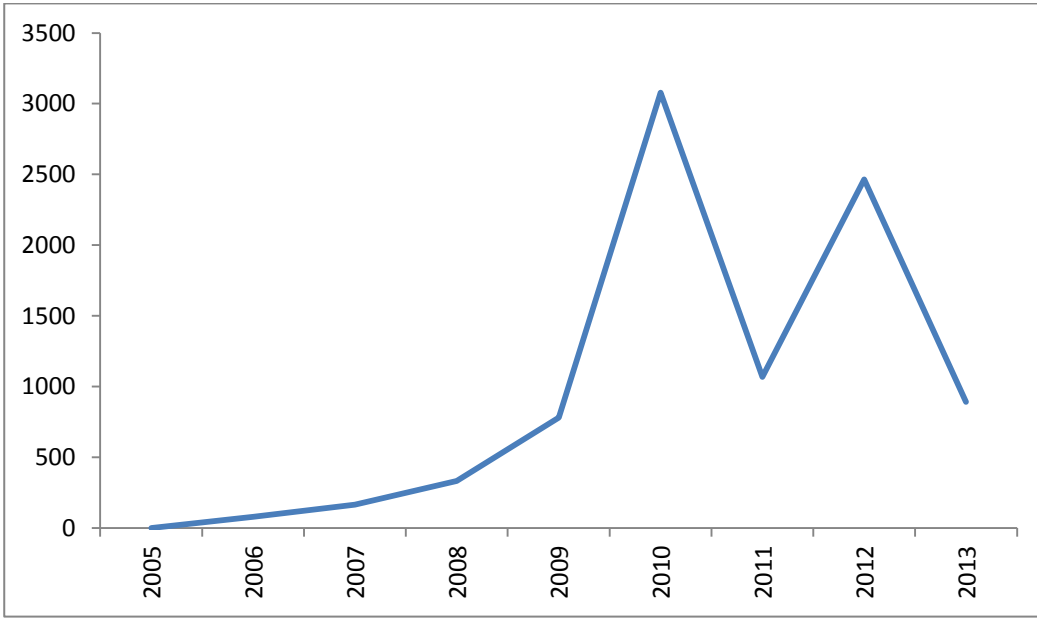

Spot LNG ithalatı 2013 yılının ilk altı ayında ve ikinci yarısının yalnızca Aralık ayında gerçekleştirilmiştir.

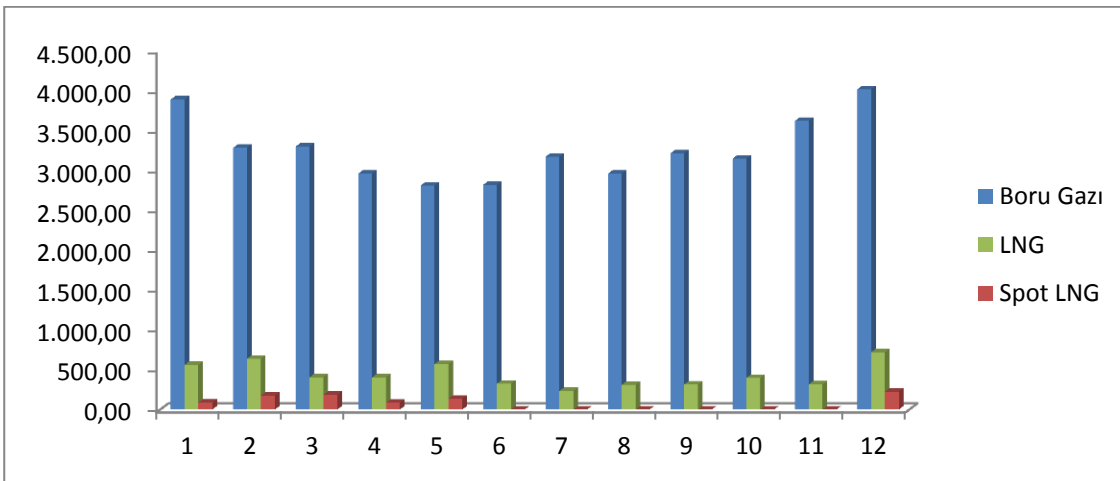
Tablo 2.2.6 2013 Yılı Uzun Dönemli İthalat ve Spot LNG İthalatı Aylık Verileri (milyon Sm³)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Boru Gazı	3.889,41	3.283,45	3.299,11	2.958,93	2.810,07	2.817,92	3.171,35	2.958,35	3.212,58	3.147,52	3.620,71	4.017,02	39.186,41
Spot LNG	86,66	174,53	185,40	85,96	133,62							225,65	891,80
LNG	560,14	637,26	404,82	402,65	569,25	325,29	233,03	310,40	314,39	397,72	316,11	719,70	5.190,77
Toplam	4.536,21	4.095,23	3.889,33	3.447,54	3.512,94	3.143,21	3.404,38	3.268,74	3.526,97	3.545,24	3.936,82	4.962,36	45.268,98

Grafik 2.2.10 2005-2013 Yılları Arası Spot LNG İthalatı Değişimi (milyon Sm³)

Grafik 2.2.11 2013 Yılı Uzun Dönemli İthalat ve Spot LNG İthalatı Aylık Karşılaştırması

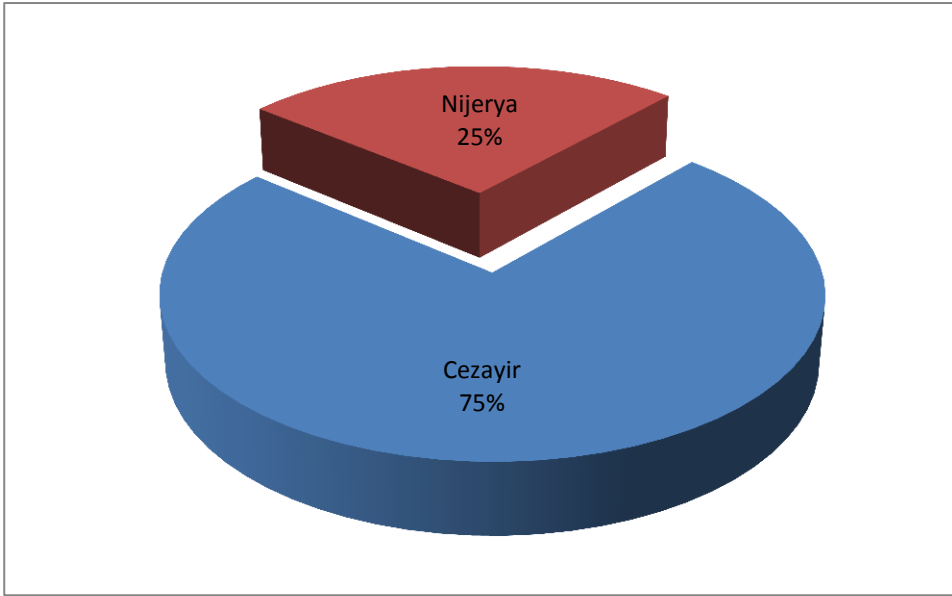

Tablo 2.2.7 2013 Yılı Uzun Dönemli LNG İthalatı (milyon Sm³)

Ülke Adı	Miktar
Cezayir	3.917,19
Nijerya	1.273,58
Toplam	5.190,77

LNG ithalatının %75'lik kısmı Cezayir ve %25'lik kısmı Nijerya'dan uzun dönemli sözleşmelerle alınan LNG oluşturmaktadır.

Grafik 2.2.12 2013 Yılı Uzun Dönemli LNG İthalatının İthalat Yapılan Ükelere Göre Dağılımı

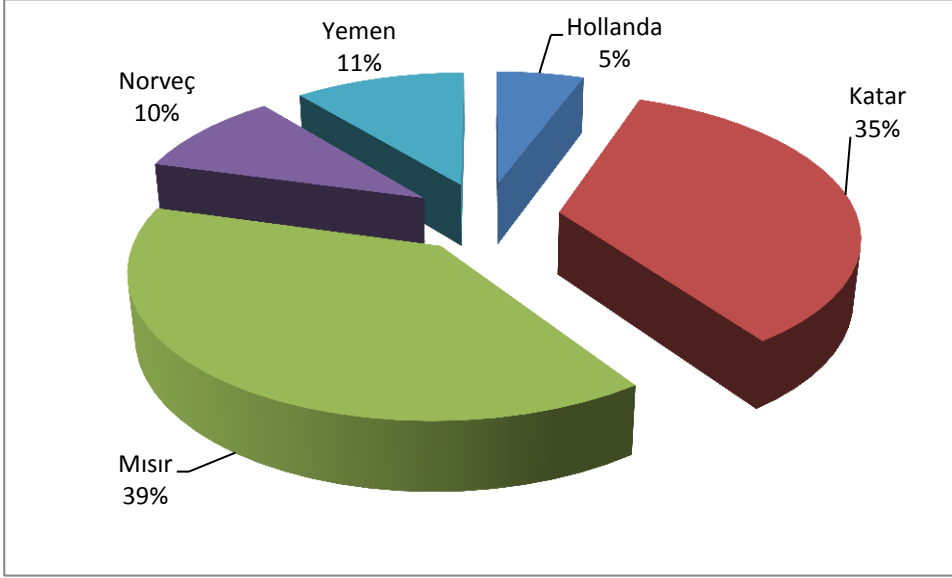
Spot LNG ithalatı 2013 yılında toplam doğal gaz ithalatı içinde %2'lik bir paya sahip olmakla birlikte 5 farklı ülkeden gerçekleştirilmiştir. Bu ülkeler arasında Mısır %39'luk bir pay ile ilk sırada yer alırken Katar %35'lik pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Verilere ilişkin detaylar Tablo 2.2.8 ve Grafik 2.2.13'de verilmektedir.

Tablo 2.2.8 2013 Yılı Spot LNG İthalatı (milyon Sm³)

Ülke Adı	Miktar
Hollanda	50,11
Katar	309,78
Mısır	347,14
Norveç	87,46

Yemen	97,31
Toplam	891,80

Grafik 2.2.13 2013 Yılı Spot LNG İthalatının İthalat Yapılan Ükelere Göre Yüzdesel Dağılımı

2013 yıl sonu itibariyle 37 adet ithalat (spot LNG) lisansı sahibi şirket bulunmaktadır. Bunlardan sadece 2 şirket 2013 yılı içerisinde spot LNG ithalatı (BOTAŞ ve EGE GAZ) gerçekleştirmiştir. Geri kalan 35 adet şirketten 10 adeti yurt içinden tedarik ettikleri gazın toptan satışı faaliyetinde bulunmuştur. Kalan 25 adet şirket ise 2013 yılı içerisinde lisansları kapsamında faaliyette bulunmamışlardır.

Türkiye’de BOTAŞ ve Ege Gaz A.Ş. tarafından gerçekleştirilen spot LNG ithalat miktarları kendi içerisinde değerlendirildiğinde, 2008 yılında ithal edilen spot LNG'nin tümünün BOTAŞ tarafından, 2009 yılında % 91,5'inin BOTAŞ, % 8,5'inin ise Ege Gaz A.Ş. tarafından getirilmiş olduğu görülmektedir. 2010 yılında ise spot LNG ithalatının, % 62,3'ünün BOTAŞ tarafından, % 37,7'sinin Ege Gaz A.Ş. tarafından sağlanmış olduğu, 2011 yılında % 86,2 oranında BOTAŞ, % 13,8 oranında da Ege Gaz A.Ş. tarafından spot LNG ithal edildiği tespit edilmiştir. 2012 yılında bu oranlar %97,2 BOTAŞ ve %2,8 Ege Gaz A.Ş., 2013 yılına bakıldığında da %75,38 BOTAŞ ve %24,62 Ege Gaz A.Ş tarafından gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Bu durum Tablo 2.2.9 ve Grafik-2.2.14’de verilmektedir.

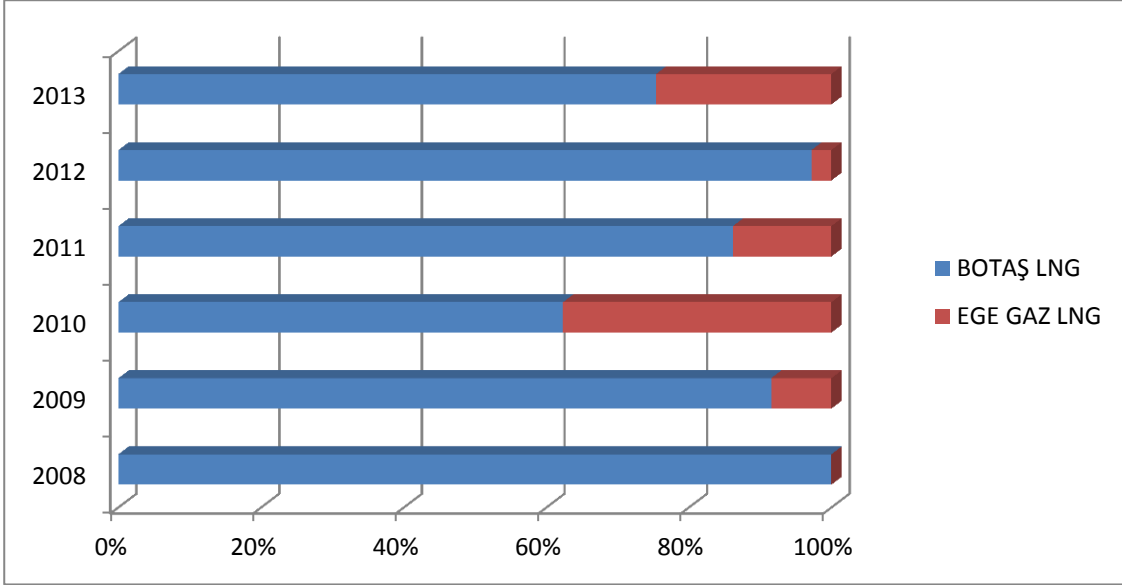
Tablo 2.2.9 2008-2013 Yılları Spot LNG İthalatını Gerçekleştiren Şirketlerin Payları(%)

	EGE GAZ	BOTAŞ
2008	-	100
2009	8,46	91,53

2010	37,66	62,33
2011	13,83	86,17
2012	2,8	97,2
2013	24,62	75,38

Grafik 2.2.14 2008-2013 Yılları Spot LNG İthalatını Gerçekleştiren Şirketlerin Payları

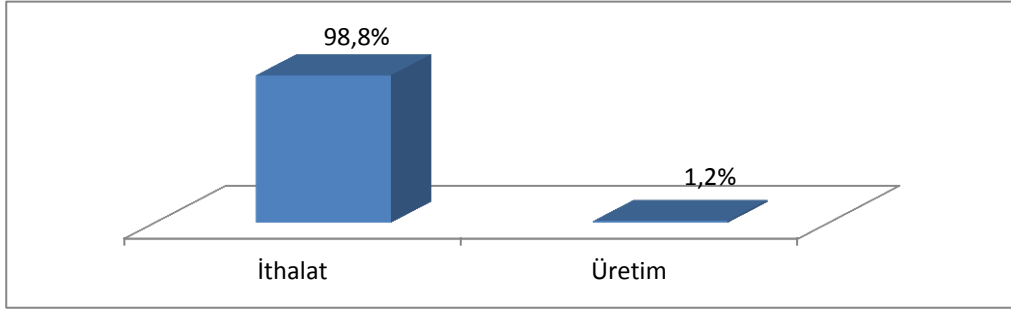

2.3 Üretim - İthalat Değerlendirilmesi

2013 yılında, toptan satış lisansı sahibi üretim şirketleri tarafından yurtiçindeki yer altında bulunan yatlardan yer üstüne çıkartılarak, temizlenen ve arıtılan daha sonra da toplama hatları vasıtasıyla iletim hatlarına taşınan, başka bir deyişle üretimi gerçekleştirilen doğal gazın miktarı 537 milyon Sm³tür.

Ülkemizde doğal gaza talebin her geçen gün artması ve yurt içi rezerv ve üretim miktarlarının da bu talepleri karşılamak için yeterli olmaması, 2013 yılında da doğal gazın ithalatını zorunlu kılmıştır. Grafik 2.3.1’de de görüleceği üzere, ülkemizin toplam doğal gaz arzının % 1,2’si Türkiye’de üretilen doğal gaz ile geri kalan % 98,8’lik kısmı da yurtdışından ithalat lisansı sahibi şirketler tarafından değişik kaynaklardan gerçekleştirilen ithalat ile karşılanmıştır.

Grafik 2.3.1 2013 Yılı Toplam Doğal Gaz Arzının Karşılandığı Kaynakların Payları

2.4 İhracat

İthal edilmiş veya yurt içinde üretilmiş doğal gazın yurt dışına ihraç faaliyeti, ihracat lisansı almış tüzel kişiler tarafından, lisanslarında belirtilen ülkeler dâhilinde gerçekleştirilebilmektedir.

2013 yılında 2 şirkete daha ihracat lisansı verilmiş olup, yürürlükte olan ihracat lisansı sayısı 8'e yükselmiştir. İhracat lisansı sahibi şirketler ile lisanslarında belirtilen doğal gazın ihraç edileceği ülkeler Tablo 2.4.1'da görülmektedir.

Tablo 2.4.1 İhracat Lisansı Sahibi Şirketler ve İhraç Edilecek Ülkeler

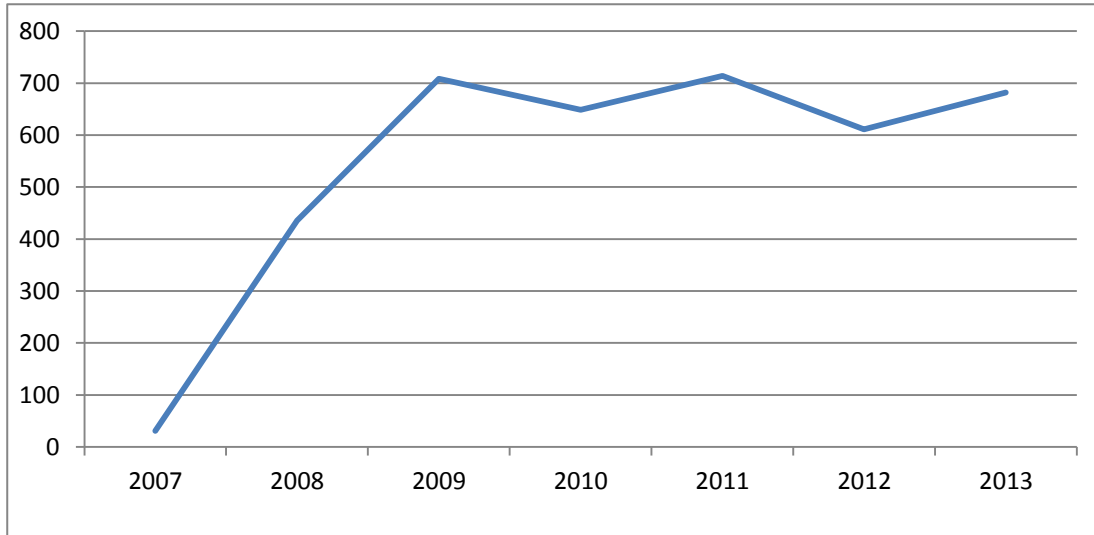
Lisans Sahibi	İhraç Edilecek Ülke
Akfel Gunvor Enerji Ticaret A.Ş.	Yunanistan
Angoragaz Doğalgaz Toptan Satış İth. İhr. Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yunanistan
BOTAŞ	Yunanistan
Setgaz Doğalgaz İthalat İhracat ve Toptan Satış A.Ş.	Bulgaristan
Liquefied Natural Gas İhracat Tic. Ltd. Şti.	Yunanistan
Ege Gaz A.Ş.	Yunanistan
TMAK Natural Gas İhracat Ticaret Ltd.Şti.	Makedonya
Demirören EGL Gaz Toptan Ticaret A.Ş.	Yunanistan

İhracat lisansları kapsamında lisans sahibi tüzel kişilerden hali hazırda sadece BOTAŞ faaliyette bulunmaktadır. Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı'nın tamamlanması ile 18.11.2007 tarihinde doğal gaz ihracatına başlayan BOTAŞ'ın, Yunanistan'a ihraç ettiği doğal gaz miktarları Tablo 2.4.2'de verilmektedir.

Tablo 2.4.2 2007-2013 Yıllarında Gerçekleşen İhracat Miktarları (milyon Sm³)

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Miktar	30,8	435,8	708,5	648,6	714	611	682

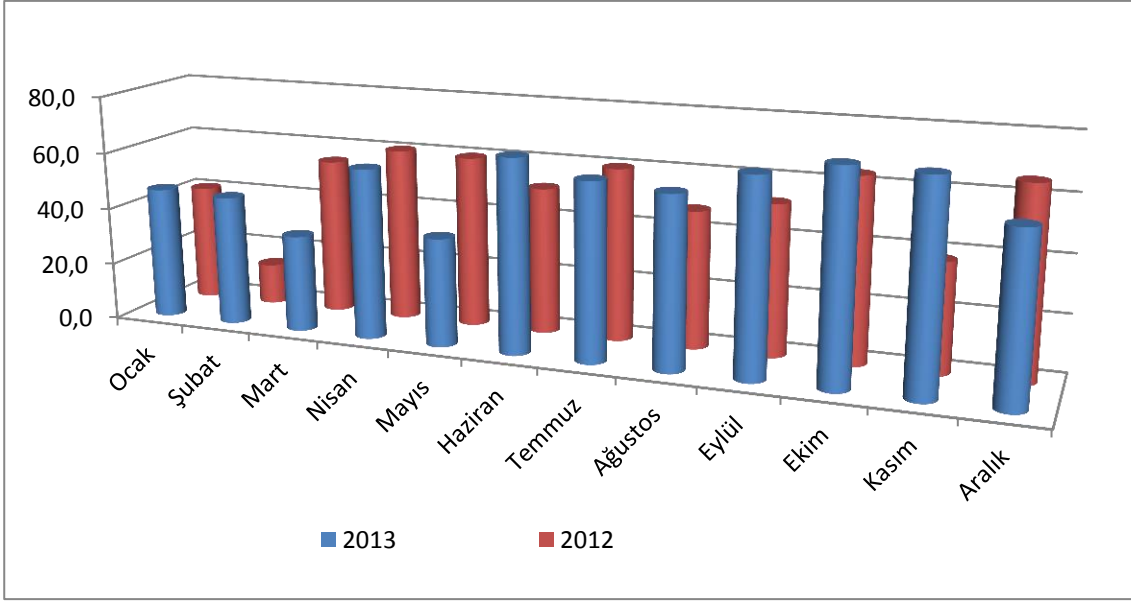
Grafik 2.4.1 Yıllara Göre İhracat Miktarları (milyon Sm³)

Tablo 2.4.3 Yıllara Göre İhraç Edilen Aylık Doğal Gaz Miktarları (milyon Sm³)

	Oca.	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Toplam
2011	56,4	61,6	64,7	64,3	60,6	49,7	57,0	52,4	57,4	55,5	63,1	71,5	714,1
2012	41,1	14,3	54,9	60,8	60,1	51,3	60,3	47,9	52,6	64,0	38,2	65,8	611,1
2013	46,3	45,4	33,8	59,5	37,8	67,5	61,7	59,7	67,8	72,8	71,9	58,2	682,4

Grafik 2.4.2 2012 ve 2013 Yıllarında İhraç Edilen Gaz Miktarının Aylara Göre Karşılaştırması (milyon Sm³)

2.5 Depolama

Günlük ve mevsimlik değişiklikleri karşılamak ve doğal gaz temininin azalması veya durması ile meydana gelen doğal gaz açığını gidermek ve sistemin sağlıklı çalışması amacıyla doğal gazın yer altı veya yer üstünde depolanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

2013 yılı içerisinde yürürlükte olan 4 depolama lisansından BOTAŞ'ın Marmara Ereğlisi Terminali'ne ilişkin DEP/128-3/010 no'lu lisansı, süresinin dolması sebebiyle sona erdirilmiş, aynı terminale ilişkin olarak BOTAŞ'a DEP/4259-11/293 no'lu lisans verilmiştir. 2013 yılında yürürlükte olan lisanslar kapsamındaki mevcut ve proje aşamasında olan doğal gaz depolama tesislerine ilişkin bilgiler Tablo 2.5.1'de yer almaktadır.

Tablo 2.5.1 Depolama Faaliyeti Tesis Bilgileri

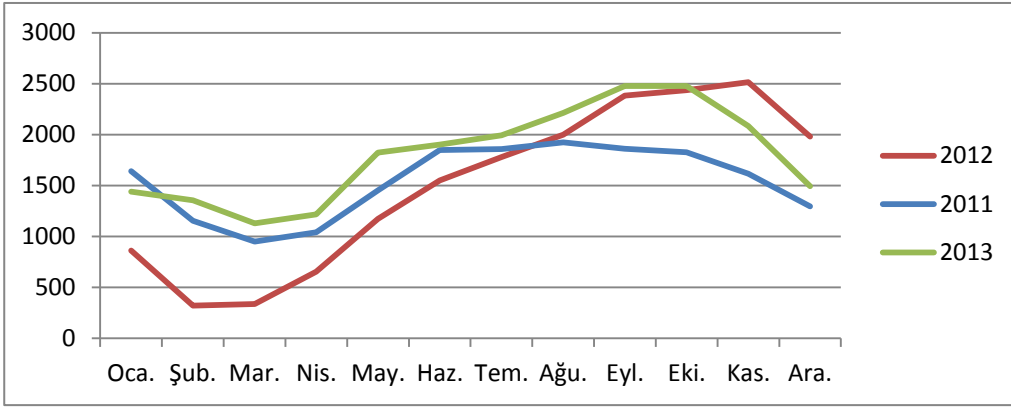
Şirket Adı	Tesis Türü	Tesis Yeri	Depolama Kapasitesi
BOTAŞ	LNG	Marmara Ereğlisi / Tekirdağ	255.000 m ³ LNG (85.000 m ³ x 3)
Ege Gaz A.Ş.	LNG	Aliğa / İzmir	280.000 m ³ LNG (140.000 m ³ x 2)
TPAO	Yer Altı	Silivri / İstanbul	2.661.000.000 m ³
BOTAŞ	Yer Altı	Sultanhanı / Aksaray	1.500.000.000 m ³

2013 yılında mevcut depolama tesisleri için aylara göre toplam stok miktarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.5.2 Yıllara Göre Ay Sonu Doğal Gaz Stok Miktarları (milyon Sm³)

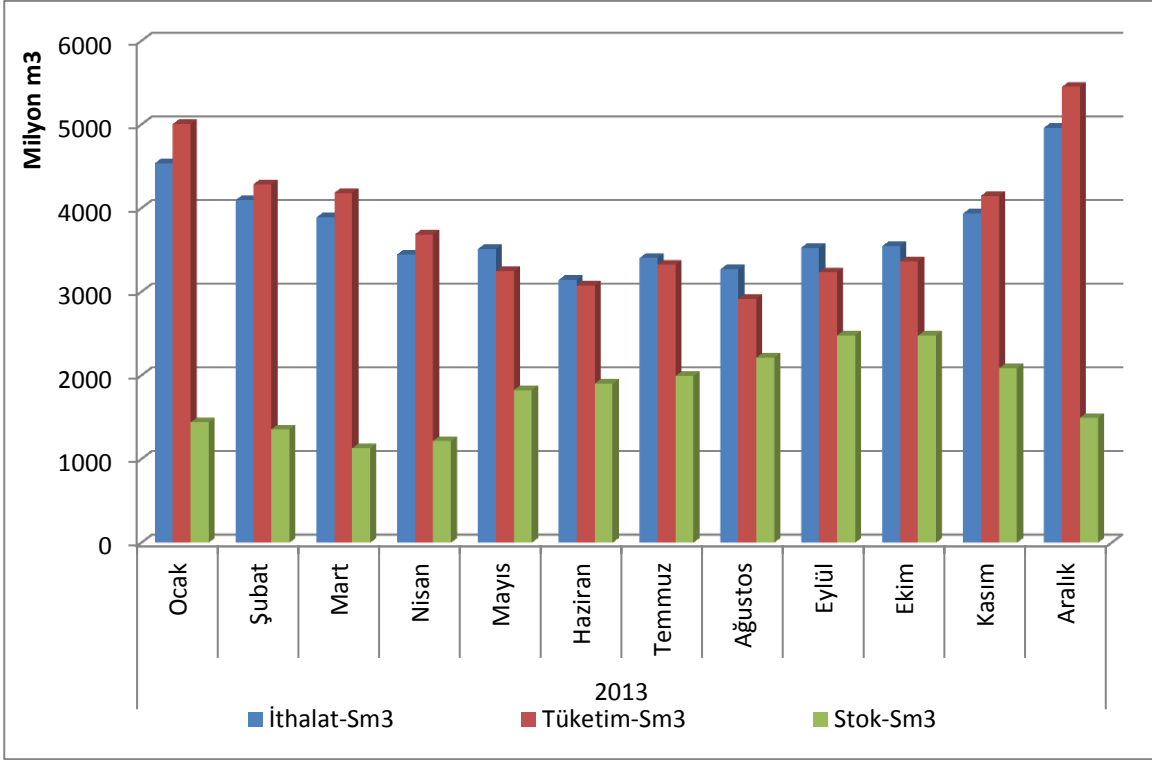
	Oca.	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.
2011	1.640,47	1.155,12	950,51	1.042,20	1.451,92	1.849,10	1.857,11	1.923,99	1.860,55	1.825,61	1.617,27	1.295,12
2012	862,62	320,47	336,18	653,97	1.173,39	1.551,44	1.780,45	2.000,68	2.381,40	2.436,64	2.513,48	1.979,97
2013	1439,00	1356,08	1128,64	1217,72	1824,32	1901,10	1991,80	2211,89	2477,99	2477,33	2085,64	1493,41

Grafik 2.5.1 Yıllara Göre Ay Sonu Doğal Gaz Stok Miktarları (milyon Sm³)

Grafik 2.5.1’de depo stok miktarlarının, Nisan başı gibi artışa geçtiği, Eylül sonundan itibaren ise hızlı bir düşüşe geçtiği görülmektedir. Depo stok miktarlarının ithalat ve tüketimle birlikte değerlendirilmesi için aşağıda grafik 2.5.2 verilmektedir.

Grafik 2.5.2 Aylara Göre İthalat-Tüketim-Stok Miktarları karşılaştırması (milyon Sm³)

Grafikten görüldüğü üzere; ithalat miktarının yaklaşık aynı seviyelerde seyrettiği yaz aylarında tüketimin azalması ile birlikte nisan ayı ve sonrasında enjeksiyon başlamakta, depo stok seviyeleri artmakta; tüketimin yoğun olduğu kış aylarında ise, ithalat miktarının artmasına rağmen enjeksiyonun azaldığı görülmektedir.

2013 yılı içerisinde Kurumumuzca verilen bir depolama lisansı bulunmamaktadır, ancak 2012 yılı içerisinde Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından uygun bulma kararı alınmış olan iki adet başvuru için ilgili şirketler tarafından ilgili ve diğer mevzuattan (ÇED Raporu dahil) kaynaklanan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve 2014 yılı içerisinde lisanslarının verilmesi öngörülmektedir.

2.5.1 Yer Altı Doğal Gaz Depolama

Yeraltı doğal gaz depolama lisansına sahip iki şirket bulunmaktadır;

Aksaray'ın Sultanhanı ilçesinde yer alan BOTAŞ'a ait Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Tesisi henüz faaliyete geçmemiştir. Ancak, 2015 yılında tamamlanacak projeye ilk planda Tuz Gölü'nün altına 750 milyon m³ doğal gaz depolanacak ve ihtiyaç olması halinde depodan sisteme günlük 40 milyon m³ doğal gaz verilebilecektir. 2018 yılında da toplam 1.500 milyon m³ kapasiteye ulaşılabilecektir.

TPAO tarafından işletilen İstanbul'un Silivri İlçesinde yer alan depolama tesisi 2013 yılında 6'sı ithalat lisansı sahibi 4'ü toptan satış lisansı sahibi olmak üzere 10 adet tedarikçiye hizmet vermiştir. Söz konusu

tesisin ikinci fazının devreye alınarak, 2015 yılında 2.841 milyon m³ kapasiteye ulaşılması planlanmaktadır.

2.5.2 LNG Depolama

1994 yılında devreye alınmış olan ve halen BOTAŞ mülkiyet ve işletmesinde olan Marmara Ereğlisi Terminali ile 2001 yılında İzmir Aliğa'da kurulan ve 2006 yılında işletmeye alınan Ege Gaz A.Ş. LNG Terminali; LNG gemilerinin boşaltılması, LNG depolanması ve ithal edilen LNG'nin gazlaştırılarak ana iletim hattına sevk edilmesi ve doğal gazın en fazla tüketildiği dönemlerde azami çekişleri düzenleyerek talep değişimlerinin karşılanmasında kullanılmak üzere kurulmuş olan tesislerdir.

2013 yılı içerisinde; LNG depo lisansı sahibi şirketlerce kara tankerlerine teslim edilen LNG miktarları ile gazlaştırılarak ana iletim hattına sevk edilen doğal gaz miktarları aylık bazda aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2.5.3 2013 Yılı Aylara göre LNG Depo Tesislerinden Çıkan Gaz Miktarı (milyon Sm³)

	Oca.	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Toplam
Kara tankerlerine teslim edilen	45,2	37,7	42,6	75,6	104,6	99,5	66,7	57,4	69,4	62,8	63,3	50,6	775,5
İletim şebekesine verilen	658,0	634,9	613,7	864,5	919,1	696,1	233,7	221,2	198,6	284,8	328,2	901,1	6.554,1
Toplam	703,2	672,6	656,3	940,1	1.023,8	795,7	300,4	278,6	268,1	347,6	391,5	951,7	7.329,5

2.5.3 Depolama Tesisleri Kullanım Usul ve Esasları

2.5.3.1 Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları

Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik 16.05.2009 tarih ve 27230 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Yönetmeliğin amacı; depolama şirketlerince sıvılaştırılmış doğal gaz depolama tesisi için hazırlanacak temel kullanım usul ve esaslarında yer alması gereken hususların belirlenmesidir.

Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hazırlanan Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları (KUE); deponun kullanımı için eşit durumdaki hizmet alanlar arasında ayırım yapılmaması, ekonomik, verimli ve güvenli işletmecilik yapılması ilkelerine uygun genel, teknik ve ticari kuralları içermektedir. Eşit taraflar arasında ayrımcılık yapılmaması ilkesi doğrultusunda; LNG'nin boşaltılması, depolanması, gazlaştırılması, tesise yanaşabilecek geminin ve kara tankerinin özellikleri, geminin ve kara tankerlerinin yanaşması ve ayrılmasına ilişkin detay bilgiler KUE'de yer almaktadır.

Söz konusu Yönetmelik hükümleri kapsamında hazırlanan BOTAŞ'a ait KUE 03.06.2010 tarihli ve 2586/2 sayılı, Ege Gaz A.Ş.'ye ait KUE ise 03.06.2010 tarihli ve 2586/1 sayılı Kurul Kararlarıyla onaylanarak yürürlük kazanmıştır.

KUE'ler, gelen talepler ve piyasadaki alınılan görüşler çerçevesinde yapılan çalışmalar doğrultusunda güncellenmekte olup, bu kapsamda, 14.07.2011 tarih ve 3325 sayılı Kurul Kararı alınmıştır.

2.5.3.2 Yer Altı Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları

Depolama şirketlerince yer altı doğal gaz depolama tesisi için hazırlanacak temel kullanım usul ve esaslarında yer alması gereken hususların belirlendiği Yer Altı Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik 04.06.2011 tarihli ve 27954 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Yönetmelik gereğince Yer Altı Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları (KUE); deponun kullanımı için eşit durumdaki hizmet alanlar arasında ayırım yapılmaması, ekonomik, verimli ve güvenli işletmecilik yapılması ilkelerine uygun genel, teknik ve ticari kuralları içermektedir. Yer altı doğal gaz depolama hizmetine ilişkin olarak eşit taraflar arasında ayırım yapılmaması ve rekabetin sağlanması temel ilkeleri doğrultusunda; kapasitelerin rezervasyon, tahsis ve devri ile depolanan hacmin devrine ilişkin usul ve esasları, talebin kapasiteleri aştığı durumlarda uygulanacak rezervasyon ile atıl kapasitelerin rezervasyon metodu, rezerve edilen kapasitelerin kullanılmaması durumunda uygulanacak usul ve esasları, KUE'de yer alacaktır.

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun Ek 2 nci maddesi ile 4646 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmış olan Yer Altı Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik (Yönetmelik)'in Geçici 1 inci maddesi çerçevesinde 18.04.2003 tarihli Depolama Lisansı sahibi TPAO tarafından hazırlanarak Kurumumuza sunulan Silivri Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları (KUE) taslağı üzerinde Kurumumuzca yapılan çalışmalar neticesinde, 28.03.2012 tarih ve 3751/1 sayılı Kurul Kararı ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Silivri Yer Altı Doğal Gaz Depolama Tesisi Temel Kullanım Usul ve Esasları onaylanmıştır.

Aynı tarihli ve 3571-2 sayılı Karar ile de cari yıla ilişkin olarak deponun kullanıma ilişkin düzenlemeler öngörülmüştür. Cari yıl kapasite rezervasyonu süreci 20 Nisan 2012 itibariyle başlamıştır.

Bununla birlikte, KUE'nin uygulamaya alınmasından sonraki süreçte sistemin işleyişi ve piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda; Kurulun 26/11/2012 tarih 4139 sayılı ve 17.07.2013 tarih 4502 sayılı Kararlarıyla KUE'de, değişiklik prosedürü kapsamında mevcut enjeksiyon ve geri üretim kapasitelerinin

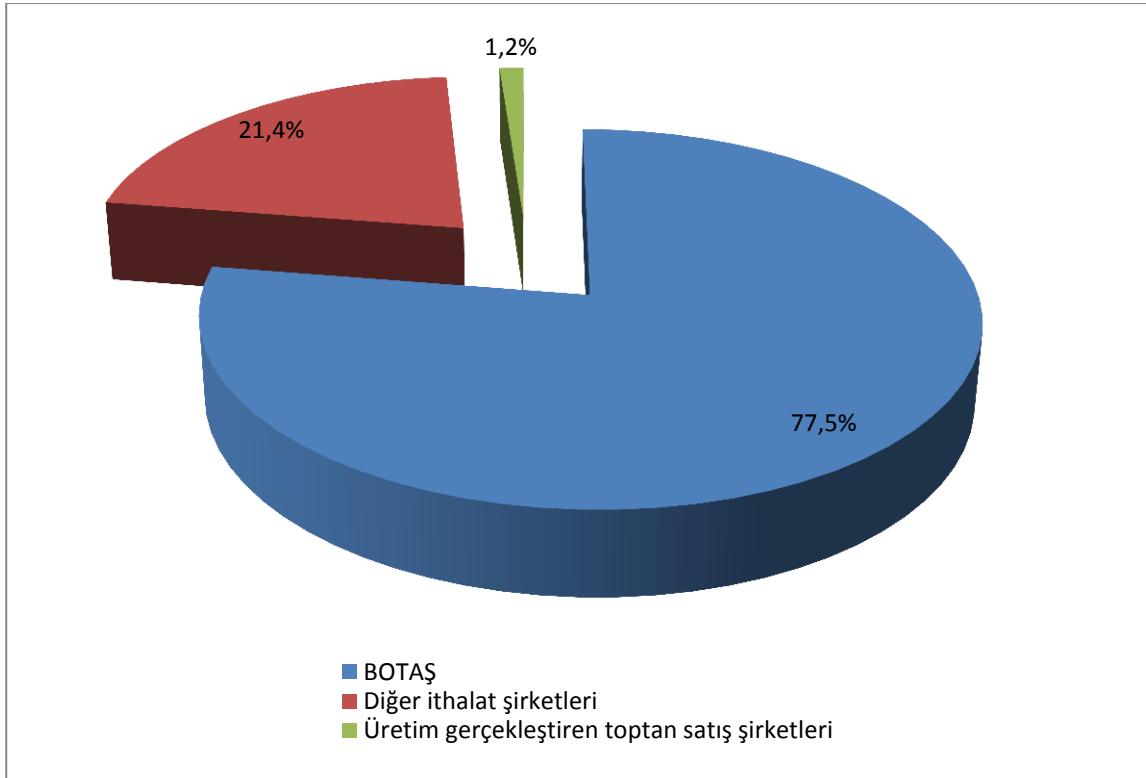
tarafsız ve eşit şekilde hizmete sunulmasını kolaylaştıracak ve verimliliğin arttırılmasına hizmet edecek değişiklikler yapılmıştır.

2.6 Toptan Satış

İthal edilmiş veya yurt içinde üretilmiş doğal gazın yurt genelinde CNG, ithalat, ihracat, dağıtım ve diğer toptan satış şirketleri ile serbest tüketicilere satışı faaliyeti, Kurumumuzdan toptan satış lisansı almış tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. İthalat lisansı sahibi tüzel kişiler, toptan satış lisansı alma zorunluluğu olmadan toptan satış faaliyetlerini yürütmektedirler.

Grafik 2.6.1'den görüleceği gibi, 2013 yılında ülkemizin toplam 45.806 milyon Sm³ olarak gerçekleşen doğal gaz arzının; %77,5'i BOTAŞ, %21,4'ü diğer ithalat lisansı sahibi şirketlerce (ithalat gerçekleştirmiş olanları), %1,2'si ise üretim gerçekleştiren toptan satış şirketlerince karşılanmıştır.

Grafik 2.6.1 2013 Yılı İthalatçı Şirketler ve Üretim Şirketlerinin Doğal Gaz Arzındaki Payları

Doğal gaz rezervleri ve üretim miktarı kısıtı olan Türkiye açısından, ithalat lisansı almak suretiyle piyasaya gaz tedarik eden ve Kanun gereği toptan satış faaliyeti yürütebilen ithalatçı şirketler ile ithalatçı şirket, üretim şirketi ve başka bir toptan satış şirketinden aldığı doğal gazı piyasaya sunan diğer toptan satış şirketlerinin piyasa payları, piyasanın rekabet düzeyinin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Kanunda öngörülen liberal piyasa modeli, rekabetçi dinamiklere sahip olan toptan satış faaliyeti alanında rekabetin oluşturulması temeline dayanmakta olup, bu kapsamda toptan satış faaliyeti alanında piyasa oyuncu sayısının artırılması ve hakim yapıların önlenmesi önem arz etmektedir.

2013 yılsonu itibariyle toptan satış lisansına sahip 44 adet şirket bulunmaktadır. Bunlardan 8 adeti doğal gaz üretimi gerçekleştiren şirketlerdir. 14 adet şirket lisansı kapsamında faaliyette bulunmamıştır. Geri kalan 22 şirketin satışları incelendiğinde, 8 adedinin sadece LNG satışı gerçekleştirdiği, 11 adedinin sadece boru gazı satışı gerçekleştirdiği, 3 adet şirketin hem LNG, hem de boru gazı satışı gerçekleştirdiği görülmektedir.

Toptan satış lisansı sahibi şirketler haricinde, ithalat lisansına sahip olan şirketlerce de toptan satış faaliyeti yürütülmektedir. Bu kapsamda ithalat lisansı sahibi şirketler incelendiğinde;

- 2013 yıl sonu itibariyle 37 adet ithalat (spot LNG) lisansı sahibi şirket bulunmaktadır. Bunlardan sadece 2 şirket 2013 yılı içerisinde spot LNG ithalatı (BOTAŞ ve EGEGAZ) gerçekleştirmiştir. Geri kalan 35 adet şirketten 10 adeti yurt içinden tedarik ettikleri gazın toptan satışı faaliyetinde bulunmuştur. Kalan 25 adet şirket ise 2013 yılı içerisinde lisansları kapsamında faaliyette bulunmamışlardır.
- 2013 yılı içerisinde, uzun dönemli ithalat sözleşmeleri yoluyla gaz ithalatı gerçekleştirmiş olan BOTAŞ haricindeki 7 şirket de (Shell, Avrasya Gaz, Enerco, Kibar, Batı Hattı, Akfel ve Bosphorus Gaz) ithal ettikleri ve yurt içinden temin ettikleri gazların toptan satışını gerçekleştirmişlerdir.

Sonuç olarak 2013 yılında gerek toptan satış lisansı, gerekse ithalat lisansı sahiplerinden 46 adet şirket boru hatlarıyla ve/veya LNG formunda toptan satış gerçekleştirmiştir. Tablo 2.6.1’de Lisans türüne ve satış türüne göre şirket sayıları verilmiştir.

Tablo 2.6.1 Lisans türüne ve satış türüne göre şirket sayıları

Satış türü		Lisanslı Şirketlere Satış		Nihai Tüketicilere Satış	
Gazın Formu		LNG	Boru Gazı	LNG	Boru Gazı
İthalat lisansı sahibi şirket sayısı	Uzun Dönemli	1	8	-	5
	Spot LNG	1	9	-	7
Toptan Satış	Üretim yapan	-	8	-	2

Lisansı sahibi sayısı	-	8	15	11	10
-----------------------	---	---	----	----	----

2.6.1 Boru Hatlarıyla Toptan Satış

2013 yılında 40 adet şirket tarafından boru hatlarıyla toptan satış gerçekleştirilmiştir. Bu şirketlerden bir kısmı doğal gaz üretimi gerçekleştiren şirketler, bir kısmı doğal gaz ithalatı gerçekleştiren şirketler, bir kısmı ise üretim veya ithalat gerçekleştirilmeyip, doğal gaz arzı sağlayan söz konusu şirketlerden doğal gazı satın alarak gaz satışı gerçekleştiren şirketlerdir. Boru gazı olarak yapılan satışların lisans türüne göre miktarları Tablo 2.6.2' de gösterilmektedir.

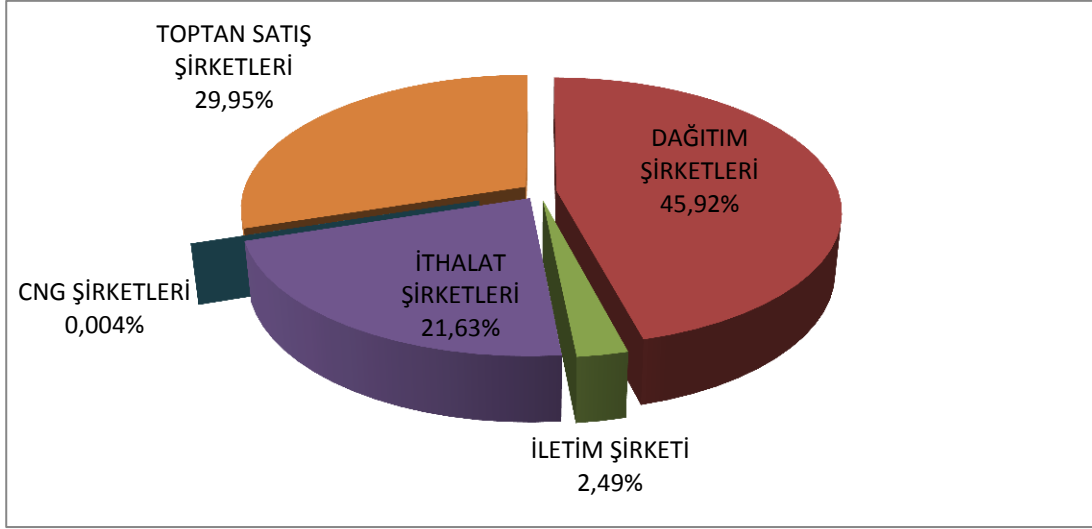
Tablo 2.6.2 Boru gazı olarak yapılan satışların lisans türüne göre miktarları (milyon Sm³)

Lisans türü	Lisanslı Şirketlere satış yapan şirket sayısı	Lisanslı Şirketlere yapılan satış miktarı	Nihai tüketicilere satış yapan şirket sayısı	Nihai tüketicilere yapılan satış miktarı	Toplam satış miktarı
Uzun Dönemli İthalat Lisansı	8	24.192	5	24.436	48.628
Spot (LNG) İthalat Lisansı	9	1.726	7	1.270	2.996
Toptan Satış Lisansı	15	6.991	10	3.348	10.339
Toptan Satış Lisansı (Üretim yapan)	8	260	2	294	554
Toplam	40	33.168	24	29.348	62.516

Boru gazı olarak yapılan toplam toptan satışların % 46,9'u nihai kullanıcılara yapılan satışlar, % 53,1'i lisanslı şirketlere yapılan satışlardan oluşmaktadır. Lisanslı şirketlere yapılan satışların 1.774 milyon Sm³lük kısmının, hatalı veri girişlerinden dolayı, satış yapılan Lisans tipi raporlanamamıştır. Lisanslı

şirketlere yapılan satışların raporlanabilen 31.389 milyon Sm³'lük kısmının, lisans türlerine göre oransal dağılımı aşağıdaki grafikte verilmektedir.

Grafik 2.6.2 2013 Yılı Toplam Boru Gazı Toptan Satışlarının Lisans Türlerine Göre Dağılımı

2.6.2 LNG Toptan Satışı

Doğal gazın boru hatları ile taşınmasının teknik ve ekonomik anlamda uygun olmadığı yerlere kara yoluyla taşınarak satışı yapılan LNG, demir-çelik ile alüminyum eritme-işleme, döküm ve metal işleme, inşaat malzemeleri imalatı, otomotiv yedek parça imalatı, gıda (unlu mamuller, tavukçuluk), yem üretimi gibi sanayi dallarında ve turizm, hastane, havalimanı gibi hizmet sektörlerinde ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.

İthalatçı şirketlerce ithal edilen LNG formundaki doğal gazın bir kısmının Marmara Ereğlisi ve Aliğa LNG Terminallerinden LNG formunda temin edilerek piyasaya satışını gerçekleştiren Toptan Satış Lisansı Sahibi şirketlerin 2013 yılındaki satış miktarı 643 milyon Sm³ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında nihai LNG kullanıcılarına LNG formunda gaz satışı, 11 adet şirket tarafından gerçekleştirilmiş olup, 2007-2013 yılları LNG satış miktarları toplamının ulusal doğal gaz tüketimi içindeki payları Tablo 2.6.3'de gösterilmektedir.

Tablo 2.6.3 2007-2013 LNG Satış Miktarlarının Tüketimi Karşılama Oranları

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Oran	% 1,5	% 1,3	% 1,3	% 1,5	% 1,5	%1,5	%1,4

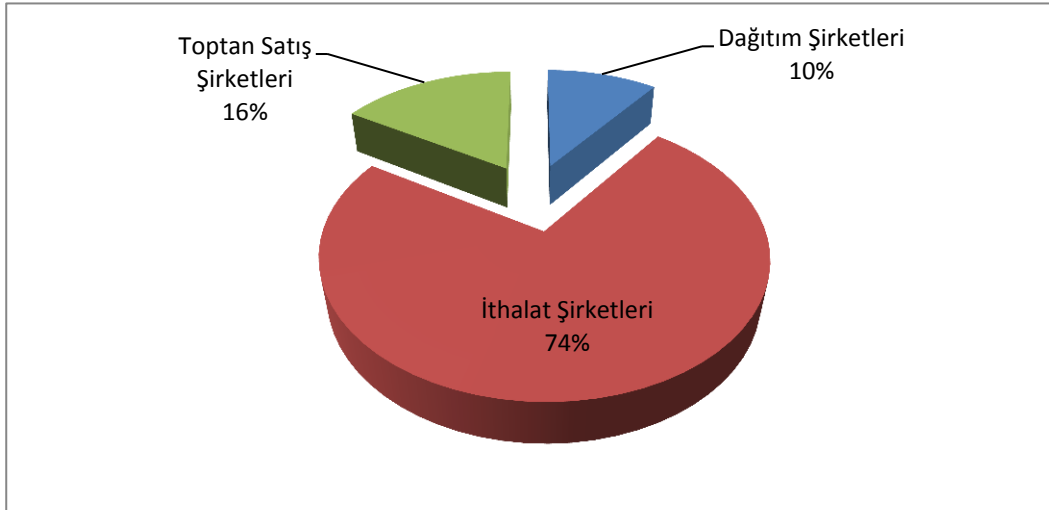
2.7 Sıkıştırılmış Doğal Gaz (CNG)

CNG lisansı sahibi şirketler, almış oldukları lisans içeriğine göre yurt genelinde, doğal gazın kuyu başı, ulusal iletim şebekesi veya şehir içi dağıtım sisteminden, tedarikçilerden satın alınıp sıkıştırılması ve basınçlı kaplara doldurulması ve satışı, sıkıştırılmış haldeki doğal gazın özel vasıtalarla şehirlerarasında taşınması, CNG satış istasyonlarından temin edilen ve/veya üretim yapan toptan satış şirketlerinden kuyu başında satın alınarak taşıma vasıtası üzerindeki sıkıştırma ekipmanlarıyla sıkıştırılan ve basınçlı kaplara doldurulan sıkıştırılmış doğal gazın iletim şebekelerinin ulaşamadığı yerlerde basıncının düşürülerek satılması faaliyetlerini gerçekleştirir.

CNG lisansı sahibi şirketler, CNG dolun, taşıma, boşaltım ve muhafaza tesislerinin mevzuatta belirlenen usul ve esaslar ile öngörülen standartlara göre planlanması, projelendirilmesi, inşa edilmesi veya temin edilmesi ve işletilmesinden sorumludur.

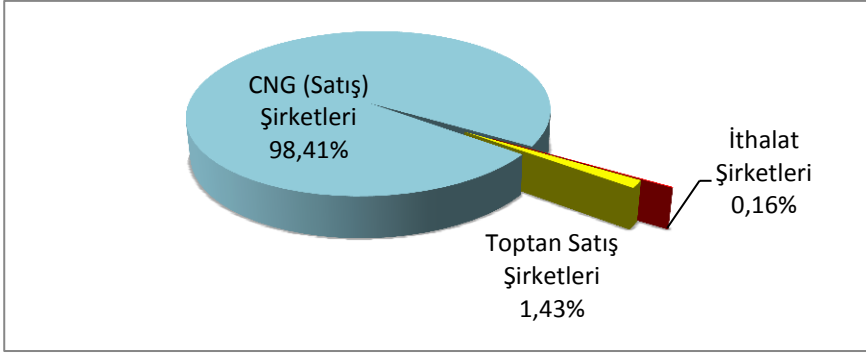
2013 yılında CNG Lisansı sahibi şirketler tarafından % 13,54'ü LNG olmak üzere toplam 80,1 milyon Sm³ doğal gaz satın alınmıştır. Söz konusu doğal gazın 64,8 milyon Sm³'lük kısmı CNG (Satış) Lisansı sahiplerince; Dağıtım, Toptan Satış ve İthalat Lisansı sahiplerinden tedarik edilmiştir. 4,3 milyon Sm³'lük kısmı ise yine CNG (Satış) Lisansı sahiplerinin aralarında gerçekleşen satışlardır. Tedarikçi şirketlerin Lisans türlerine göre satış payları Grafik 2.7.1'de verilmektedir.

Grafik 2.7.1 CNG (Satış) Lisansı sahiplerinin tedarikçilerinin Lisans türlerine göre payları

CNG (İletim ve Dağıtım) Lisansı sahiplerince satın alınan 10,9 milyon Sm³ doğal gazın %98,41'lik kısmı CNG (Satış) Lisans sahibi şirketlerden tedarik edilmiştir. Tedarikçi şirketlerin Lisans türlerine göre satış payları Grafik 2.7.2'de verilmektedir.

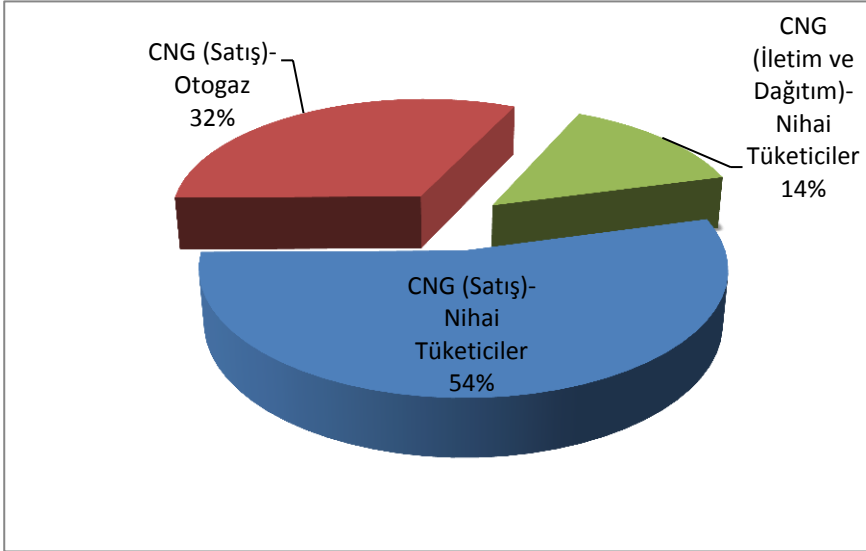
Grafik 2.7.2- CNG (İletim ve Dağıtım) Lisansı sahiplerinin tedarikçilerinin Lisans türlerine göre payları

CNG (Satış) Lisansı sahipleri tarafından, 2013 yılında 24,5 milyon Sm³ otogaz; 41,4 milyon Sm³ otogaz harici olmak üzere toplam 65,9 milyon Sm³, CNG (İletim ve Dağıtım) Lisansı sahipleri tarafından ise 10,8 milyon Sm³ doğal gaz nihai tüketicilerin kullanımına sunulmuştur.

CNG Lisansı sahiplerinin 2013 yılında gerçekleştirdikleri satışların müşteri payları Grafik-2.7.3'de verilmektedir.

Grafik 2.7.2 CNG Lisansı sahiplerinin 2013 yılında gerçekleştirdikleri satışların müşteri payları

2007-2013 yıllarında nihai tüketicilere yapılan CNG satış miktarları Tablo 2.7.1'de gösterilmektedir.

Tablo 2.7.1 2007-2013 Yılları CNG Satış Miktarları (milyon Sm³)

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Miktar	29,1	36,5	33,9	46,2	55,5	54,9	76,6

CNG (İletim ve Dağıtım) Lisansı sahibi Şirketlerce toplam taşınan gaz miktarı ise 53,7 Sm³ olarak belirlenmiştir.

2.8 İletim

2.8.1 Boru Hatlarıyla İletim

Türkiye’de doğal gazın boru hattı yoluyla iletimi faaliyeti, BOTAŞ tarafından yürütülmektedir. Kanun gereği, BOTAŞ’ın yatay bütünleşmiş tüzel kişiliğe uygun olarak yeniden yapılandırılması sonucunda ortaya çıkacak şirketlerden iletim faaliyeti yapan şirketin kamu niteliğinin devam edeceği öngörülmektedir.

Şebekeye üçüncü taraf erişiminin söz konusu olması, yani şebekenin sahibi ya da işletmecisi olan şirket dışındaki şirketlerin iletim şebekesi üzerinden gazını taşıtılmaları, piyasaya giriş yapabilmeleri anlamına geleceğinden rekabet yaratıcı bir sonuç doğurmaktadır. İlgili AB Direktif ve Tüzüklerinin tesislere üçüncü taraf erişimini düzenleyen kuralları çerçevesinde iletim şebekesine üçüncü taraf erişimi düzenlemeye tabi kılınmış ve şebekeye erişimin reddedilmesiyle ilgili gerekçeler kurala bağlanmıştır. İletim şirketlerince hazırlanacak şebeke işleyişine ilişkin düzenlemelerde yer alması gereken usul ve esasların belirlenmesi amacıyla 26.10.2002 tarihli ve 24918 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Doğal Gaz Piyasası İletim Şebekesi İşleyiş Yönetmeliği, doğal gaz boru hattı şebekesi vasıtasıyla iletim faaliyeti yapan iletim şirketlerince hazırlanacak olan şebeke işleyişine ilişkin düzenlemeler kapsamında yer alacak sisteme giriş, taşıma miktarı bildirim ve taşıma hizmetinin programlanması, taşıma miktarının tespiti, kesinti işlemi, sevkiyat kontrolü, sistem dengelemesi, iletişim sistemi, kapasite tahsisi, doğal gaz teslimi ve ölçüm işlemi gibi şebeke işleyişine ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır.

2.8.1.1 Şebeke İşleyiş Düzenlemeleri

26/10/2002 tarih ve 24918 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik, iletim şirketlerince şebeke işleyişine ilişkin düzenlemeler hazırlanmasını ve bu düzenlemelerin “sisteme giriş, taşıma miktarı bildirim ve taşıma hizmetinin programlanması, taşıma miktarının tespiti, kesinti işlemi, sevkiyat kontrolü, sistem dengelemesi, iletişim sistemi, kapasite tahsisi, doğal gaz teslimi ve ölçüm işlemi gibi şebeke işleyişine ilişkin usul ve esasları” kapsamasını öngörmektedir. Bu çerçevede boru hattı yoluyla iletim lisansı sahibi tek şirket olan Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ) tarafından hazırlanan ŞİD, 17/08/2004 tarih 356/20 sayılı Kurul Kararı ile onaylanarak 01/09/2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Düzenli olarak piyasanın ihtiyaçları çerçevesinde değiştirilen Şebeke İşleyiş Düzenlemelerine ilişkin Kurul Kararında; 20/03/2013 tarihli ve 4319 sayılı Kurul Kararı ile gün sonrası işlemler, doğal gaz talep tahminlerine ilişkin hususlar, ŞİD değişiklik prosedürü, zor gün ve sınırlı kapasite günü uygulamalarına gibi hususlarda muhtelif konuları değişiklikler yapılmıştır. Bununla birlikte 31/12/2013 tarih 28868 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 19/12/2013 tarih 4763 sayılı Kurul Kararı ile gaz yılı öncesinde sisteme giriş başvuru şartları, gaz yılı içerisinde sisteme giriş başvuruları, atıl kapasite uygulamaları, taşıma miktar bildirim, programlar, zor gün ve sınırlı kapasite günü uygulamalarına yönelik ŞİD değişiklikleri yapılmış ve bu kapsamda dengeleme gazı piyasası kurulmasına esas teşkil edecek olan simülasyon sürecinin başlatılması kararlaştırılmıştır.

ŞİD, Temel Uygulamalar ve İşletme Hükümleri olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Temel uygulamalar kısmı, temel ilkeler, taşıyıcı ve taşıtan yükümlülükleri, kapasite rezervasyonu veya bağlantı yaptırmak yoluyla sisteme girişe ilişkin başvuru şartları ve sistem giriş uyumsuzluklarını kapsamaktadır. İkinci kısım ise kapasite rezervasyonu, sevkiyat kontrol ve sistem dengeleme, taşıma miktar bildirim ve programı, giriş ve çıkış şartları, dâhili kullanım gazı, zilyetlik ve sorumluluğun geçişi, tahsisat, ölçüm, kalite ve basınç, acil durum, zor gün ve sınırlı kapasite günü, bakım, mücbir sebep, faturalama ve ödeme, değişiklik prosedürü ve diğer bölümlerden oluşmaktadır.

Sistemin fiziksel olarak dengelenebilmesi için iletim şirketinin sistemi anlık olarak izlemesi ve gerektiğinde sistem dengelemesi için bazı önlemler alması ve/veya bazı işlemler gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, iletim şebekesinde fiziksel dengelemeyi sağlamak üzere iletim sistemini kullananlara da ŞİD çerçevesinde yükümlülükler getirilmiştir. Bununla birlikte, 19/12/2013 tarih 4763 sayılı Kurul Kararı ile yapılan ŞİD değişiklikleri çerçevesinde başlatılacak olan simülasyon süreci sonucunda dengeleme gazı piyasasının kurulmasına yönelik gerekli düzenlemeler yapılarak piyasanın işler hale getirilmesi planlanmaktadır.

ŞİD’in 16.1 maddesi gereği Kapasite rezervasyonları, iptalleri, Tahsisler, Sistem Dengelemesine Katılım Bedelleri, Kesinti Dengeleme Bedelleri, Hizmet Kesintisi Bedelleri, Acil Durum, Zor Gün ve Sınırlı Kapasite Günü uygulamaları hususlarında Taşıyıcı ile Taşıtan arasında çıkacak ihtilaflar Kurum tarafından çözüme kavuşturulmaktadır. Söz konusu konularla ilgili olarak Kuruma intikal ettirilen uyumsuzlukların çözümüne yönelik olarak gerekli çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

ŞİD’in 21. Bölümü, ŞİD’de yapılacak değişikliklere ilişkin hususları düzenlemektedir. Buna göre ŞİD değişiklik önerileri yılda bir kez 1-15 Nisan tarihleri arasında Taşıyıcı’ya (İletim Lisansı sahibi şirket sıfatıyla BOTAŞ) sunulacak, Taşıyıcı kendi değişiklik önerilerini ve kendisine ulaşan diğer değişiklik

önerilerini 15-30 Mayıs tarihleri arasında internet sayfasında yayımlayacak ve bu değişiklik önerilerine ilişkin görüşleri toplayacaktır.

Doğal gaz piyasasının gelişmesine ve piyasa katılımcılarının çeşitlenmesine paralel olarak ulusal doğal gaz sistemini oluşturan iletim, LNG ve depolama tesislerine erişim hususundaki düzenlemelerin ve uygulamaların piyasa pratiğiyle en iyi biçimde uyuşması amacıyla dünya örneklerinin incelenmesinin yanında, hem sistem işletmecilerinin ve hem de sistem kullanıcılarının görüş ve önerilerin toplanması amacıyla tüm sektör temsilcilerinin de katılımı ile Kurum tarafından gerçekleştirilen Doğal Gaz Sistem Çalıştaylarından 3. sù 19-20 Eylül 2013 tarihlerinde yapılmıştır.

ŞİD kapsamında 2011-2012-2013 yıllarında uygulanmak üzere alınan ve 26/12/2013 tarih 4797 sayılı Kurul Kararı ile 2013 yılı Üretici Fiyatları Endeksi ile güncellenerek 2014 yılında da uygulanması kararlaştırılan doğal gaz piyasası iletim ve sevkiyat kontrolüne ait tarifeler hakkındaki 28.12.2010 tarih 2970 sayılı Kurul Kararıyla, şebekedeki 9 adet Giriş Noktası, İhracat Çıkış Noktası ve Çıkış Zonu belirlenmiştir.

Bunlar;

Giriş 1: Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı ile Türkiye'ye giriş yapan doğal gazın, miktarları ile kalitesinin belirlendiği Malkoçlar Ana Ölçüm İstasyonudur.

Giriş 2: Marmara Ereğlisi LNG Terminalinde, iletim şebekesine sevk edilen gazlaştırılmış LNG'nin miktarlarının ve kalite değerlerinin belirlendiği ölçüm ünitesinin çıkış vanasının çıkış tarafıdır.

Giriş 3: Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı ile Türkiye'ye giriş yapan doğal gazın miktarları ile kalitesinin belirlendiği Durusu Ana Ölçüm İstasyonudur.

Giriş 4: İran - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattının Türkiye sınırına girdiği nokta olup teslim alınan miktarlar ve kalite değerleri İran tarafındaki Bazargan Ölçüm İstasyonunda belirlenir.

Giriş 5: Azerbaycan- Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı ile Türkiye'ye giriş yapan doğal gazın miktarları ile kalitesinin belirlendiği Türkgözü Ana Ölçüm İstasyonudur.

Giriş 6: Ege Gaz A.Ş. Aliğa LNG Terminalinde, iletim şebekesine sevk edilen gazlaştırılmış LNG'nin miktarlarının ve kalite değerlerinin belirlendiği ölçüm ünitesinin çıkış vanasının çıkış tarafıdır.

Giriş 7: TPAO Silivri Doğal Gaz Yeraltı Deposundan çekilerek iletim şebekesine sevk edilen doğal gazın miktarlarının ve kalite değerlerinin belirlendiği ölçüm ünitesinin çıkış vanasının çıkış tarafıdır.

Giriş 8: TPAO Akçakoca Doğal Gaz İşleme Tesislerinden iletim şebekesine, doğal gazın miktarının ve kalite değerlerinin belirlenmesinden sonra, sevk edildiği noktadır.

Giriş 9: TEMİ Edirne Üretim tesislerinden iletim şebekesine sevk edilen doğal gazın miktarlarının ve kalite değerlerinin belirlendiği ölçüm ünitesinin çıkış vanasının çıkış tarafıdır.

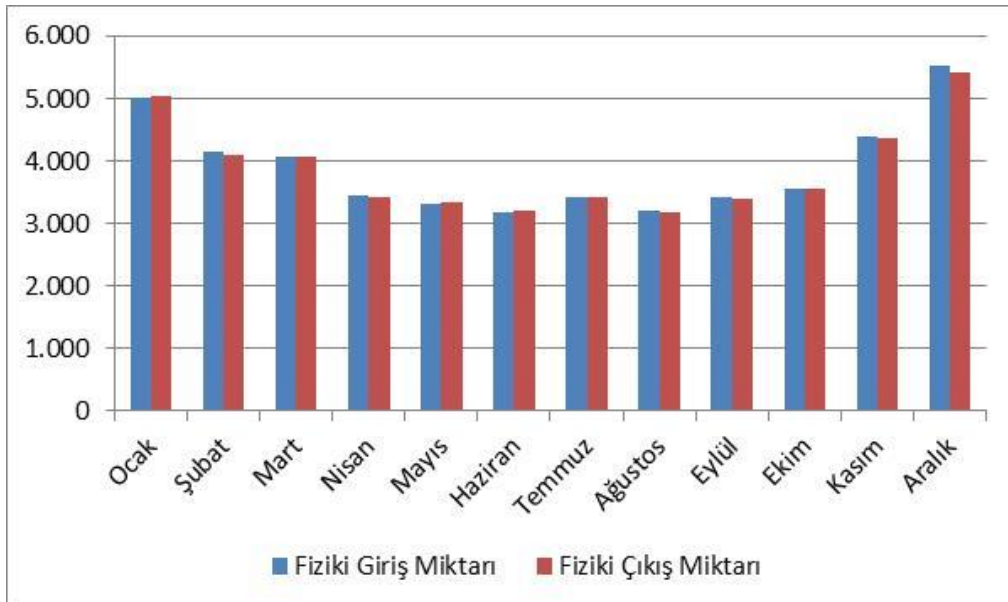
İhracat Çıkış Noktası: Türkiye - Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı'nın Yunanistan sınırına girdiği nokta olup, teslim edilen miktarlar ve kalite değerleri Yunanistan tarafındaki Kipi Ölçüm İstasyonunda belirlenir.

Çıkış Zonu: Taşıyıcı tarafından teslim alınan doğal gazın, taşıtanlara veya onlar adına hareket edenlere teslim edildiği tüm çıkış noktaları, tek bir çıkış zonu içinde yer alır.

2.8.1.2 Boru Hatlarıyla İletime İlişkin Veriler

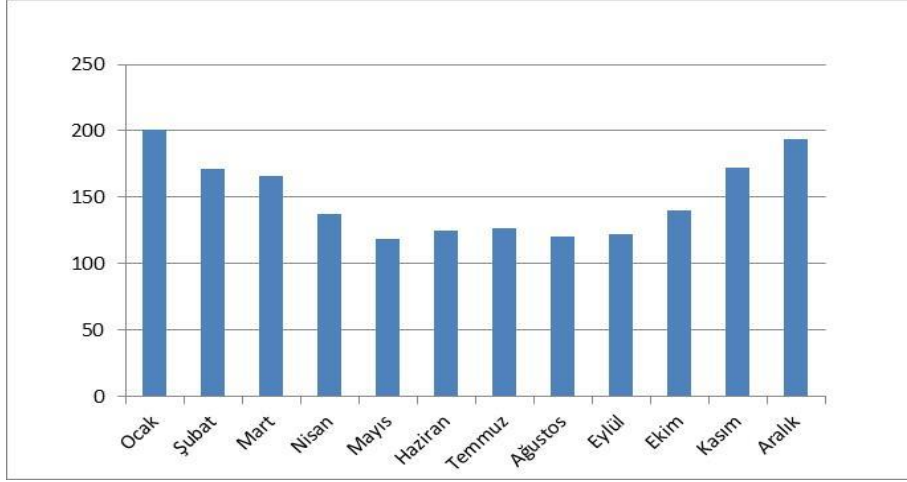
Doğal gaz piyasasında faaliyet göstermekte olan ithalat ve toptan satış şirketlerince 2013 yılında iletim şebekesine 9 adet Giriş Noktası'ndan toplam yaklaşık 46,7 milyar Sm³ doğal gaz girişi yapılmıştır. Söz konusu giriş miktarının %79'u Botaş ve %21'si özel sektör ithalat ve toptan satış şirketlerince gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, 2013 yılında iletim şebekesinden toplam yaklaşık 46,5 milyar Sm³ doğal gaz çekişi yapılmıştır. En yüksek giriş ve çekiş miktarları doğal gaz talebinin yüksek olduğu kış aylarında gerçekleşmiş olup, 2013 yılında iletim şebekesine giriş ve çıkış yapan toplam doğal gaz miktarının aylık dağılımı Grafik 2.8.1'de görülmektedir.

Grafik 2.8.1 2013 Yılında İletim Şebekesine Giriş ve Çıkış Yapan Doğal Gaz Miktarının Aylık Dağılımı (milyon Sm³)

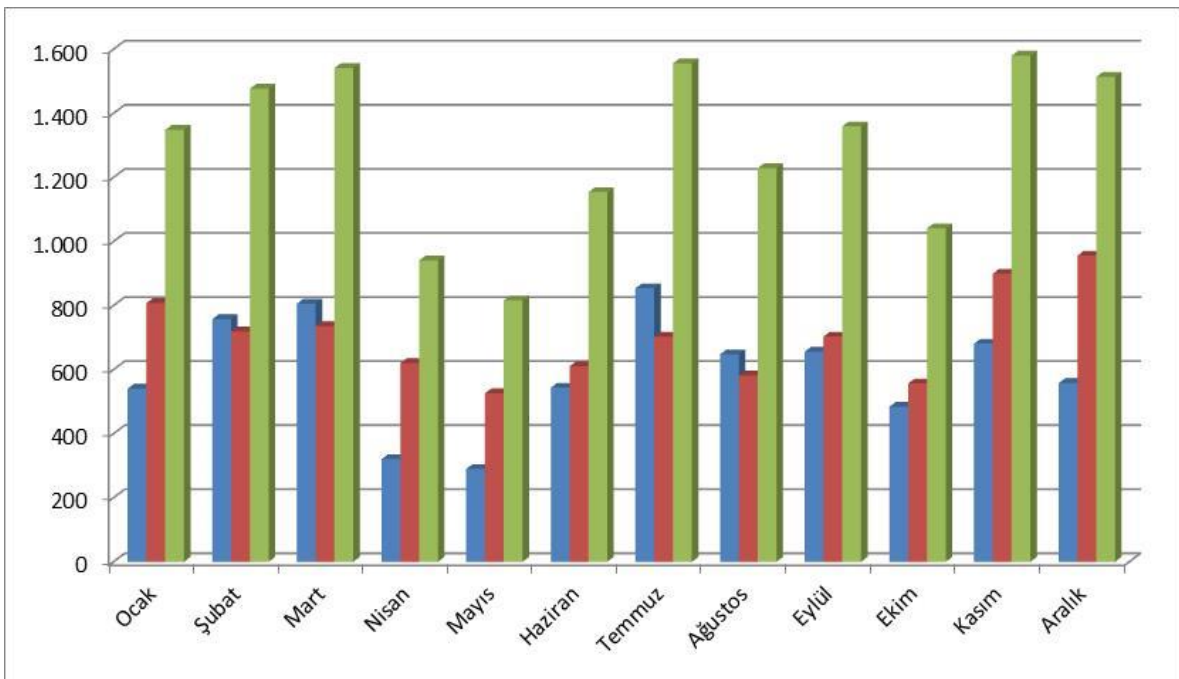
Bununla beraber, 2013 yılında doğal gaz iletim şebekesinde en yüksek günlük çekiş (pik talep) 09/01/2013 tarihinde 200,9 milyon Sm³ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında doğal gaz iletim şebekesinde her ay gerçekleşen en yüksek günlük çekiş miktarlarının dağılımı Grafik 2.8.2’de yer almaktadır.

Grafik 2.8.2 2013 Yılında En Yüksek Günlük Çekiş Miktarının Aylık Dağılımı (milyon Sm³)

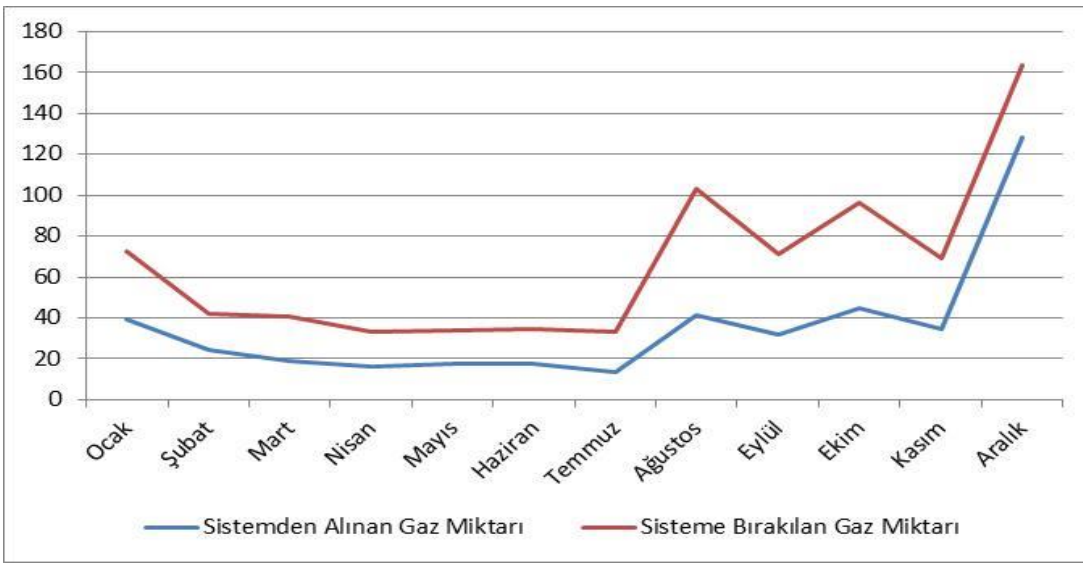
iletim şebekesine 9 adet Giriş Noktası’ndan giriş yapan doğal gaz 2013 yılında doğal gaz iletim şebekesinde faaliyet gösteren 28 taşıtan tarafından taşınmıştır. Botaş haricindeki özel sektör ithalat ve toptan satış şirketlerince 2013 yılında doğal gaz iletim şebekesinde yaklaşık 9,4 milyar Sm³ doğal gaz taşınmıştır. Taşıtanların iletim şebekesi üzerinde gerçekleştirdikleri ticari faaliyetlere baktığımızda; doğal gaz iletim şebekesinde ulusal dengeleme noktası (UDN) ve transfer noktalarında 2013 yılında taşıtanlarca gerçekleştirilen sanal ticaret toplam yaklaşık 15,6 milyar Sm³ olmuştur. Sanal ticaret hacminin %46’sı UDN’de %54’ü ise transfer noktalarında gerçekleşmiştir. Sanal ticaretin yaklaşık %93’ü özel sektör taşıtanlar ve %7’si Botaş tarafından gerçekleştirilmiştir. Grafik 2.8.3’de 2013 yılında UDN ve transfer noktalarında gerçekleşen sanal ticaret hacminin aylık dağılımı görülmektedir.

Grafik 2.8.3 2013 Yılında Gerçekleşen Sanal Ticaretin Aylık Dağılımı (milyon Sm³)

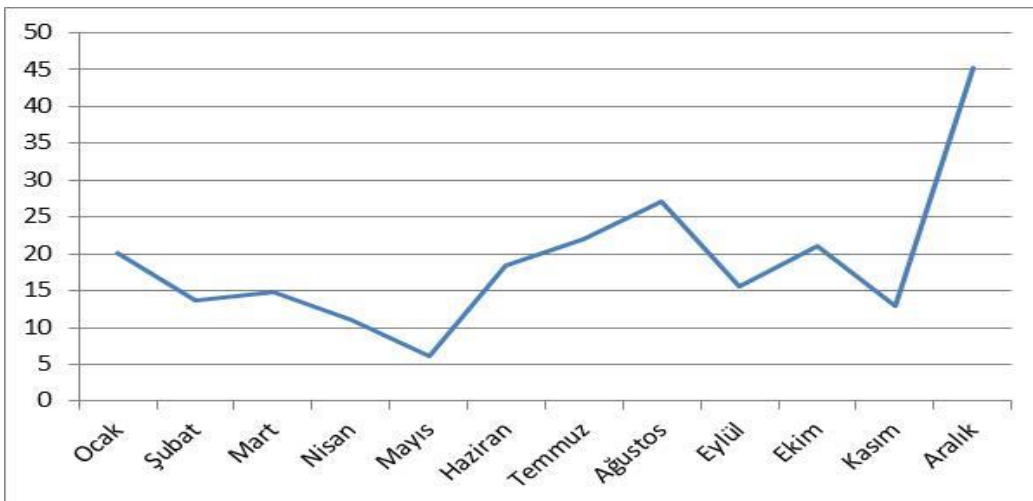
İletim şebekesinde faaliyet gösteren taşıtanlar 2013 yılında yaklaşık 794 milyon Sm^3 dengesizliğe neden olmuşlardır. Dengesizliğin özellikle doğal gaz talebin yüksek olduğu kış ayları ile soğutma ihtiyacına bağlı elektrik talebinin yüksek olduğu yaz aylarında artış gösterdiği gözlemlenmiştir. 2013 yılında gerçekleşen dengesizliğin yaklaşık %54'ü sistemden gaz alınması (negatif dengesizlik) ve %46'sı ise sisteme gaz bırakılması (pozitif dengesizlik) şeklinde gerçekleşmiştir. İletim şebekesinde 2013 yılında gerçekleşen dengesizlik miktarının aylık dağılımı Grafik 2.8.4'de görülmektedir.

Grafik 2.8.4 2013 Yılında İletim Şebekesinde Gerçekleşen Dengesizlik Miktarının Aylık Dağılımı (milyon Sm^3)

Taşıtanların dengesizliklerini gidermek üzere gün sonunda yaptıkları gün sonu ticaret hacmi ise 2013 yılında toplam yaklaşık 230 milyon Sm^3 olmuştur. Grafik 2.8.5'de görüldüğü üzere, 2013 yılında gün sonu ticaretin aylık dağılımı ile Grafik 2.8.4'de yer alan iletim şebekesinde gerçekleşen dengesizlik miktarının aylık dağılımı paralellik göstermektedir.

Grafik 2.8.5 2013 Yılında İletim Şebekesinde Gerçekleşen Gün Sonu Ticaretinin Aylık Dağılımı (milyon Sm^3)

2.8.2 LNG İletimi

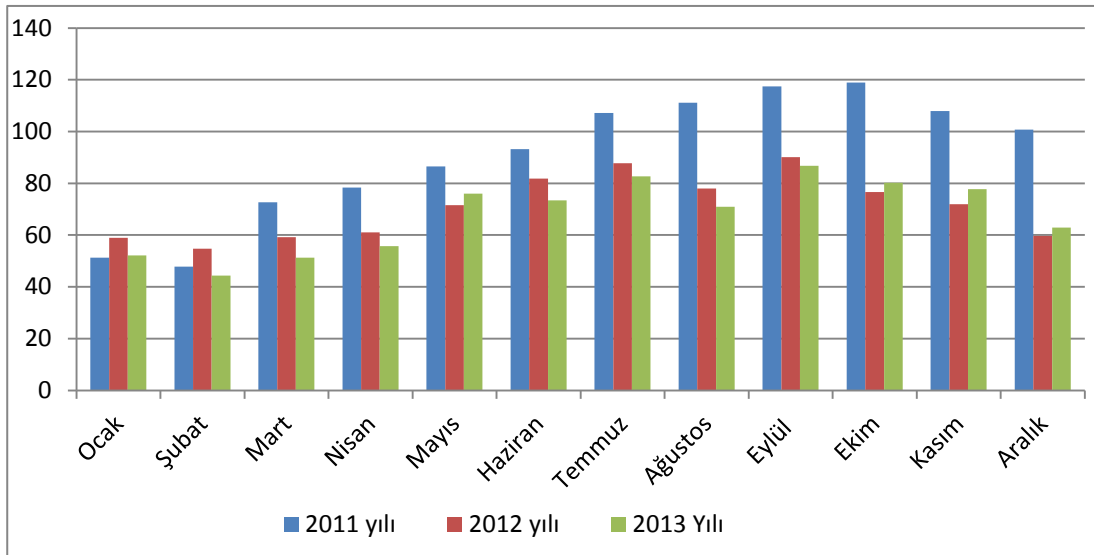
Kanun gereği iletim faaliyeti boru hattı yoluyla yapılabildiği gibi, Kuruldan lisans almak şartıyla LNG taşıma vasıtalarıyla da gerçekleştirilebilmektedir.

2013 yılında yürürlükte olan 19 iletim (LNG) Lisansı ile toplam 814 milyon Sm³ LNG taşınmış olup, yıllara göre iletilen aylık LNG miktarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.8.1 Yıllara Göre İletilen Aylık LNG Miktarları (milyon Sm³)

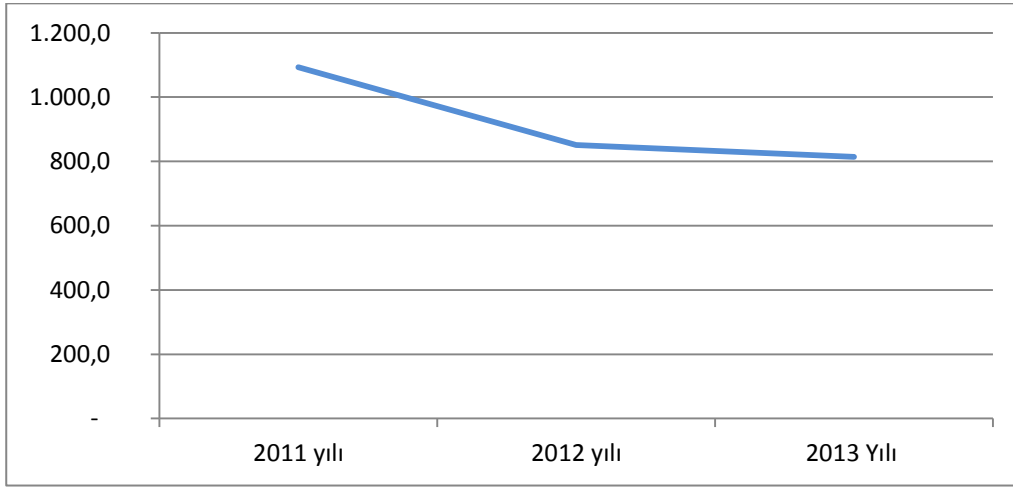
Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
2011	51,3	47,8	72,7	78,4	86,5	93,2	107,2	111,1	117,4	118,9	107,9	100,7	1093,0
2012	58,9	54,7	59,2	61,1	71,6	81,8	87,7	78,0	90,1	76,6	71,9	59,7	851,3
2013	52,2	44,3	51,3	55,7	76,0	73,4	82,7	70,9	86,8	80,3	77,7	62,8	814,0

Grafik 2.8.6 Yıllara Göre İletilen Aylık LNG Miktarları (milyon Sm³)

İletilen LNG miktarının, nihai tüketilen LNG olduğu düşünüldüğünde, LNG tüketiminin yıllara göre azaldığı dikkat çekmektedir.

Grafik 2.8.7 Yıllara Göre İletilen LNG Miktarlarının Karşılaştırması (milyon Sm³)

2.9 Dağıtım

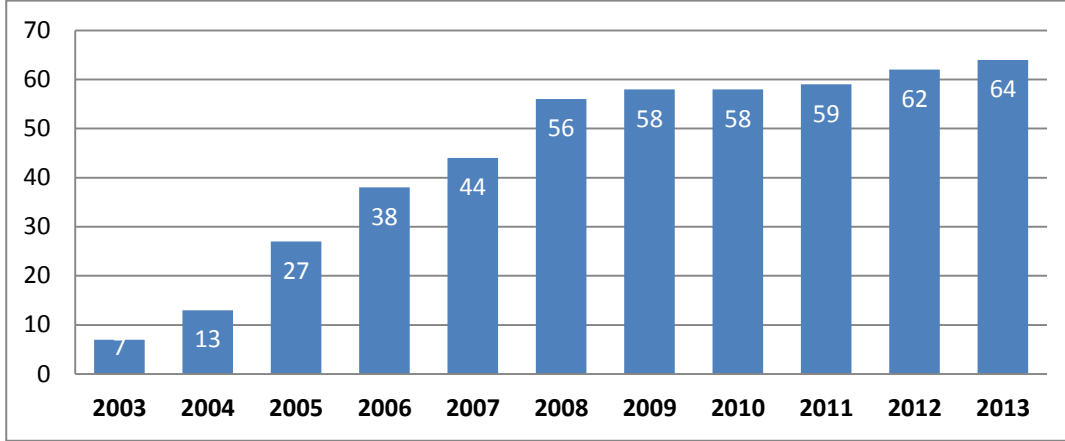
2.9.1 Dağıtım Lisans İhaleleri

Kanun'un yayımlandığı 2001 yılından günümüze kadar geçen dönemde, Kanun ve Kanun'a dayanılarak hazırlanmış olan ikincil mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisansı ihaleleri ile doğal gazın yaygınlaştırılması ve doğal gaz dağıtım faaliyetinin özel sektör tarafından yürütülmesi sağlanmıştır.

Kanun gereği, şehir içi doğal gaz dağıtım hizmeti, Kurum tarafından açılan ihaleyi kazanarak dağıtım lisansı alan şirket tarafından yerine getirilmektedir. Şirketler tarafından verilen teklifler, ilgili mevzuatta belirtilen usul ve esaslara göre, bir kWh doğal gazın sunumu için tek bir bedel olarak verilen birim hizmet ve amortisman bedeli(sistem kullanım bedeli) üzerinden değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından açılan şehir içi doğal gaz dağıtım ihaleleri sonrasında, mevcut illerimizdeki dağıtım bölgeleri için verilen 7 dağıtım lisansı ile birlikte lisanslı dağıtım şirketi sayısı 65'e, gaz arzı sağlanan dağıtım bölgesi sayısı ise 64'e ulaşmıştır. Doğal gaz arzı sağlanan dağıtım bölgesi sayısında 2003-2013 yıllarında ulaşılan rakamlar yıllar itibarıyla Grafik 2.9.1'de görülmektedir.

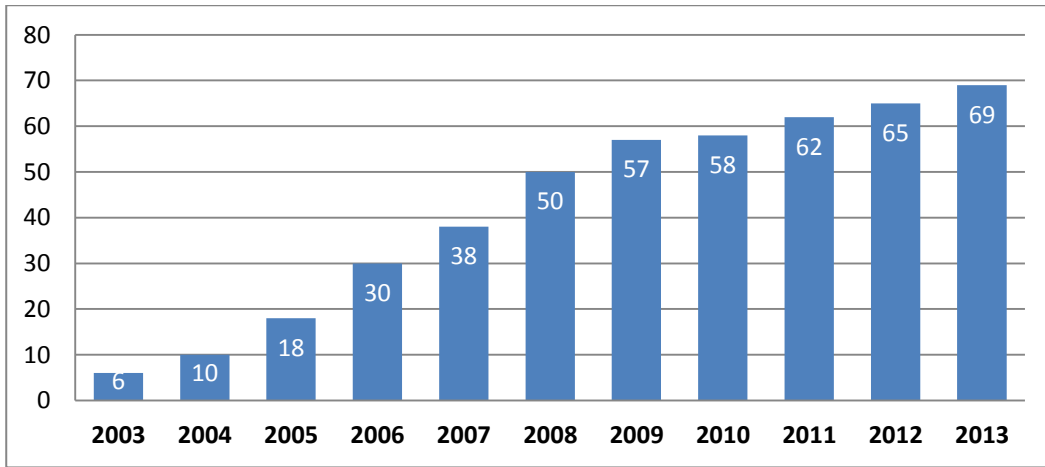
Grafik 2.9.1 2003-2013 Yılları Gaz Arzı Sağlanan Dağıtım Bölgesi Sayısı

2013 yılı sonu itibariyle söz konusu 64 dağıtım bölgesi kapsamı içerisinde yer alan toplam 69 ilimizde konutlarda ve sanayide doğal gazın kullanılması sağlanmıştır.

Doğal gaz arzı sağlanan illerin sayısında 2003-2013 yıllarında ulaşılan rakamlar yıllar itibariyle Grafik 2.9.2’de gösterilmektedir.

Grafik 2.9.2 2003-2012 Yılları Gaz Arzı Sağlanan İl Sayısı

2013 sonu itibariyle hazırlanmış Türkiye Doğal Gaz Dağıtım Haritası Ek-1’de sunulmuştur.

Muğla, Yatağan, Ula ve Bayır şehirlerinden oluşan dağıtım bölgesi için gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisans ihalesini kazanan Akmercan Turizm Taşımacılık İnş. Güv. Sist.Tem. ve Gıda San. Dış Tic. Ltd. Şti., 2013 yılında Kurum tarafından lisanslandırılmıştır ancak dağıtım bölgesinde doğal gaz arzına başlanmamıştır.

Bitlis, Bingöl, Muş, Güroymak ve Tatvan şehirlerinden oluşan dağıtım bölgesi için gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisans ihalesini Sel-Tan İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş., Mardin ve Kızıltepe şehirlerinden

oluşan dağıtım bölgesi için gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisans ihalesini Akmercan Turizm Taşımacılık İnş. Güv. Sist. Tem. ve Gıda San. Dış Tic. Ltd. Şti., Iğdır Şehrinden oluşan dağıtım bölgesi için gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisans ihalesini İS-KA İnşaat Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti., Sinop ve Gerze şehirlerinden oluşan dağıtım bölgesi için gerçekleştirilen şehir içi doğal gaz dağıtım lisans ihalesini Akmercan Turizm Taşımacılık İnş. Güv. Sist. Tem. ve Gıda San. Dış Tic. Ltd. Şti. kazanmış olup lisans öncesi işlemlerini tamamlamasını müteakip Kurum tarafından 2014 yılı içerisinde lisanslandırılacaktır.

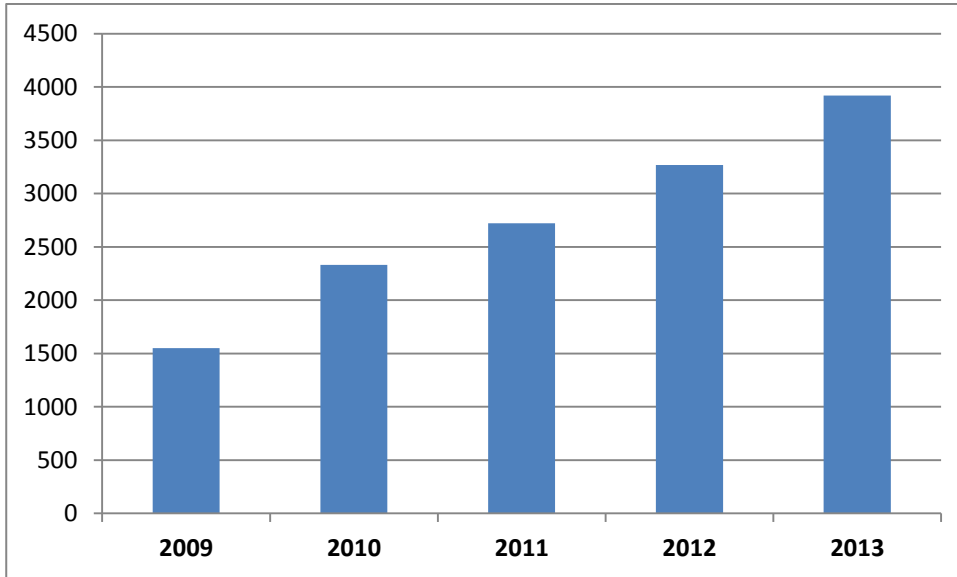
16.09.2012 tarihli ve 28413 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak ihale ilanına çıkılan, Artvin şehrinden oluşan dağıtım bölgesi, Ağrı ve Doğubayazıt şehirlerinden oluşan dağıtım bölgesi, Tunceli şehrinden oluşan dağıtım bölgesi, Hakkari şehrinden oluşan dağıtım bölgesi ve Şırnak şehrinden oluşan dağıtım bölgesi için açılan doğal gaz dağıtım lisansı ihaleleri 2013 yılında Kurul Kararı ile iptal edilmiştir.

2.9.2 Şebeke Yatırım Performansları

2013 yılı sonuna kadar dağıtım ihalelerinin gerçekleştirilerek dağıtım lisansı almış olan şirketler tarafından lisansları kapsamındaki dağıtım bölgelerinde gerçekleştirilmiş toplam yatırım tutarı 3,9 milyar TL (KDV hariç)’yi aşmıştır.

Doğal gaz dağıtım lisansı ihalesi neticesinde lisans alan şirketlerin yatırım miktarlarının yıllara göre dağılımı Grafik 2.9.3’de gösterilmektedir.

Grafik 2.9.3 İhale ile Lisans Alan Şirketlerin Toplam Yatırım Miktarları (milyon TL)

Kanun öncesinde doğal gaz kullanan 7 dağıtım bölgesinde ise yapılan toplam yatırım tutarı yaklaşık 5,8 milyar TL (KDV hariç) olmuştur.

2013 yılı sonu itibariyle,

Dağıtım lisansı almış olan şirketler tarafından inşa edilen çelik boru hattı uzunluğu yaklaşık 9.048 km, polietilen boru hattı uzunluğu yaklaşık 59.650 km, servis hattı uzunluğu 23.063 km, servis hattı sayısı ise 2.461.318'i bulmaktadır.

Türkiye’de doğal gaz dağıtım lisansı almış şirketlerce gerçekleştirilen toplam yatırım miktarları(işletme giderleri ve KDV hariç), inşa edilen çelik ve polietilen boru hatlarının uzunlukları Tablo 2.9.1’de gösterilmektedir.

Tablo 2.9.1 Dağıtım Bölgeleri Toplam Yatırım Tutarı- Çelik ve Polietilen Şebeke Uzunlukları(m)

Dağıtım Şirketleri	Yatırım Miktarı(TL)	Çelik Boru Hattı Uzunluğu	Polietilen Boru Hattı Uzunluğu
AGDAŞ ADAPAZARI GAZ DAĞITIM A.Ş.	188.409.626	290.661	1.881.887
AKMERCAN BATIKAR DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	11.071.444	46.134	88.410
AKMERCAN DELTA DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	21.134.548	27.589	157.575
AKMERCAN GEPA DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	13.121.554	30.214	142.960
AKMERCANGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	52.647.421	62.972	538.273
AKSA AFYON DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	45.196.913	57.624	350.096
AKSA BALIKESİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	52.974.768	87.782	548.128
AKSA BANDIRMA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	24.585.725	21.091	185.256
AKSA ÇANAKKALE DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	58.195.628	61.600	412.214
AKSA DÜZCE EREĞLİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	87.443.117	136.358	896.404
AKSA ELAZIĞ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	45.129.853	67.453	348.440
AKSA GAZ DAĞITIM A.Ş.	235.026.384	453.078	1.181.209
AKSA GEMLİK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	14.668.337	12.265	119.399
AKSA GÜMÜŞHANE BAYBURT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	18.302.775	24.274	120.333
AKSA KARADENİZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	45.535.710	56.370	253.824
AKSA MALATYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	72.812.725	103.208	673.285
AKSA MANİSA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	67.784.138	92.762	493.442

AKSA MUSTAFAKEMALPAŞA SUSURLUK KARACABEY DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	44.499.833	135.634	206.361
AKSA ORDU GİRESUN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	54.440.838	34.632	260.144
AKSA SİVAS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	55.134.809	68.375	583.288
AKSA ŞANLIURFA DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	42.005.592	83.803	277.472
AKSA TOKAT AMASYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	73.795.158	68.336	610.063
AKSA TRAKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	22.168.367	37.853	158.577
AKSA VAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	29.465.481	39.911	224.258
AKSARAY DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	37.879.785	51.936	335.745
ARMADAŞ ARSAN MARAŞ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	80.945.772	92.895	658.132
ARMAGAZ ARSAN MARMARA DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	95.691.726	74.575	669.100
AYDIN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	25.377.777	75.992	112.262
BAHÇEŞEHİR GAZ DAĞITIM A.Ş.	2.517.836	8.598	62.558
BAŞKENT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	1.061.336.453	1.330.180	5.458.415
BİLECİK BOLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	96.586.148	134.341	507.576
BURSA ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	516.025.307	359.589	3.367.675
ÇİNİGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	94.946.440	84.851	810.246
ÇORDAŞ ÇORLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	59.444.453	66.180	443.098
ÇORUM DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	39.970.351	56.890	480.663
DİYARBAKIR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	40.769.070	69.295	410.839
ERZİNGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	27.850.838	9.341	212.872
ESGAZ ESKİŞEHİR ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	133.902.699	139.483	1.142.282
GAZDAŞ GAZİANTEP DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	270.474.096	201.876	1.775.610
GAZNET ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	126.334.809	216.042	1.385.002
İGDAŞ İSTANBUL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	3.615.320.124	1.702.209	14.477.089
İNEGÖL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	35.995.368	22.864	395.316
İZGAZ İZMİT GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	308.238.585	317.880	2.243.121
İZMİRGAZ ŞEHİR İÇİ DOĞALGAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	246.429.729	273.882	1.998.654

KAPADOKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	54.624.201	70.553	486.129
KARAMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	28.267.925	17.722	296.834
KARGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	69.384.717	88.909	745.355
KARGAZ KARS ARDAHAN DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	38.198.288	49.826	201.981
KAYSERİGAZ KAYSERİ DOĞALGAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	105.307.589	226.091	1.483.084
KENTGAZ DENİZLİ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	101.426.384	128.800	996.001
KIRGAZ KIRIKKALE-KIRŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	54.924.452	120.726	1.027.164
KIZILCAHAMAM DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	6.100.000	9.087	46.607
NETGAZ ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	15.537.809	27.747	185.026
OLİMPOS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	85.853.258	119.998	339.515
PALEN ENERJİ DOĞAL GAZ DAĞITIM END. VE TİC. A.Ş.	61.527.135	43.061	409.289
PALGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	226.299.368	135.862	1.039.684
POLGAZ POLATLI DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	57.000.000	69.440	181.686
SAMGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	80.418.701	72.570	733.544
SELÇUK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	15.145.332	14.993	177.840
SİİRT BATMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	19.278.477	19.812	142.462
SÜRMEİ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	35.154.797	46.663	494.295
TOROSGAZ ISPARTA BURDUR DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	60.135.038	70.306	785.558
TRAKYA BÖLGESİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	299.703.116	293.743	1.810.644
UDAŞ UŞAK DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	52.382.850	33.825	409.916
TOPLAM	9.758.257.546	9.048.613	59.650.166

Tablo 2.9.2 Dağıtım Bölgeleri Toplam Servis Hattı Uzunlukları ve Servis Hattı Sayıları

Dağıtım Şirketleri	Servis Hattı Uzunluğu(m)	Servis Hattı Sayısı
AGDAŞ ADAPAZARI GAZ DAĞITIM A.Ş.	705.530	69.977
AKMERCAN BATIKAR DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE	22.431	1.890

TİC. LTD. ŞTİ.		
AKMERCAN DELTA DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	73.170	7.996
AKMERCAN GEPA DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	54.891	5.448
AKMERCANGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	257.662	20.146
AKSA AFYON DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	171.374	15.262
AKSA BALIKESİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	252.731	31.611
AKSA BANDIRMA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	79.510	9.157
AKSA ÇANAKKALE DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	206.147	20.923
AKSA DÜZCE EREĞLİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	377.014	27.611
AKSA ELAZIĞ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	194.854	15.169
AKSA GAZ DAĞITIM A.Ş.	486.500	30.765
AKSA GEMLİK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	37.663	6.184
AKSA GÜMÜŞHANE BAYBURT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	37.147	3.740
AKSA KARADENİZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	77.549	7.999
AKSA MALATYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	226.171	22.341
AKSA MANİSA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	200.469	25.181
AKSA MUSTAFAKEMALPAŞA SUSURLUK KARACABEY DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	106.834	13.485
AKSA ORDU GİRESUN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	103.359	10.017
AKSA SİVAS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	251.818	22.450
AKSA ŞANLIURFA DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	103.500	6.218
AKSA TOKAT AMASYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	243.947	24.896
AKSA TRAKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	36.095	3.685
AKSA VAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	80.087	5.024
AKSARAY DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	109.913	9.261
ARMADAŞ ARSAN MARAŞ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	186.386	20.166
ARMAGAZ ARSAN MARMARA DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	279.739	29.778
AYDIN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	29.997	2.965
BAHÇEŞEHİR GAZ DAĞITIM A.Ş.	20.547	1.978
BAŞKENT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	3.253.246	197.091
BİLECİK BOLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	210.735	21.289
BURSA ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	1.470.755	179.369
ÇİNİGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	299.038	32.327
ÇORDAŞ ÇORLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	200.170	17.290
ÇORUM DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	222.171	16.954
DİYARBAKIR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	84.526	7.060

ERZİNGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	132.189	9.937
ESGAZ ESKİŞEHİR ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	633.866	67.543
GAZDAŞ GAZİANTEP DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	303.826	31.741
GAZNET ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	545.257	40.756
İGDAŞ İSTANBUL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	4.301.186	782.622
İNEGÖL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	131.641	16.961
İZGAZ İZMİT GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	909.567	95.659
İZMIRGAZ ŞEHİR İÇİ DOĞALGAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	986.074	94.952
KAPADOKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	188.231	15.607
KARAMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	101.177	8.345
KARGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	326.767	22.681
KARGAZ KARS ARDAHAN DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	47.052	3.505
KAYSERİGAZ KAYSERİ DOĞALGAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	549.686	32.393
KENTGAZ DENİZLİ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	390.141	37.430
KIRGAZ KIRIKKALE-KIRŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	418.717	26.603
KIZILCAHAMAM DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	15.670	1.282
NETGAZ ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	74.141	5.600
OLİMPOS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	71.067	5.988
PALEN ENERJİ DOĞAL GAZ DAĞITIM END. VE TİC. A.Ş.	187.263	14.651
PALGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	454.023	48.938
POLGAZ POLATLI DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	88.651	6.260
SAMGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	158.305	25.492
SELÇUK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	50.037	5.140
SİİRT BATMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	38.491	1.742
SÜRMEİ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	219.902	14.638
TOROSGAZ ISPARTA BURDUR DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	255.287	27.924
TRAKYA BÖLGESİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	608.093	55.741
UDAŞ UŞAK DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	123.118	18.484
TOPLAM	23.063.101	2.461.318

2.9.3 İzleme ve İnceleme Faaliyetleri

Kanun'un 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrasının (g) bendi ve Doğal Gaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinin 30 uncu maddesi kapsamında dağıtım şirketlerinin faaliyetleri Kurum tarafından izlenmektedir.

Kurum tarafından gerçekleştirilen doğal gaz dağıtım lisansı ihaleleri sonucu lisans alarak faaliyet göstermekte olan dağıtım şirketlerinin; kesin teminatlarının iadesine esas olmak üzere, ihale şartnameleri kapsamında 5 yıllık yatırım yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğinin ilgili mevzuat, dağıtım lisansı ve ihale şartnamesi kapsamında izlenerek tespit edilmesi çalışmalarına ilişkin süreç, 29.01.2009 tarih ve 1955 sayılı Kurul Kararı ile başlamıştır.

Söz konusu Kurul Kararı ile; Kararın 1 inci maddesinde belirtilen şartları sağlayan firmaların belirlenmesi ve yetki verilmesi için Kurum tarafından duyuruya çıkılması, duyuru sonrası firma başvurularının alınarak şartları sağlayan firmaların bahse konu çalışmaları yapmak üzere Kurul Kararı ile yetkilendirilmesine karar verilmiştir.

Bu karar çerçevesinde hazırlanan duyuru 28.07.2009 tarihinde Kurum internet sitesinde yayımlanmış ve ilanda yer alan gerekli bilgi ve belgeler ile birlikte Kuruma yeterlilik başvurusunda bulunan şirketler yeterlilik değerlendirmesine alınmıştır.

Yapılan değerlendirme sonucu bahse konu ilanda verilen şartları taşıyan şirketlere ilişkin alınan 18.02.2010 tarih ve 2432/6 sayılı Kurul Kararı ile UGETAM İstanbul Uygulamalı Gaz ve Enerji Teknolojileri Araştırma Mühendislik San. ve Tic. A.Ş. ile S & Q Mart Kalite Güvenlik Sanayi ve Ticaret A.Ş. yapılacak hizmete ilişkin yetkilendirilmiştir.

Yetkilendirilen iki firma tarafından yapılacak olan çalışmaların konusu;

1. Doğal gaz dağıtım şebekesinin her türlü tasarım ve projelendirilmesi,
2. Doğal gaz çelik ve polietilen boru hatlarının inşaat, NDT kontrolü, test ve işletmeye alınması,
3. A ve B tipi RMS istasyonları tasarım, inşaat, montaj ve test edilmesi, işletmeye alınması,
4. Hali hazır harita yapımı, kamulaştırma, altyapı bilgi sistemleri ve GIS uygulamaları,
5. Servis hattı ve servis regülatör montajı,
6. Katodik koruma ve SCADA uygulamaları,

olarak belirlenmiş olup çalışmalar neticesinde hazırlanacak raporların Kuruma sunulmasının ardından ayrıca Kurum tarafından da değerlendirme yapılmaktadır.

Sürelili yükümlülüklerin incelenmesine ilişkin prosedürün belirlenmesinin ardından 02.06.2010 tarihinden itibaren 5 yıllık yatırım süresi dolan dağıtım şirketlerine hizmet alımına yönelik davet yazısı gönderilmeye başlanılmıştır.

Tablo 2.9.3 Dağıtım Bölgelerinin 5 Yıllık Yatırım Yükümlülüklerinin Bitiş Tarihleri

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2016-2017
Kayseri	Erzurum	Uşak	Edirne Kırklareli Tekirdağ	Gümüşhane Bayburt	Trabzon Rize	Van	Geyve Ali Fuat Paşa Pamukova
Konya	Çorlu	Polatlı	Denizli	Elazığ	Çukurova		Havza Vezirköprü Bafra
	Gebze	İzmir	Yozgat	Diyarbakır	Aydın		Zonguldak Bartın
	İnegöl	Manisa	Gaziantep Kilis	Ordu Giresun	Siirt Batman		Kızılcahamam
	Çatalca	Niğde Nevşehir	Çanakkale	Adıyaman			Muğla, Yatağan, Ula ve Bayır
	Bandırma	Malatya	Şanlıurfa	Seydişehir Çumra			
	Balıkesir	K.Maraş	M.Kemalpaşa Karacabey Susurluk				
	Sivas		Isparta Burdur				
	Kütahya		Karaman				
	Konya Ereğli		Kars Ardahan				
	Çorum		Afyon				
	Samsun		Tokat Amasya				
	Aksaray		Karabük Kastamonu Çankırı				
	Karadeniz Ereğli Düzce		Erzincan				
	Kırıkkale Kırşehir		Antalya				
	Gemlik						
	Yalova						

Kurum tarafından yapılan ihaleler neticesinde, dağıtım lisansı almış olan şirketlerin şartnamelerinde ve lisanslarında belirtilen 5 yıllık yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin tespitine ilişkin faaliyetler

daha önceden Kurul tarafından yetkilendirilen UGETAM ve S&Q Mart firmaları tarafından yürütülmektedir.

Kurum tarafından yapılan ihaleler sonucunda lisans alan şirketlerden; 2013 yılı sonu itibarı 5 yıllık yatırım yükümlülüğü dolacak olan 4 dağıtım şirketi Kurul tarafından yetkilendirilen firmalardan hizmet almak üzere sözleşme imzalamaya davet edilmiştir. 2015 yılı sonu itibarı 5 yıllık yatırım yükümlülüğü dolacak olan 1 dağıtım şirketi ve 2016-2018 yılı sonu itibarı ile 5 yıllık yatırım yükümlülüğü dolacak olan 5 dağıtım şirketi de süreli yükümlülüklerinin dolmasını müteakip yetkilendirilen firmalar tarafından incelenecektir. 2013 yılı sonu itibarıyla; Kurum tarafından yapılan ihaleler neticesinde 5 yıllık süreli yükümlülüğü dolan 51 şirketinin incelemeye esas raporu Kuruma ulaşmıştır.

2.9.4 Müşteri Hizmetleri ve Sektörel Rekabet

2.6.1.1. Kuruma İntikal Eden Başvuru ve Şikâyetler Kapsamında Dağıtım Sektörünün Değerlendirilmesi

2013 yılında yapılan başvuru ve şikâyetler, Kurumumuzun resmi internet sitesinde yer alan Bilgi Edinme linkiyle, BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi) kanalıyla, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ya da Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla ve Kuruma yapılan yazılı başvuru yoluyla gerçekleşmiştir. Kurumumuza ulaşan başvuru ve şikâyetler, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde değerlendirilmiş olup, enerji piyasası mevzuatı kapsamında başvuru sahibi vatandaşlara ve gereği durumunda ilgili doğal gaz dağıtım şirketlerine bilgi verilerek, talimat ve yönlendirmede bulunulmuştur.

2013 yılında Kuruma yapılan tüketici başvuru ve şikâyetlerinin konularına göre dağılımı Tablo 2.9.4'de gösterilmektedir.

Tablo 2.9.4 2013 Yılında Kuruma Yapılan Tüketici Başvuru/Şikâyetlerinin Dağılımı (%)

Bağlantı	40,1
Fatura, Sayaç ve Fiyat	11,7
Abone Bağlantı Bedeli	17,6
Proje Onay ve Gaz Açma İşlemlerinde Gecikme	3,9
Güvence Bedeli ve İadesi	6,8
Serbest Tüketici	2,9
Gaz Açma/Kapama Bedeli, Gecikmiş Faturalarda Taksitlendirme	4,9
Servis Hattı, Servis Kutusu Montajı ve Montaj Süresi	1,9
Diğer Konular	9,8

Gerek hali hazırda doğal gaz kullanmakta olan gerekse de doğal gaz kullanmak üzere başvuruda bulunan kişiler tarafından yapılan başvurularda, başvuru konusuna giren ilgili mevzuat hükümleri, her bir başvuru

için tek tek değerlendirilmekte ve ilgili dağıtım şirketinden konu hakkında bilgi vermesi talep edilerek, müşteri memnuniyetini artırmaya yönelik adımlar atılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, karşılaşılan hatalı uygulamaların önüne geçilerek müşterilerin yaşadığı/yaşamaları muhtemel mağduriyetlerin engellenmesi, alınan başvuru ve şikâyetlerden yola çıkılarak gerekli mevzuat değişikliği tekliflerinin hazırlanması ve müşteri bilincinin artırılması sağlanmaktadır.

2012 yılında olduğu gibi 2013 yılında da Kurumumuza ulaşan başvuru ve şikâyetlerin ağırlıklı olarak bağlantı konusunda yapıldığı görülmekte olup, yapılan başvuru ve şikâyetlerin belirli dağıtım bölgelerinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Önceki yıllarda olduğu gibi 2013 yılında da, başvuru sahiplerinin doğal gaz dağıtım hizmetinin belediyelerce verildiği hususunda yanlış kanıya sahip olduğu devam etmekte olup, doğal gaz dağıtımında karşılaşılan sorunların doğrudan dağıtım şirketine başvurmak suretiyle çözümleneceği bilincinin yeterli düzeye ulaşmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında, dağıtım şirketlerince başvuru sahiplerinin yeterli düzeyde yönlendirilmemesi ya da başvuru sahiplerine zamanında cevap vermemesi nedeniyle, karşılaşılan bir sorunun giderilmesi doğrudan dağıtım şirketine başvurulması halinde kısa süreler içinde giderilebilecek durumda iken, ilk başvurunun Kurumumuza yapılması nedeniyle, çözüme ulaşma süreci uzamaktadır. Bu nedenle dağıtım şirketlerinin, müşteri başvuru ve şikâyetlerini değerlendirmek üzere kurmuş oldukları müşteri hizmetleri biriminin, dağıtım bölgesi kapsamında ihtiyacı karşılayacak şekilde modernize edilerek güçlendirilmesi büyük önem kazanmaktadır. Aksi durumda, dağıtım şirketleri müşterilerinde, bedellerin ve faturaların tahsil edilmesi durumunda oldukça hızlı davranan ve fakat hizmet götürülmesinde ya da sorunların çözülmesinde aynı çabukluğu gösteremeyen hantal şirketler izlenimi bırakmaktadır. Bu nedenle hizmette kalitenin en yükseğe çıkarılması, müşteri memnuniyetinin artırılması ve tüketici bilincinin sağlıklı olarak oluşturulması kapsamında, dağıtım şirketlerinin kendilerine ulaşan başvuru ve şikâyetleri zamanında cevaplandırması, yapılan başvuru ve şikâyetlerin takibinin yapılmasına olanak sağlanması gereği ortaya çıkmaktadır. Dağıtım şirketlerinin internet sitelerinde müşterilerine yönelik bilgilendirme sayfalarının zenginleştirilmesi, müşteri şikâyetlerinin değerlendirilmesini teminen kurulan telefon hatlarının ve telefon hatlarında görevlendirilen personel sayısının artırılması, yapılan başvuruların safahatını görmek üzere müşteriye kısa mesaj ya da e-posta yoluyla bildirimde bulunulmasına olanak sağlanması, müşterileri gelişmelerden haberdar etmek üzere sade ve anlaşılır ilanların hazırlanması ve hatta aylık olarak müşteriye ulaşan fatura belgesinin daha etkin kullanılarak müşteri memnuniyetini artırmak üzere düzenlenmesi gibi tedbirlerin her biri dağıtım bölgelerinde karşılaşılan sorunları büyük oranda düşürecektir.

2013 yılında sıklıkla karşılaşılan başvurulardan biri de, Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamına giren merkezi ısıtma sisteminden ferdi doğal gaz sistemine dönüşümün nasıl yapılacağı konusunda olmaktadır. Bu çerçevede, Kurumumuz görev alanı dışında kalan işbu konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yönlendirme yapılmakta olup aynı şekilde merkezi sistemle ısınmakta olan yerlerde ısı pay ölçer kullanımına başlanması hususunda da aynı Bakanlığa yönlendirme yapılmaktadır. Bu kapsamda, dağıtım şirketlerinin bahsi geçen konularda müşterilerini aydınlatmasının müşteriler ve Kurumumuz açısından zaman kazandırıcı olacağı değerlendirilmektedir. Buna paralel olarak, enerji piyasası mevzuatında kısıtlayıcı bir engel bulunmamasıyla birlikte diğer mevzuat nedeniyle dağıtım şirketlerince, müşterilerinden talep edilen bilgi ve belgeler hususunda da Kurumumuza yoğunlukla başvuru yapılmakta olup, yine dağıtım şirketlerinin müşterilerini aydınlatmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tüm bunların dışında, dönemsel olarak karşılaşılan ve karşılaşılan dönemde oldukça yoğunlaşan sayaç arızaları, endeks okumalarında bir aylık sürenin aşılması, doğal gaz acil 187 hattının çalışmaması vb. konularındaki başvurularda da dağıtım şirketlerinin kriz sayılabilecek durumlarda zayıf kaldığı gözlemlenmiştir.

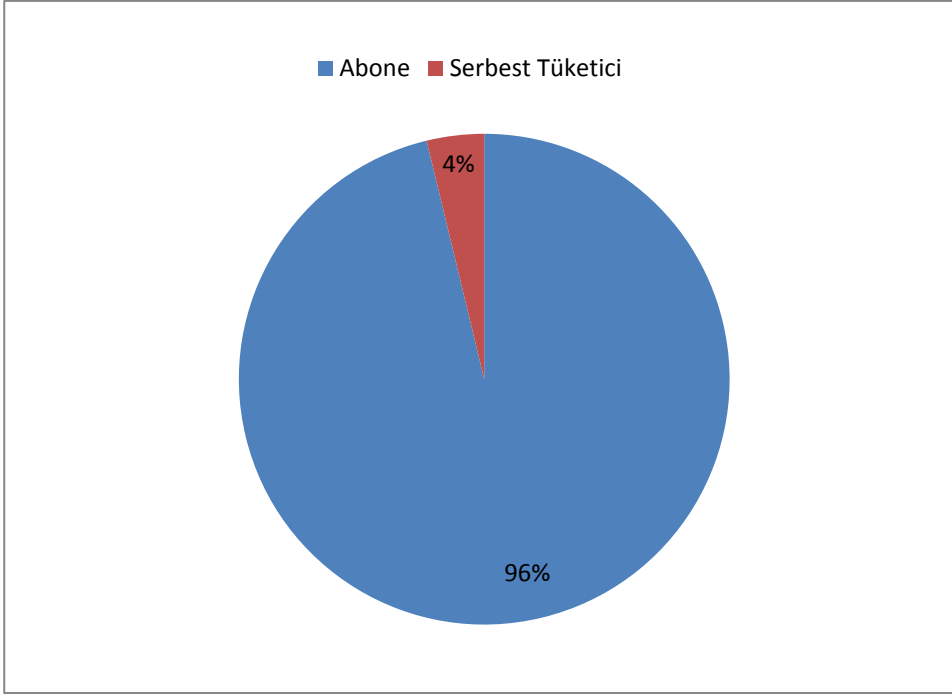
Sonuç olarak, dağıtım şirketlerinin düşük maliyetler yüklenerek müşteri hizmetleri birimini güçlendirecek düzenlemeler yaparak müşteri memnuniyetini yüksek oranda artırabileceği değerlendirilmekte olup başvuru ve şikayetlerin, internet ortamında çok kısa süreler içinde Kurumumuza ulaştığı dikkate alındığında çözüm süreçlerinin de aynı hıza yaklaşmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2.9.4.1 Dağıtım Şirketlerinden Gelen Veriler Kapsamında Dağıtım Sektörünün Değerlendirilmesi

2.9.4.1.1 Abonelik ve Bağlantı Bilgileri

2013 yılı sonu itibarıyla doğal gaz hizmeti götürülen 69 ilde toplam konut abone sayısı 9.484.324'e, serbest tüketici sayısı da yaklaşık 372.000'e ulaşmıştır.

Grafik 2.9.4 2013 Yılı Sonu İtibarıyla Ulaşılan Abone-Serbest Tüketici Sayısı Dağılımı(%)

İl bazında abone sayılarının dağılımı incelendiğinde ilk 3 sırada İstanbul (3.498.203), Ankara (1.458.975) ve Bursa (726.768) illerinin geldiği görülmektedir.

Tablo 2.9.5 2013 Yılı Sonu İtibariyle İl bazında Konut Abone Sayısı Dağılımı

İl Adı	Abone Sayısı	İl Adı	Abone Sayısı
ADANA	32.958	KOCAELİ	379.926
ADYAMAN	31.600	KONYA	221.828
AFYONKARAHİSAR	30.900	KÜTAHYA	67.970
AMASYA	31.278	MALATYA	95.218
ANKARA	1.458.975	MANİSA	55.495
ANTALYA	4.639	KAHRAMANMARAŞ	57.457
AYDIN	3.374	NEVŞEHİR	26.235
BALIKESİR	116.930	NİĞDE	33.228
BİLECİK	33.432	ORDU	25.560
BOLU	25.943	RİZE	22.788
BURDUR	16.179	SAKARYA	109.488
BURSA	726.768	SAMSUN	123.765
ÇANAKKALE	51.285	ŞİİRT	8.342
ÇANKIRI	19.011	SİVAS	82.500
ÇORUM	83.869	TEKİRDAĞ	145.784
DENİZLİ	104.624	TOKAT	40.224
DİYARBAKIR	82.076	TRABZON	15.264

EDİRNE	28.514	ŞANLIURFA	38.186
ELAZIĞ	62.057	UŞAK	34.089
ERZİNCAN	22.442	VAN	22.283
ERZURUM	77.143	YOZGAT	40.859
ESKİŞEHİR	229.513	ZONGULDAK	33.299
GAZİANTEP	82.019	AKSARAY	32.588
GİRESUN	973	BAYBURT	6.779
GÜMÜŞHANE	2.376	KARAMAN	25.435
HATAY	14.297	KIRIKKALE	43.109
ISPARTA	36.793	BATMAN	15.263
MERSİN	25.000	BARTIN	477
İSTANBUL	3.498.203	ARDAHAN	72
İZMİR	284.139	YALOVA	50.942
KARS	11.100	KARABÜK	36.740
KASTAMONU	23.605	KİLİS	1.687
KAYSERİ	217.584	OSMANİYE	8.301
KIRKLARELİ	39.219	DÜZCE	35.106
KİRŞEHİR	39.219	TOPLAM	9.484.324

Tablo 2.9.6 2013 Yılı Sonu İtibariyle Dağıtım Şirketi Bazında Konut Abone Sayısı Dağılımı

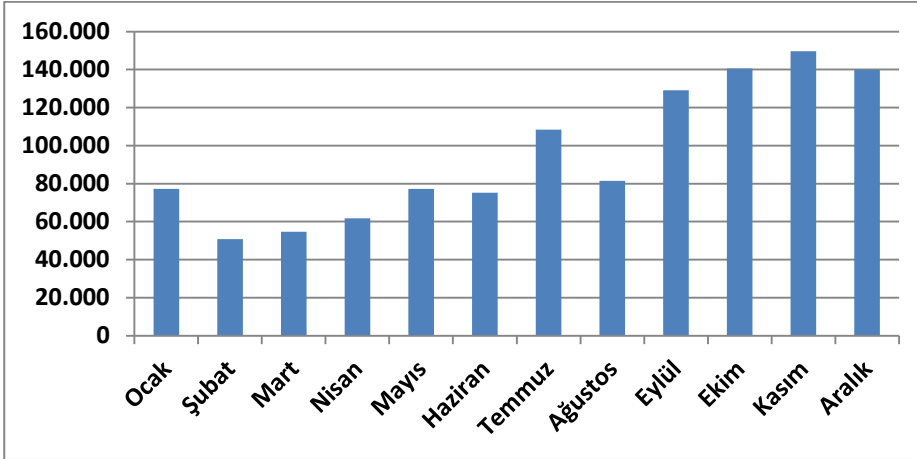
Dağıtım Şirketi	Konut Abone Sayısı	Dağıtım Şirketi	Konut Abone Sayısı
AGDAŞ ADAPAZARI GAZ DAĞITIM A.Ş.	105.016	ÇİNİGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	67.970
AKMERCAN BATIKAR DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	498	ÇORDAŞ ÇORLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	73.734
AKMERCAN DELTA DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	9.424	ÇORUM DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	83.581
AKMERCAN GEPA DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	4.472	DİYARBAKIR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	82.076
AKMERCANGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	31.600	ERZİNGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	22.442
AKSA AFYON DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	30.900	ESGAZ ESKİŞEHİR ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	228.654
AKSA BALIKESİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	73.199	GAZDAŞ GAZİANTEP DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	83.706
AKSA BANDIRMA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	30.947	GAZNET ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	193.268

AKSA ÇANAĞKALE DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	58.411	İGDAŞ İSTANBUL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	3.469.572
AKSA DÜZCE EREĞLİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	68.384	İNEGÖL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	50.099
AKSA ELAZIĞ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	62.057	İZGAZ İZMİT GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	247.259
AKSA GAZ DAĞITIM A.Ş.	80.556	İZMİRGAZ ŞEHİR İÇİ DOĞALGAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	284.139
AKSA GEMLİK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	20.338	KAPADOKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	59.463
AKSA GÜMÜŞHANE BAYBURT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	9.155	KARAMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	25.435
AKSA KARADENİZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	38.052	KARGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	82.686
AKSA MALATYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	95.218	KARGAZ KARS ARDAHAN DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	11.172
AKSA MANİSA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	55.495	KAYSERİGAZ KAYSERİ DOĞALGAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	217.584
AKSA MUSTAFAKEMALPAŞA SUSURLUK KARACABEY DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	25.808	KENTGAZ DENİZLİ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	104.624
AKSA ORDU GİRESUN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	26.533	KIRGAZ KIRIKKALE-KIRŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	80.980
AKSA SİVAS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	82.500	KIZILCAHAMAM DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	666
AKSA ŞANLIURFA DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	38.186	NETGAZ ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	20.221
AKSA TOKAT AMASYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	71.502	OLİMPOS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	4.639
AKSA TRAKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	16.437	PALEN ENERJİ DOĞAL GAZ DAĞITIM END. VE TİC. A.Ş.	77.143
AKSA VAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	22.283	PALGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	132.667
AKSARAY DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	32.588	POLGAZ POLATLI DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	24.158
ARMADAŞ ARSAN MARAŞ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	57.457	SAMGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	114.341
ARMAGAZ ARSAN MARMARA DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	64.608	SELÇUK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	8.339
AYDIN DOĞAL GAZ DAĞITIM	3.374	SİİRT BATMAN DOĞAL GAZ	23.605

A.Ş.		DAĞITIM A.Ş.	
BAHÇEŞEHİR GAZ DAĞITIM A.Ş.	12.194	SÜRMEİ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	42.207
BAŞKENT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	1.434.151	TOROSGAZ ISPARTA BURDUR DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	52.972
BİLECİK BOLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	57.192	TRAKYA BÖLGESİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	139.783
BURSA ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	622.515	UDAŞ UŞAK DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	34.089
TOPLAM	9.484.324		

2013 yılı boyunca dağıtım şirketlerine başvurusu yapılan toplam iç tesisat dosya sayısı 1.146.015 olup, başvuru sayıları Ekim, Kasım ve Aralık aylarında yoğunlaşmıştır. Buna karşılık 2013 yılında yaklaşık 674 adet bağlantı başvurusu reddedilmiştir.

Grafik 2.9.5 2013 Yılı İç Tesisat Başvuru Dosya Sayısı

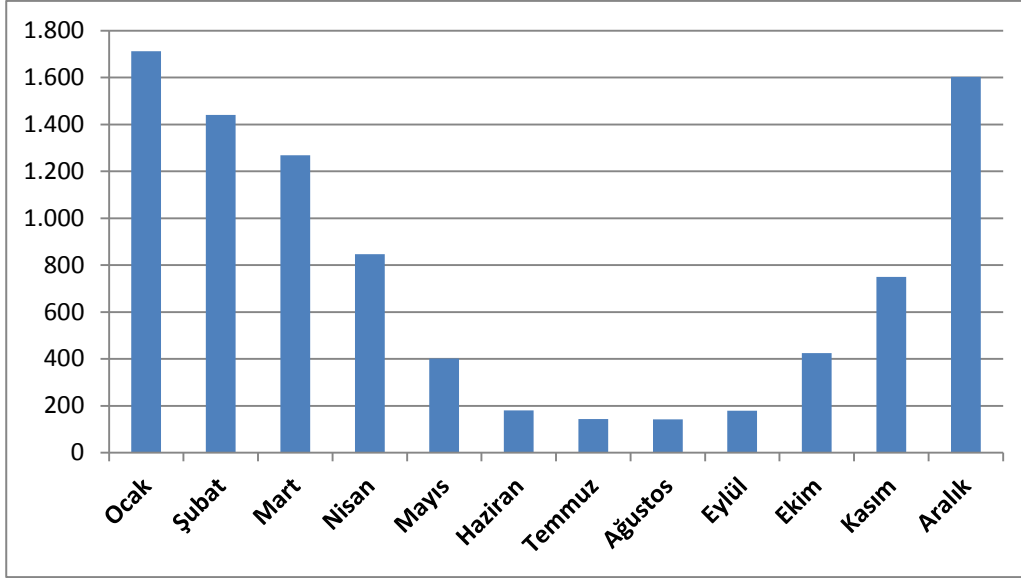
2.9.4.1.2 Tüketim Miktarları

Doğal gaz abonelerinin 2013 yılı içerisinde aylar itibariyle gerçekleştirdikleri tüketim miktarlarına bakıldığında, doğal gaz tüketiminin özellikle kış aylarında yükseldiği ve Ocak ayında (1,7 milyar Sm³) en yüksek değere ulaştığı görülmektedir.

2013 yılında konut tüketiminin en düşük olduğu ay Ağustos ayı (142 milyon Sm³) olarak gerçekleşmiştir.

Bu durum Grafik 2.9.6'da gösterilmektedir.

Grafik 2.9.6 2013 Yılı Abonelerinin Doğal Gaz Tüketim Miktarları (milyon Sm³)

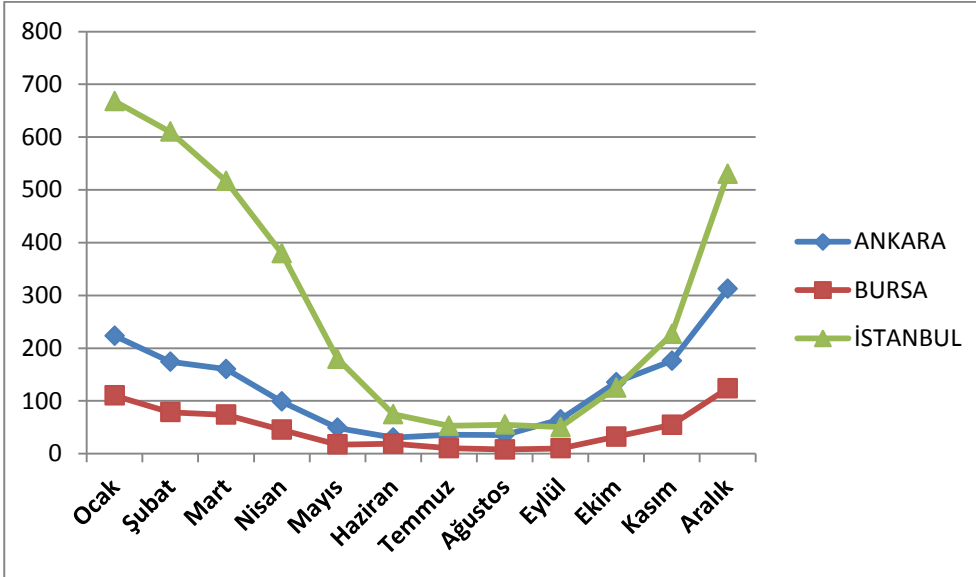
Tablo 2.9.7 2013 yılı İl Bazında Konut Abonesi Tüketim Miktarları(Sm³)

İl Adı	Tüketim Miktarı	İl Adı	Tüketim Miktarı
ADANA	19.609.638	KOCAELİ	321.584.999
ADIYAMAN	26.953.721	KONYA	235.675.201
AFYONKARAHİSAR	26.945.132	KÜTAHYA	77.604.096
AMASYA	34.019.175	MALATYA	96.994.909
ANKARA	1.494.330.548	MANİSA	55.610.808
ANTALYA	1.356.077	KAHRAMANMARAŞ	57.089.614
AYDIN	1.344.501	NEVŞEHİR	20.253.415
BALIKESİR	95.799.169	NİĞDE	26.486.638
BİLECİK	30.552.286	ORDU	22.046.824
BOLU	25.407.798	RİZE	22.269.248
BURDUR	12.790.494	SAKARYA	98.053.434
BURSA	585.006.430	SAMSUN	101.289.582
ÇANAKKALE	44.878.317	ŞİİRT	3.506.545
ÇANKIRI	14.225.454	SİVAS	75.537.015
ÇORUM	65.662.129	TEKİRDAĞ	126.467.696
DENİZLİ	97.929.203	TOKAT	39.169.299
DİYARBAKIR	84.899.531	TRABZON	11.441.335
EDİRNE	28.498.774	ŞANLIURFA	34.903.020
ELAZIĞ	56.376.108	UŞAK	34.489.171
ERZİNCAN	24.656.094	VAN	27.636.910
ERZURUM	83.033.563	YOZGAT	32.844.335
ESKİŞEHİR	266.361.644	ZONGULDAK	28.163.407
GAZİANTEP	98.020.400	AKSARAY	29.970.361

GİRESUN	193.099	BAYBURT	8.430.632
GÜMÜŞHANE	1.234.364	KARAMAN	17.121.710
HATAY	7.420.988	KIRIKKALE	38.032.666
ISPARTA	36.800.701	BATMAN	5.408.707
MERSİN	12.158.400	BARTIN	62.831
İSTANBUL	3.468.049.153	ARDAHAN	0
İZMİR	253.883.590	YALOVA	52.014.902
KARS	11.455.265	KARABÜK	32.191.847
KASTAMONU	21.755.695	KİLİS	429.913
KAYSERİ	192.044.604	OSMANİYE	5.314.955
KIRKLARELİ	38.697.502	DÜZCE	33.874.532
KIRŞEHİR	30.826.622	TOPLAM	9.065.146.726

Doğal gaz abone tüketiminin en fazla olduğu üç ilimizde 12 aylık tüketim grafiği Grafik-2.9.7’de gösterilmektedir.

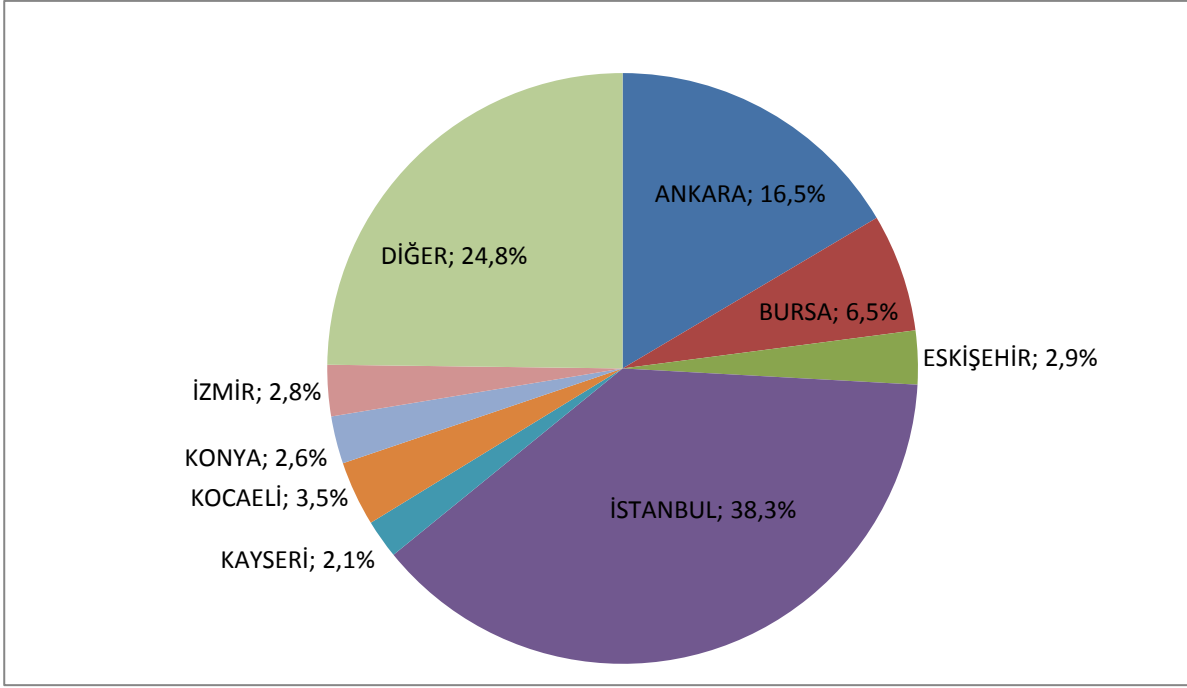
Grafik 2.9.7 2013 Yılı Aylara Göre Ankara, İstanbul, Bursa İllerinin Abone Tüketim Dağılımı (milyon Sm³)

2013 yılı dağıtım şirketlerinin toplam abone satışlarının iller bazında dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 2.9.8 2013 Yılı Dağıtım Şirketlerinin İller Bazında Abone Satışları Dağılımı(%)

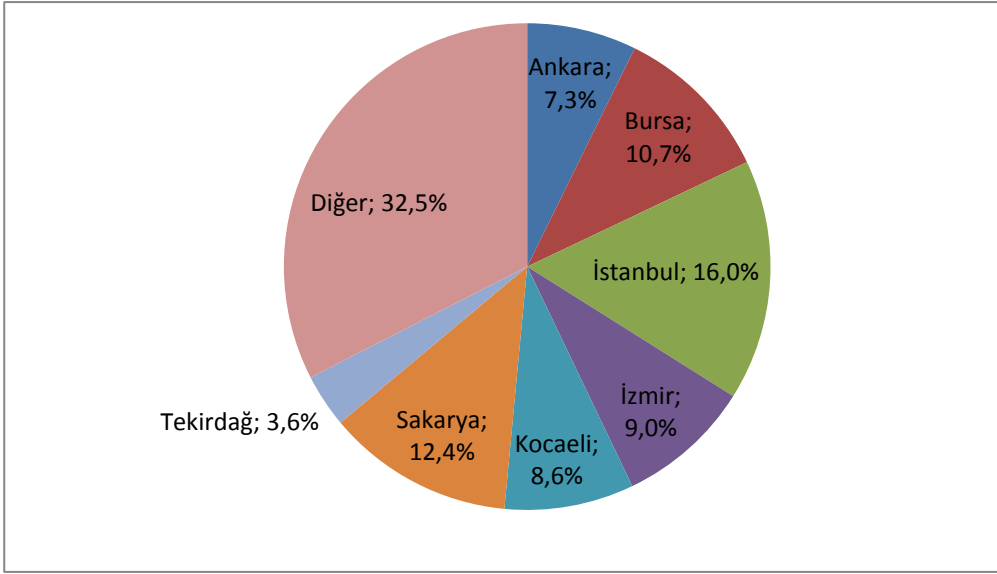

Dağıtım bölgesi içinde bulunan ancak tedarikçilerden doğal gaz satın alan serbest tüketicilerin tüketimlerinin, tüketicilerin yer aldığı dağıtım bölgesinde, dağıtım ve satış yetkisine sahip Lisanslı şirket tarafından taşıma yapılan doğalgaz miktarına eşit olduğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla; dağıtım şirketlerinin serbest tüketici satışları ve taşıma miktarlarının toplamı, dağıtım bölgesinde yer alan serbest tüketicilerin toplam tüketimine eşit olarak hesaplanmaktadır.

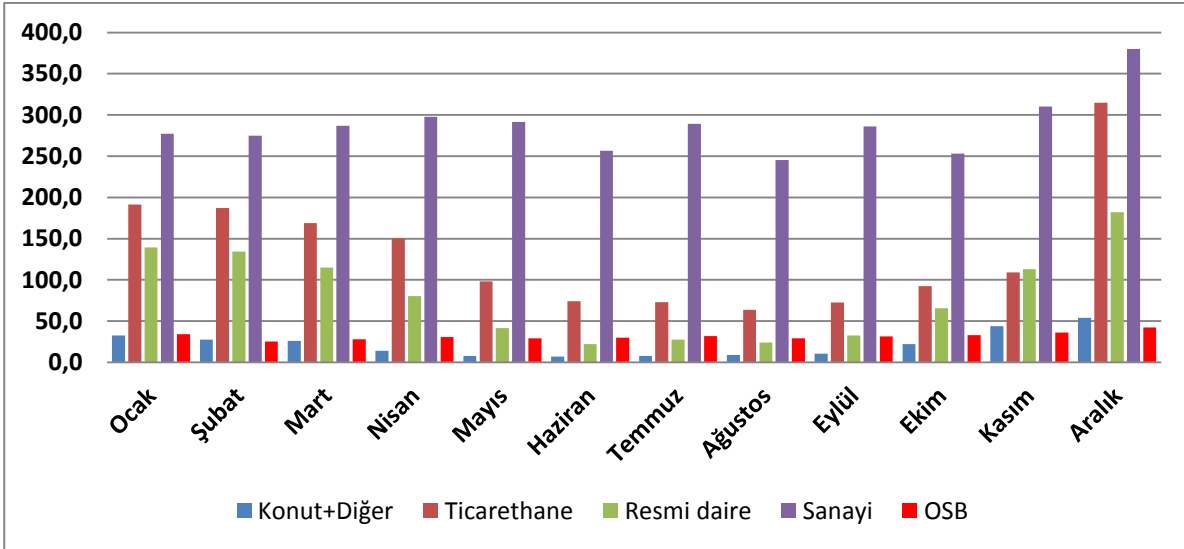
2013 yılında iller bazında serbest tüketici tüketim miktarları dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 2.9.9 2013 Yılı Dağıtım Şirketlerinin İller Bazında Serbest Tüketici Satışları ve Taşıma Miktarları Dağılımı(%)

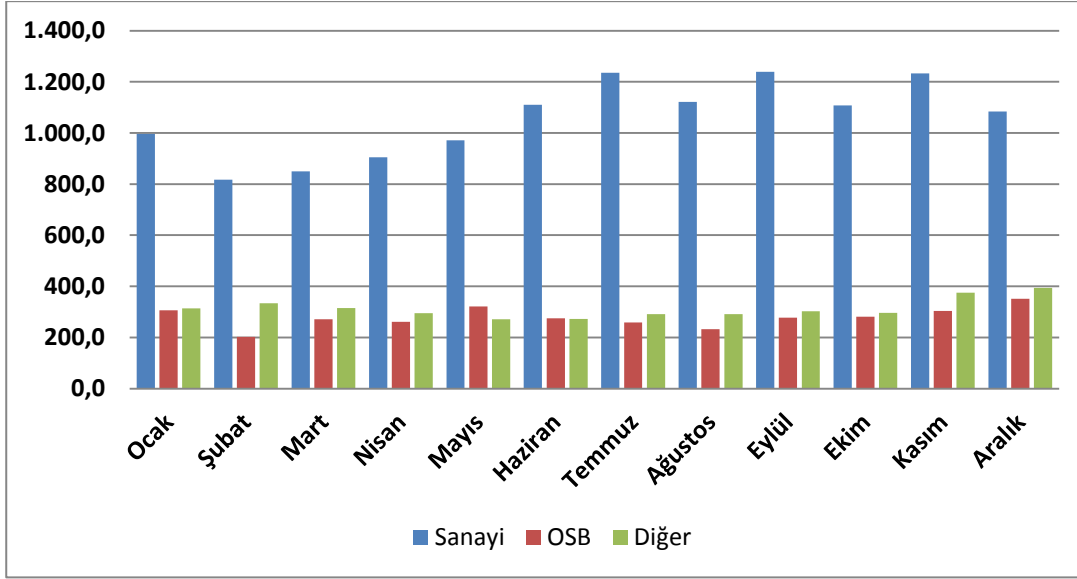
Dağıtım şirketlerinden doğal gaz satın alan serbest tüketicilerin 2013 yılı tüketimlerinin aylar itibariyle dağılımı Grafik 2.9.10'da gösterilmektedir.

Grafik 2.9.10 Dağıtım Şirketinden Doğal Gaz Satın Alan Serbest Tüketicilerin 2013 Yılı Doğal Gaz Tüketim Miktarları (milyon Sm³)

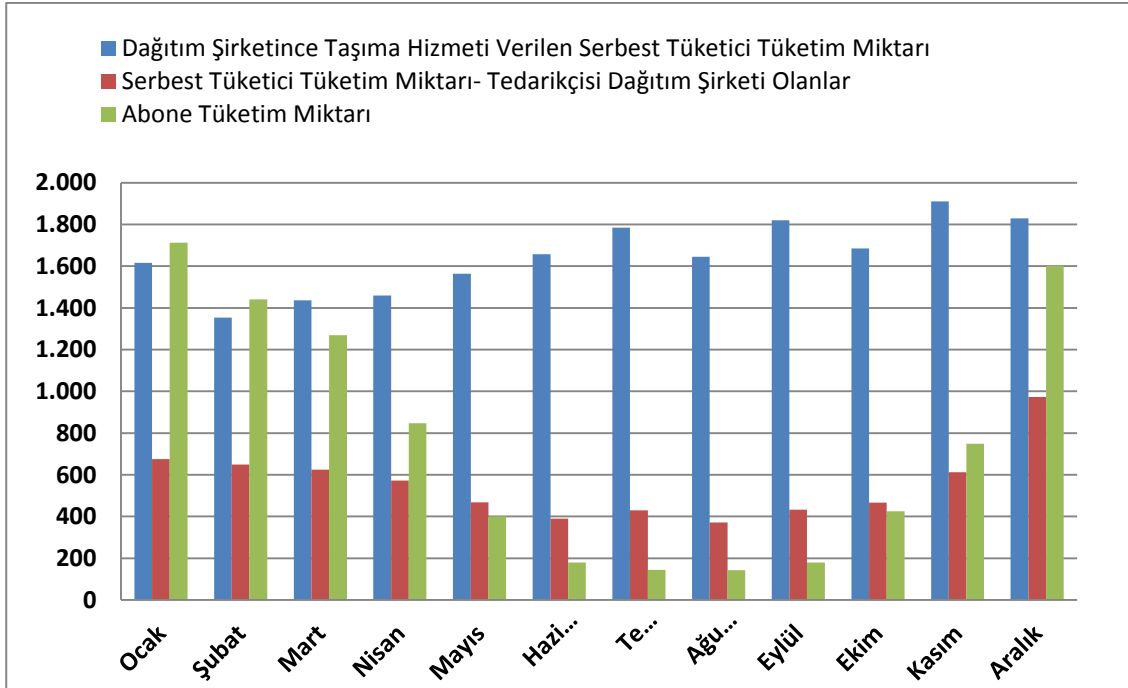
Dağıtım bölgesi içinde bulunan ancak tedarikçilerden doğal gaz satın alan serbest tüketicilerin tüketimlerinin, tüketicilerin yer aldığı dağıtım bölgesinde, dağıtım ve satış yetkisine sahip Lisanslı şirket tarafından taşıma yapılan doğalgaz miktarına eşit olduğu varsayılarak; tedarikçilerden gaz alan serbest tüketicilerin tüketimlerinin 2013 yılı aylar itibariyle dağılımı Grafik 2.9.11'de gösterilmektedir.

Grafik 2.9.11 Tedarikçilerden Doğal Gaz Satın Alan Serbest Tüketicilerin 2013 Yılı Doğal Gaz Tüketim Miktarları (milyon Sm³)

Doğal gaz dağıtım şirketlerinin 2013 yılı doğal gaz satış bilgileri Grafik 2.9.12’de gösterilmektedir.

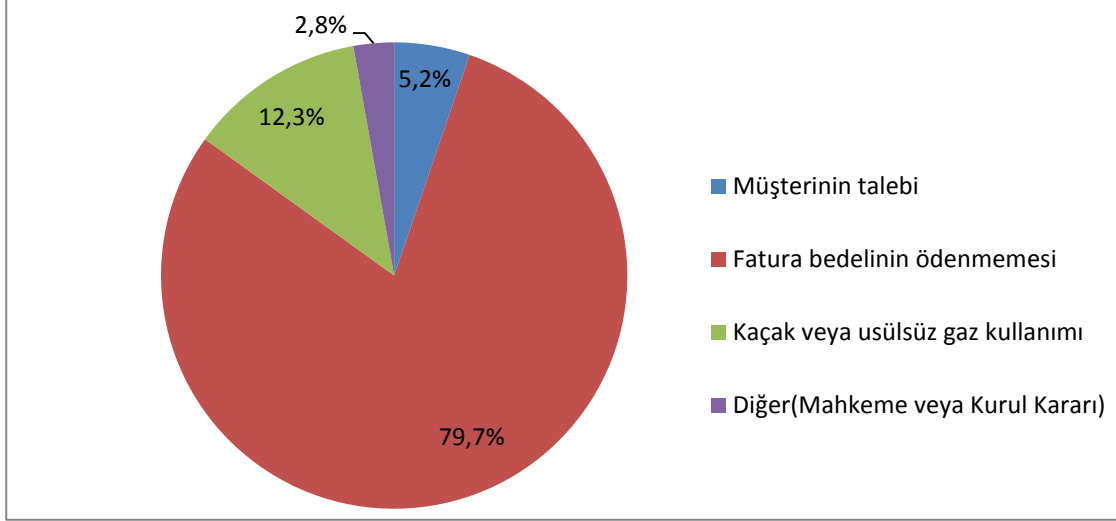
Grafik 2.9.12 2013 Yılı Doğal Gaz Dağıtım Şirketlerinin Toplam Doğal Gaz Satış Bilgileri (milyon Sm³)

2.9.4.1.3 Doğal Gaz Dağıtım Hizmetinin Durdurulması (Geçici Gaz Kesintisi)

2013 yılı içerisinde dağıtım şirketleri tarafından 1.477.571 adet geçici gaz kesintisi yapıldığı tespit edilmiştir. Kesintilerin yaklaşık % 79,7'sinin fatura bedelinin zamanında ödenmemesi, % 12,3'ünün kaçak ve usulsüz doğal gaz kullanımı sebepleriyle, % 5,2'sinin ise müşteri talebi üzerine gerçekleştirildiği görülmektedir. 2013 yılında gerçekleşen geçici gaz kesintisi nedenleri Grafik 2.9.13'de gösterilmektedir.

Grafik 2.9.13 2013 Yılı Geçici Doğal Gaz Kesintisi Nedenleri(%)

2012 ve 2013 yılı verileri karşılaştırıldığında; 2012 yılında kaçak ve usulsüz doğal gaz kullanımından dolayı yapılan kesintilerin oranı % 8 iken, 2013 yılında artış göstererek yaklaşık % 12,3'e yükseldiği, buna karşın fatura bedelinin zamanında ödenmemesi sebebiyle yapılan gaz kesintilerinin oranı 2012 yılında % 83 iken, 2013 yılında % 79,7'ye düştüğü saptanmıştır. Sonuç olarak 2013 yılında geçici doğal gaz kesinti sayısında 2012 yılına göre yaklaşık % 10'luk bir düşüş olduğu tespit edilmiştir.

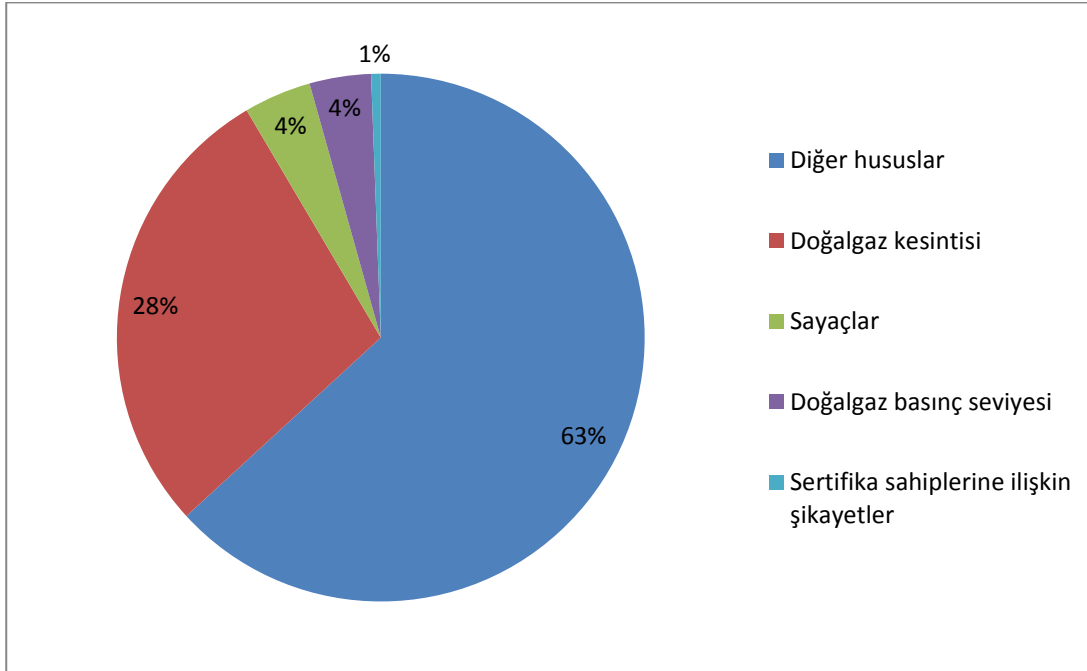
Fatura bedelinin zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan geçici gaz kesintilerinde azalma sağlanması için, fatura tahsilât olanak ve seçeneklerinin çeşitlendirilmesi (otomatik ödeme talimatı, farklı banka seçenekleri, dağıtım şirketlerinin çok sayıda ödeme noktası bulunması vb.) gerekmektedir. Kuruma gelen şikâyetler arasında bazı dağıtım şirketlerinin tahsilât noktalarının az olması nedeniyle tüketicilerin fatura ödemede güçlük çektiğine dair başvuruların da yer aldığı göz önüne alındığında, dağıtım şirketleri tarafından fatura tahsilât imkânlarının artırılması halinde fatura bedelinin zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan geçici gaz kesinti oranının düşeceği düşünülmektedir.

2.9.4.1.4 Başvuru ve Şikâyetler

Tüketiciler tarafından dağıtım şirketlerine yapılan başvuru ve şikâyetler; sayaç (ölçme hassasiyeti, arıza, hatalı okuma vb.), doğal gaz basınç seviyesi, gaz kesintisi, sertifika sahiplerine ilişkin şikâyetler ve çeşitli şikâyetler olarak sınıflandırılabilir.

Buna göre dağıtım şirketlerine 2013 yılında toplam 307.292 adet başvuru ve şikâyette bulunmuş olup, bu başvuru ve şikâyetlerin yaklaşık % 4'ünü sayaçlar, % 28'ini doğal gaz kesintisi, % 4'ünü doğal gaz basınç seviyesi, % 1'ini sertifika sahiplerine ilişkin şikâyetler ve % 63'ünü ise diğer hususlarla ilgili (faturalandırma, bağlantı talebi vb.) başvuru ve şikâyetler oluşturmaktadır. 2013 yılında tüketiciler tarafından dağıtım şirketlerine yapılan başvuru ve şikâyet konularının oransal dağılımı Grafik 2.9.14'te gösterilmektedir.

Grafik 2.9.14 2013 Yılında Tüketiciler Tarafından Dağıtım Şirketlerine Yapılan Başvuru ve Şikâyet Konuları (%)

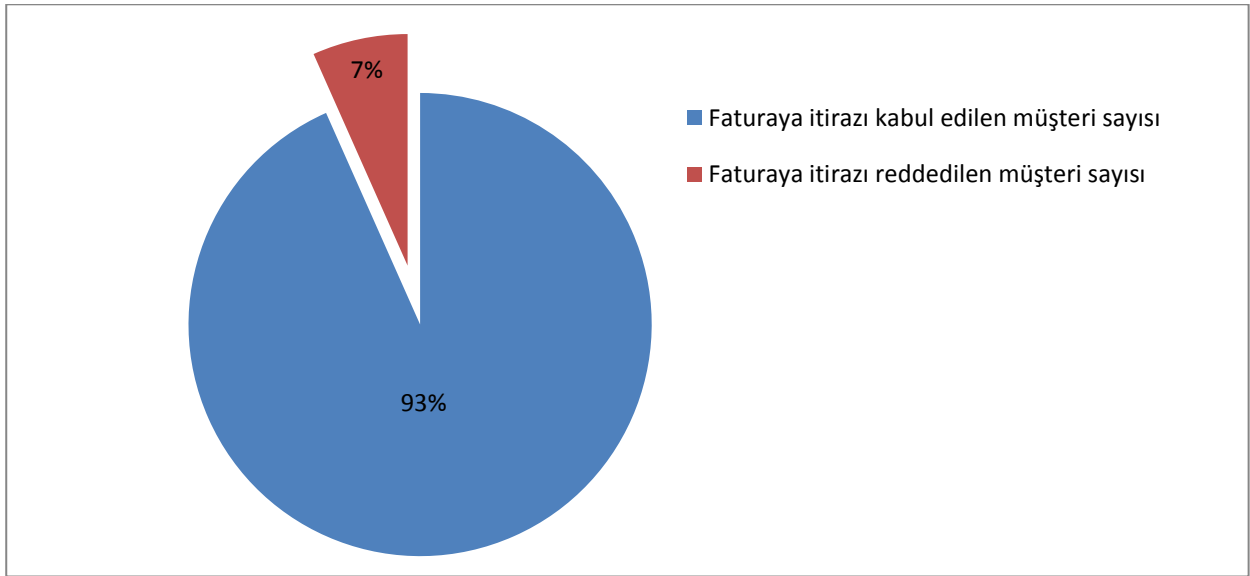

2.9.4.1.5 Fatura İtirazları

Dağıtım şirketlerine iletilen fatura itirazları; itiraz sayısı, itirazı kabul edilen müşteri sayısı, itirazı reddedilen müşteri sayısı başlıklarıyla incelenmiş olup Grafik 2.9.15’de gösterilmektedir. Buna göre, 2013 yılı içerisinde düzenlenen faturaların 68.907 adedine itiraz başvurusu olduğu ve bu itirazların yaklaşık % 93’ünün dağıtım şirketlerince yeniden değerlendirilmek üzere kabul edildiği görülmektedir.

Ayrıca dağıtım şirketlerinden elde edilen verilere göre 2013 yılı aralık ayı sonu itibariyle zamanında ödenmeyen fatura sayısı yaklaşık toplam 1.7 milyondur.

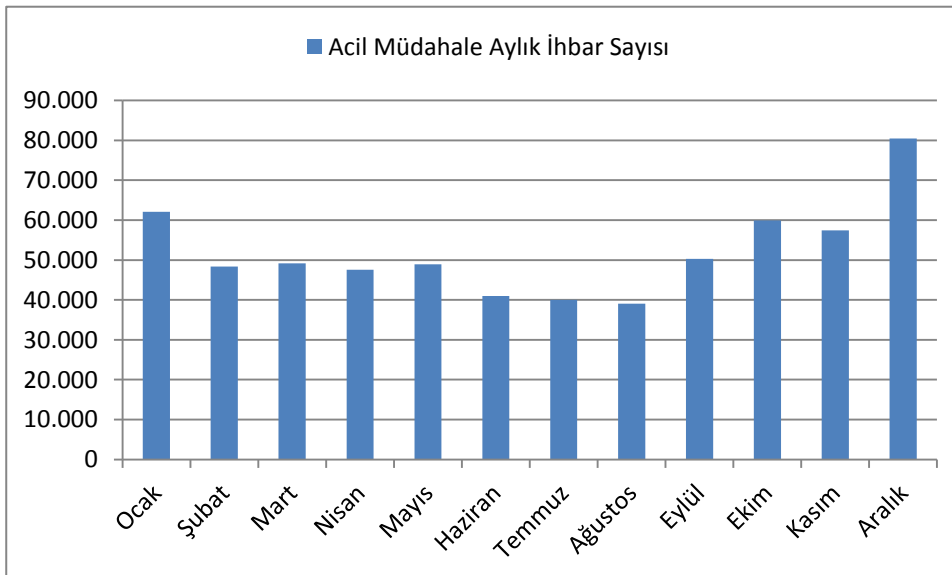
Grafik 2.9.15 2013 Yılı Tüketicilerin Fatura İtiraz Başvuruları (%)

2.9.4.1.6 Acil Müdahale

Dağıtım şirketlerine 2013 yılı içerisinde toplam 624.211 adet acil müdahale ihbarı gelmiştir. 2012 ile 2013 yılları karşılaştırıldığında şebeke yatırımları ve abone sayısındaki artışa paralel olarak, acil müdahale ihbar başvurularında yaklaşık % 12 oranında bir artış gerçekleşmiş olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.9.16 2013 Yılında Dağıtım Şirketlerine Gelen Acil Müdahale İhbar Sayısı

Tablo 2.9.8 2013 Yılı Aralık Ayı Sonu İtibariyle Dağıtım Şirketlerinin Personel Sayısı ve Acil Müdahale Araç Sayısı Bilgileri

Dağıtım Şirketi	Acil Müdahale Personel Sayısı	Acil Müdahale Araç Sayısı	Müteahhit Elemanı ve Taşeron Firma İşçi Sayısı	Kadrolu Personel Sayısı
AGDAŞ ADAPAZARI GAZ DAĞITIM A.Ş.	49	8	47	47
AKMERCAN BATIKAR DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	5	3	0	41
AKMERCAN DELTA DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	10	4	42	30
AKMERCAN GEPA DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	5	1	7	27
AKMERCANGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	10	4	6	47
AKSA AFYON DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	5	5	26	47
AKSA BALIKESİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	7	2	41	33
AKSA BANDIRMA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	4	1	7	23
AKSA ÇANAKKALE DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	12	9	32	61
AKSA DÜZCE EREĞLİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	11	4	38	58
AKSA ELAZIĞ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	2	1	72	33
AKSA GAZ DAĞITIM A.Ş.	20	10	179	176
AKSA GEMLİK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	4	2	10	22
AKSA GÜMÜŞHANE BAYBURT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	2	2	13	26
AKSA KARADENİZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	8	3	47	52
AKSA MALATYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	4	2	60	45
AKSA MANİSA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	11	3	37	61

AKSA MUSTAFAKEMALPAŞA SUSURLUK KARACABEY DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	5	3	7	37
AKSA ORDU GİRESUN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	6	3	53	49
AKSA SİVAS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	8	4	27	51
AKSA ŞANLIURFA DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	5	3	10	43
AKSA TOKAT AMASYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	11	9	17	74
AKSA TRAKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	6	2	3	28
AKSA VAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	3	2	33	29
AKSARAY DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	7	1	22	30
ARMADAŞ ARSAN MARAŞ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	19	3	65	59
ARMAGAZ ARSAN MARMARA DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	35	6	0	48
AYDIN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	14	3	92	30
BAHÇEŞEHİR GAZ DAĞITIM A.Ş.	5	2	0	23
BAŞKENT DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	127	30	432	579
BİLECİK BOLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	8	7	74	89
BURSA ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	90	12	52	265
ÇİNİGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	21	5	0	49
ÇORDAŞ ÇORLU DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	11	2	28	60
ÇORUM DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	21	2	23	51
DİYARBAKIR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	15	2	726	132
ERZİNGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	11	1	15	27
ESGAZ ESKİŞEHİR ŞEHİRİÇİ DOĞAL GAZ DAĞITIM TİC.	10	3	15	47

VE TAAH. A.Ş.				
GAZDAŞ GAZİANTEP DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	21	6	135	109
GAZNET ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	30	6	70	86
İGDAŞ İSTANBUL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	772	132	895	2139
İNEGÖL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	19	2	25	70
İZGAZ İZMİT GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	30	11	159	222
İZMİRGAZ ŞEHİR İÇİ DOĞALGAZ DAĞITIM TİC. VE TAAH. A.Ş.	51	19	338	86
KAPADOKYA DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	33	4	20	58
KARAMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM LTD. ŞTİ.	15	2	21	24
KARGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	47	8	25	69
KARGAZ KARS ARDAHAN DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	9	2	13	48
KAYSERİGAZ KAYSERİ DOĞALGAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	24	4	40	126
KENTGAZ DENİZLİ DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	20	3	168	63
KIRGAZ KIRIKKALE-KIRŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM PAZ. VE TİC. A.Ş.	15	3	37	79
KIZILCAHAMAM DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	2	1	0	32
NETGAZ ŞEHİR DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	8	1	9	22
OLİMPOS DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	15	3	99	56
PALEN ENERJİ DOĞAL GAZ DAĞITIM END. VE TİC. A.Ş.	12	2	11	43
PALGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	21	4	72	47
POLGAZ POLATLI DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	4	2	0	41

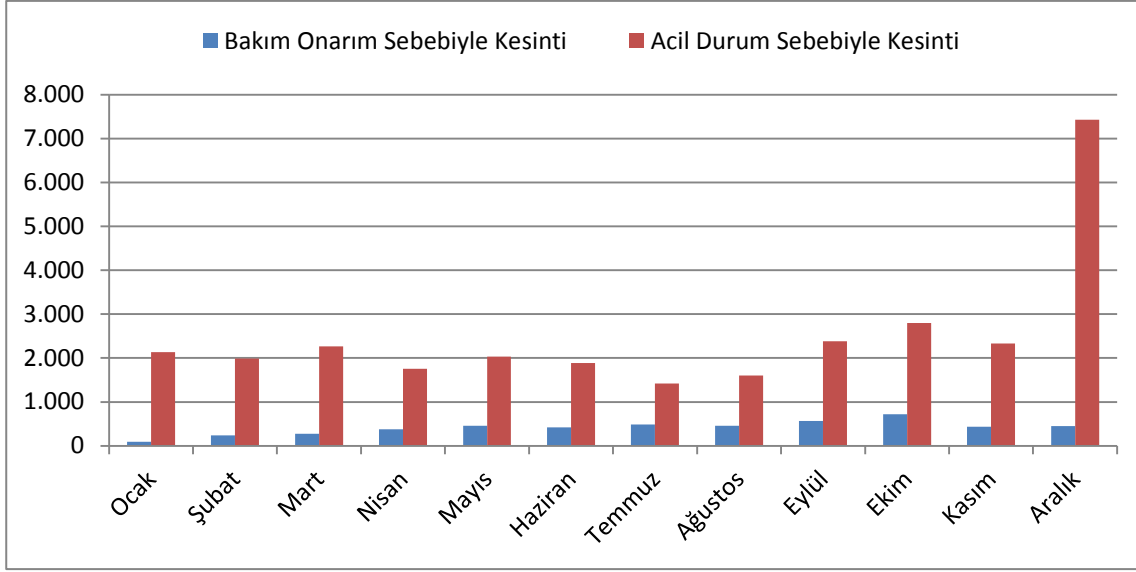
SAMGAZ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	23	5	45	117
SELÇUK DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	15	2	42	24
SİİRT BATMAN DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	2	2	68	40
SÜRMELİ DOĞAL GAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	27	4	22	45
TOROSGAZ ISPARTA BURDUR DOĞALGAZ DAĞITIM A.Ş.	9	3	40	67
TRAKYA BÖLGESİ DOĞAL GAZ DAĞITIM A.Ş.	34	10	108	186
UDAŞ UŞAK DOĞALGAZ DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.	6	2	37	45
TOPLAM	1.871	412	4.857	6.573

2.9.4.1.7 Bakım-Onarım Faaliyetleri Nedeniyle Doğal Gaz Kesintisi

Dağıtım Şirketlerinden alınan verilerden, acil durum ve bakım-onarım sebebiyle 2013 yılında yapılan doğal gaz kesintilerinin yaklaşık % 14,2'sinin bakım-onarım sebebiyle, % 85,7'sinin ise acil durum sebebiyle yapıldığı saptanmıştır. Şebeke işletmeciliğinde sağlanacak verimlilik artışına paralel olarak bu kesintilerin yıllar itibariyle azalacağı değerlendirilmektedir.

Aralık ayında acil durum sebebiyle kesintinin yüksek olmasının nedeni, Denizli'de şehir içi doğalgaz dağıtım hattında meydana gelen patlama sonucu oluşan hasar nedeniyle doğal gaz akışında kesinti yapılmasıdır.

Grafik 2.9.17 2013 Yılı Toplam Doğal Gaz Kesintisi Dağılımı (adet)

2.9.4.2 Serbest Tüketici Olma Sınırı ve Dağıtım Sektörüne Etkisinin Değerlendirilmesi

Bilindiği gibi, 4646 sayılı Kanun'un 8 inci maddesi kapsamında; serbest tüketici olma sınırı her yıl Kurul tarafından belirlenmektedir.

Bu çerçevede, yıllara göre, belirlenen serbest tüketici limiti Tablo 2.9.9'da gösterilmektedir.

Tablo 2.9.9 Serbest Tüketici Limitinin Yıllara Göre Değişimi

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KK sayısı	408	629	1032	1438 1808	1896	2378	2966	3600	4168
Mevcut şirketler ve 2008'den itibaren 5 senesi dolan ihaleli şirketler	1 milyon m ³	1 milyon m ³	1 milyon m ³	1 milyon m ³	1 milyon m ³	800.000 m ³	700.000 m ³	300.000 m ³	Tek sayaçtan ölçülen tüketim miktarı dikkate alınmak üzere, kullanımı 300.000 m ³ altında kalan konut tüketicileri (evsel tüketiciler) hariç olmak üzere, tüm tüketiciler

									serbest tüketici statüsündedir.
İhale ile Lisans alan	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	15 milyon m ³	İhale ilanında ve lisansında belirtilmiştir.

Serbest tüketici sınırının belirlenmesi çalışmalarında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel alınmış bir hak, belge, izin ve yetkilendirmeye müsteniden doğal gaz dağıtım faaliyetinde bulunan şehir içi doğal gaz dağıtım şirketleri ile Kurumun yaptığı ihale sonucu lisans almış ve lisans yürürlük tarihinden başlamak üzere ilk 5 yılını doldurmuş veya 2014 yılı içerisinde dolduracak toplam 64 dağıtım şirketinden alınan 31.10.2012-31.10.2013 tarihleri arasındaki 12 aylık doğal gaz tüketim verileri analiz edilmiştir.

Söz konusu veriler Tablo 2.9.10'da, verilere ilişkin grafikler ise Grafik 2.9.18 ve 2.9.19'da verilmektedir.

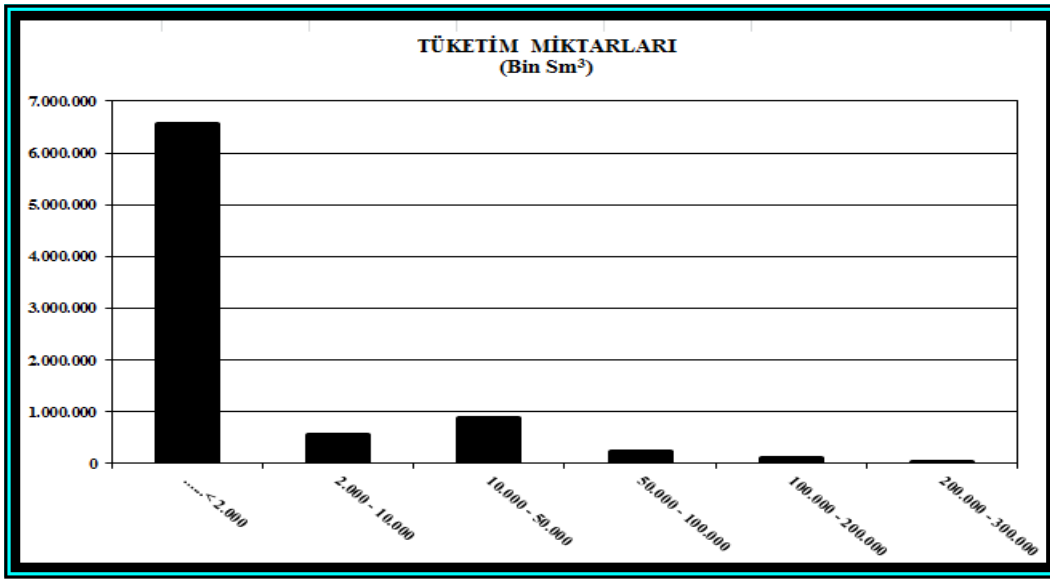
Tablo 2.9.10 Analizi Yapılan 64 Dağıtım Şirketinin Dağıtım Bölgelerindeki Müşterilerin 31.10.2012-31.10.2013 Tarihleri Arasındaki Tüketim Profili

Tüketim Miktarı Aralığı (Sm ³ /yıl)	Şirketler Toplamı (Sm ³ /yıl)	Tüketici Sayısı	Tüketim Miktarı Aralığındaki Yüzdesi (%)
.....< 2.000	6.566.901.725	9.217.726	78,33
2.000-10.000	562.563.790	176.746	6,71
10.000-50.000	878.125.260	40.508	10,47
50.000-100.000	228.864.516	3.459	2,73
100.000-200.000	105.845.959	786	1,26
200.000-300.000	41.408.179	131	0,49
Toplam Tüketim (Sm ³ /yıl)	8.383.709.429	9.439.356	100,00%

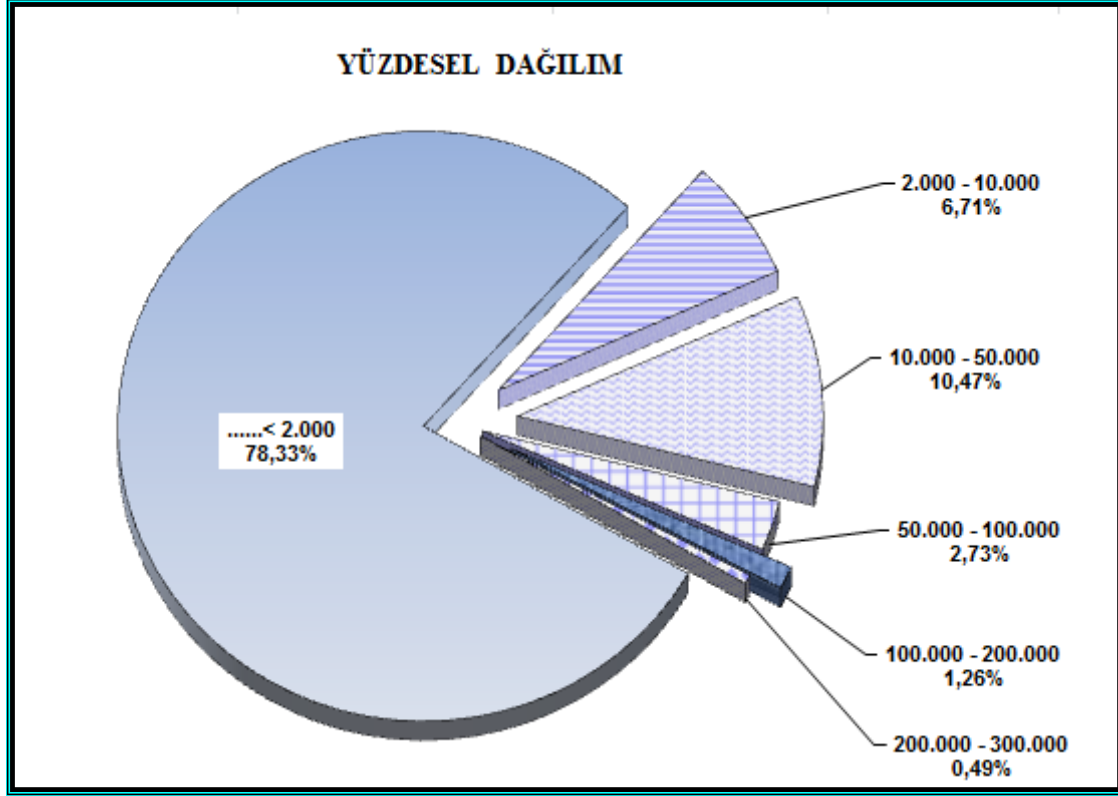
Analizi yapılan şirketlerin, 300.000 Sm³/yıl altında tüketimi bulunan tüketicilerinin, 31.10.2012-31.10.2013 tarihleri arasındaki 12 aylık gerçekleşen verileri kullanılarak oluşturulan Tablo 17 incelendiğinde; 2.000 Sm³/yıl altında tüketimi bulunan müşterilerin tüketimlerinin 300.000 Sm³/yıl'ın

altındaki toplam tüketim içerisindeki payının % 78,33 olduğu ve tüketicilerin % 98'inin bu tüketim aralığında bulunduğu; 2.000-300.000 Sm³/yıl aralığındaki müşterilerce tüketilen toplam doğal gazın büyük kısmının 2.000-50.000 Sm³/yıl aralığında gaz tüketen müşterilerce tüketildiği (% 17,18) ve tüketicilerin % 2,3'ünün bu tüketim aralığında bulunduğu; en az doğal gaz tüketilen aralığın 200.000-300.000 Sm³/yıl aralığı olduğu (% 0,49), bunu 100.000-200.000 Sm³/yıl aralığının izlediği (% 1,26) ve tüketicilerin % 0,01'inin bu iki tüketim aralığında bulunduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.9.18 Dağıtım bölgelerindeki 300.000 Sm³/yıl'ın altında tüketimi bulunan konut tüketicilerinin 31/10/2012 - 31/10/2013 tarihleri arasındaki tüketim profili

Grafik 2.9.19 Dağıtım Bölgelerindeki 300.000 Sm³/yıl'ın Altında Tüketimi Bulunan Konut Tüketicilerinin 31/10/2012 - 31/10/2013 Tarihleri Arasındaki Tüketimlerinin Grafiği

Grafik 2.9.18 ve 2.9.19'dan da görüleceği üzere dağıtım bölgelerinde bulunan konut tüketicilerinin tüketimlerinin yoğun olarak bulunduğu aralık 2.000 Sm³/ yıl'ın altındaki tüketim aralığıdır. Bu tüketim aralığını sırasıyla 10.000-50.000 Sm³/yıl ve 2.000-10.000 Sm³/yıl tüketim aralıkları izlemektedir.

Yukarıdaki tespit ve incelemeler sonucu, 2014 yılı boyunca uygulanmak üzere, doğal gaz piyasasındaki serbest tüketici olma sınırına ilişkin olarak; konut tüketicileri (evsel tüketiciler) hariç tüm tüketicilerin serbest tüketici statüsünde oldukları ve tek sayaçtan ölçülen tüketim miktarı dikkate alınmak üzere, konut tüketicileri (evsel tüketiciler) için serbest tüketici olma sınırının 100.000 Sm³ olduğu düzenlenmiştir.

Serbest tüketici olma sınırının 100.000 Sm³'e düşürülmesi sonucunda analizi yapılan dağıtım bölgelerinde toplam 147.254.138 Sm³ tüketimi bulunan ve toplam tüketimdeki payı % 1,76 olan konut tüketicisinin serbest tüketici statüsüne geçeceği ve bu sayede yurt içinde herhangi bir üretim şirketi, ithalat şirketi, dağıtım şirketi veya toptan satış şirketi ile doğal gaz alım-satım sözleşmesi yapma serbestisi kazanacağı öngörülmektedir.

Diğer taraftan 60 dağıtım şirketinden serbest tüketici olma sınırının belirlenmesine yönelik çalışmalarda kullanılmak amacıyla alınan verilerden hareketle; serbest tüketicilerin tedarikçi seçme oranı ve

tedarikçilerden doğal gaz alan serbest tüketicilerin tüketimlerinin toplam serbest tüketicilerin tüketimlerine oranı incelenmiştir.

Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2013 yılında da, yüksek doğal gaz tüketimine sahip serbest tüketicilerin tedarikçisini seçme eğiliminde oldukları, düşük doğal gaz tüketimine sahip serbest tüketicilerin ise ağırlıklı olarak dağıtım şirketlerinden doğal gaz almaya devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, 2013 yılında serbest tüketicilerin tedarikçisini seçme oranında görülen düşüşün ana nedeni konut tüketicileri dışında tüm tüketicilerin serbest tüketici statüsüne geçmesi nedeniyle serbest tüketici sayısında yaşanan büyük artıştır. Dolayısıyla serbest tüketici değişken olduğunda, iki yıl arasında tedarikçi seçme oranı konusunda bir karşılaştırma yapmak anlamsız sonuç doğurmaktadır. Zira 2012 yılında tedarikçiden doğal gaz satın alan serbest tüketici sayısı 2013 yılına göre çok değişmemesine rağmen, tedarikçi seçme oranında hızlı bir düşüş görülmektedir. Yüksek doğal gaz tüketimine sahip tüketiciler tedarikçisini seçme eğiliminde iken, limitlerin düşürülmesiyle birlikte serbest tüketici statüsüne kavuşan düşük ve/veya dalgalı tüketim profiline sahip serbest tüketicilerin halen dağıtım şirketlerinde kalmasının ana nedenleri ise; yüksek doğal gaz tüketimine sahip serbest tüketicilerin genellikle düzenli çekiş yapan büyük sanayi kuruluşları olmalarından dolayı tedarikçiler için tercih edilen ve dolayısıyla daha avantajlı fiyat ve hizmet sunulabilen tüketici grubu olması, yüksek doğal gaz tüketimine sahip serbest tüketicilerin, diğerlerine oranla tedarikçilerle pazarlık gücünün kuvvetli olması, piyasada bilgi eksikliği vb. sıralanabilir.

Doğal gaz piyasasında rekabetçi piyasa ortamının oluşturulması ve devamlılığının sürdürülebilmesi, ancak piyasa açıklığının artırılmasıyla sağlanabilecektir. Bu bağlamda serbest tüketici olma sınırının düşürülerek daha fazla tüketicinin tedarikçisini seçebilme hakkını elde etmesi de önemli bir araçtır.

Ancak piyasanın arz ve talep taraflarındaki gelişiminin birbiriyle eşzamanlı yürütülmesi esastır. Bu amaçla, teknik açıdan ihtiyaç duyulan yapıların oluşumu ve tüketicilerin tedarikçilerini seçebilme hakkı konusunda bilinçlendirilmeleri, yani bilgi eksikliğinin ortadan kaldırılması da önem arz etmektedir. Gerek piyasanın arz tarafında ihtiyaç duyulan gelişimin sağlanması, gerekse tüketicinin bilgi eksikliğinin ortadan kaldırılması ve teknik gelişimin sağlanması konularında, piyasanın etkin işleyebilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

2.10 Sertifika Faaliyetleri

2.10.1 Yapım ve Hizmet Sertifikası Faaliyetleri

Doğal gaz piyasası ilgili mevzuatı hükümleri çerçevesinde; şehir içi dağıtım şebekesine bağlantılı iç tesisat ve servis hatları dışındaki doğal gaz piyasasında yer alan tesislere yönelik yapım ve hizmet faaliyetinde

bulunmaları amacıyla gerçek veya tüzel kişilere Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Kararı ile “Yapım ve Hizmet Sertifikası” verilmekte olup, verilmiş olan sertifikalara ilişkin yenileme, tadil, vize vb. sertifika işlemleri de Kurum tarafından gerçekleştirilmektedir.

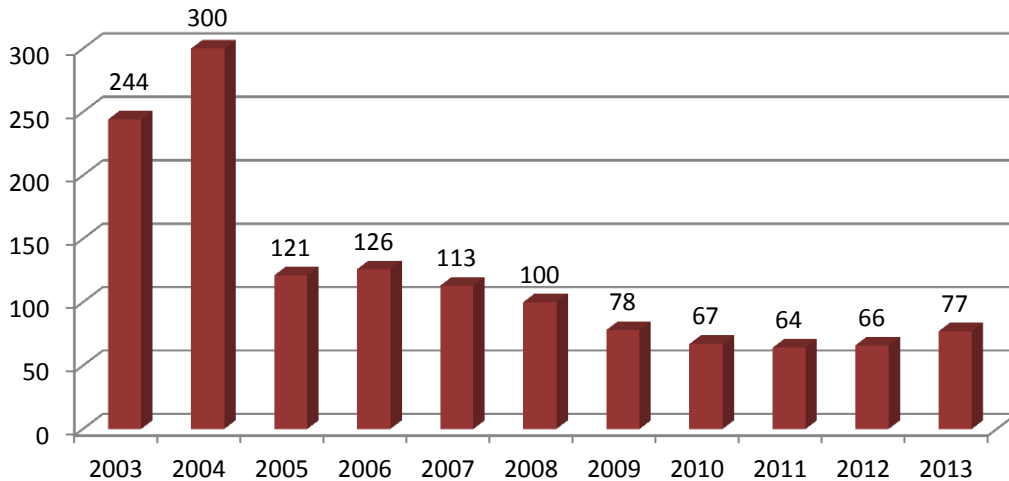
1 Ocak - 31 Aralık 2013 tarihleri arasında Kurum tarafından;

- **77** adet Yapım ve Hizmet Sertifikası verilmiş,
- Sertifika sürelerinin sonuna gelinen **32** adet Yapım ve Hizmet Sertifikası, sertifika sahiplerinden gelen talep üzerine yenilenmiş,
- Sertifika sürelerinin sonuna gelinen **157** adet Yapım ve Hizmet Sertifikası, sertifika sahiplerinden talep gelmemesi üzerine, sürelerinin bitiminde kendiliğinden sona ermiş,
- **25** adet Yapım ve Hizmet Sertifikası, sertifika sahiplerinden gelen talep üzerine ticaret unvanı veya faaliyet konuları ve kategorilerinde değişiklik yapılmak suretiyle tadil edilmiş,
- **60** adet Yapım ve Hizmet Sertifikasının vize işlemleri yapılmıştır.

2013 sonu itibarıyla; Kurum tarafından toplam **1356** adet Yapım ve Hizmet Sertifikası verilmiş olup; **279** adet sertifika sona ermiş/sona erdirilmiş, **1077** adet sertifika aktif durumdadır.

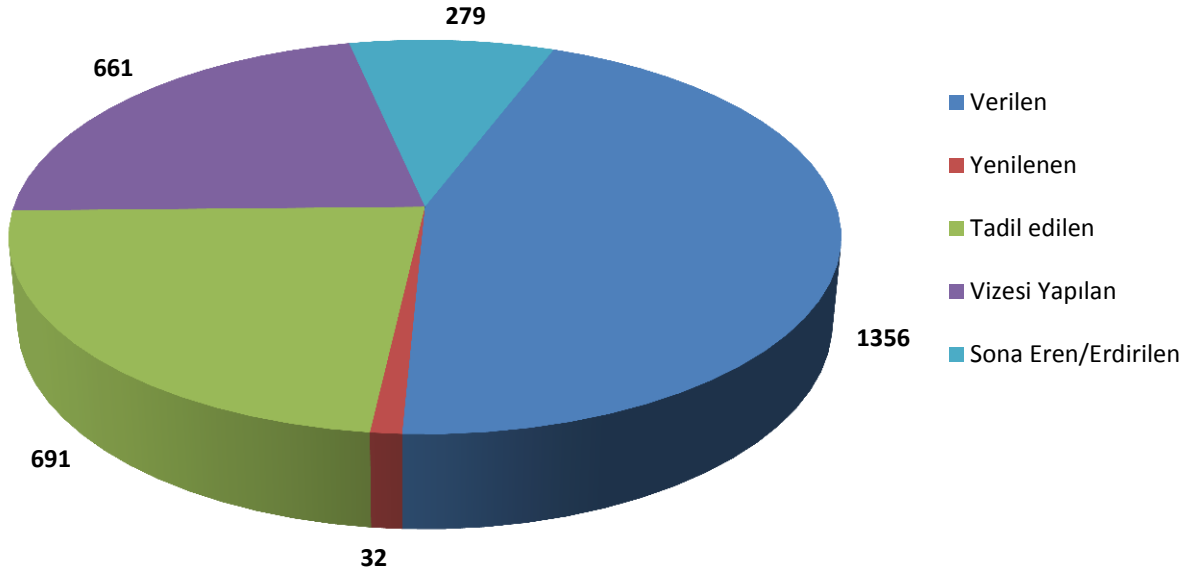
Kurum tarafından verilen Yapım ve Hizmet Sertifikalarının durumu yıllara göre Grafik 2.10.1’de, 2013 yılı sonu itibarıyla gerçekleştirilen toplam sertifika işlemleri Grafik 2.10.2’de gösterilmiştir.

Grafik 2.10.1 Yıllar İtibarıyla Verilen Yapım ve Hizmet Sertifikaları (adet)

Grafik 2.10.2 2003-2013 Yılları Arası Sertifika İşlemleri (adet)

2.10.2 İç Tesisat ve Servis Faaliyetleri Hatları Sertifikası

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun 5 inci maddesinde "İç tesisat ve servis hatları ile ilgili sertifikalar Kurum adına ve Kurum tarafından yetkilendirilen resmi veya özel şirketler ile şehir içi dağıtım şirketlerince verilir." hükmü yer almaktadır. Doğal gaz piyasası ilgili mevzuatı hükümleri çerçevesinde halihazırda; ilgili dağıtım şirketinin belirlenmiş bölgesi sınırları içinde kalan şehir içi dağıtım şebekesine bağlantılı servis hatları ve iç tesisatlarına ilişkin yapım ve hizmet faaliyetinde bulunmaları amacıyla gerçek veya tüzel kişilere sadece dağıtım şirketleri tarafından "İç Tesisat ve Servis Hatları Sertifikası" verilmekte olup, verilen sertifikalar sertifikayı veren dağıtım şirketinin yetkilendirildiği dağıtım bölgesi dahilinde geçerli olmaktadır. İç Tesisat ve Servis Hatları Sertifikası vermek üzere resmi veya özel şirketlere "Yetki Belgesi" verilmesi ile ilgili uygulamanın başlama tarihi, Doğal Gaz Piyasası Sertifika Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik ile 01.01.2015 tarihine ertelenmiştir.

2.11 Ulusal Doğal Gaz Tüketim Verileri

2.11.1 2013 Yılı Ulusal Doğal Gaz Tüketim Değerlendirmesi

24/01/2013 tarih ve 4252 sayılı Kurul Kararı ile 47.600.000.000 Sm³ olarak belirlenen 2013 yılı ulusal doğal gaz tüketim miktarı -3,7% sapmayla, 6 milyon Sm³'lük kayıp bölümü dâhil **45.918.246.078 Sm³** olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı ulusal doğal gaz sektörel tüketim miktarları Tablo 2.11.1'de verilmektedir.

Tablo 2.11.1 2013 Yılı Ulusal Doğal Gaz Sektörel Tüketim Miktar ve Oranları (milyon Sm³)

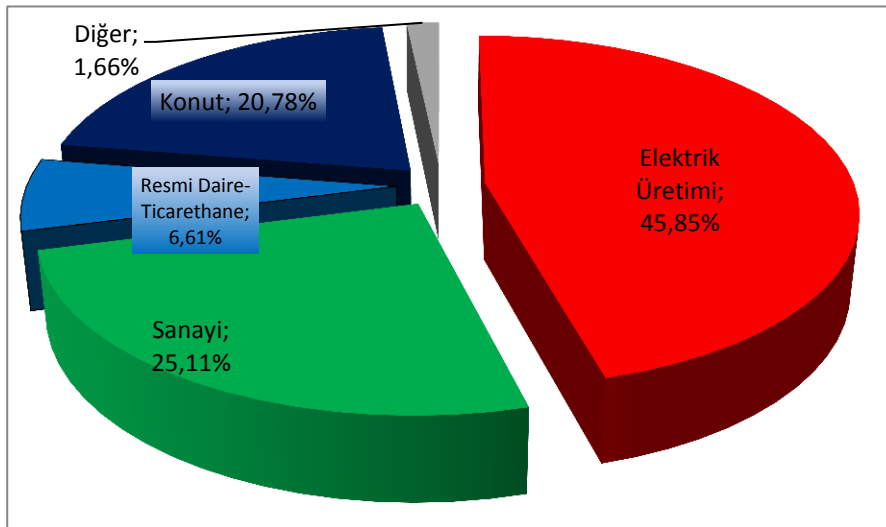
	Aboneler Tüketimi	Aboneler Tüketimi (%)	Serbest Tüketiciler Tüketimi	Serbest Tüketiciler Tüketimi (%)	Yıllık Toplam
Toplam Tüketim (1+2+3+4+5+6+7)	9.514	20,72%	36.404	79,28%	45.918
1. Dönüşüm/Çevrim Sektörü			21.053	45,85%	21.053
1.1. Elektrik Santralleri			13.585	29,58%	13.585
1.2. Otoprodüktör Elektrik Santralleri			4.295	9,35%	4.295
1.3. Isı ve Elektrik (CHP) Santralleri			146	0,32%	146
1.4. Otoprodüktör Isı ve Elektrik Santralleri			7	0,02%	7
1.5. Isı Santralleri			0	0,00%	0
1.6. Otoprodüktör Isı Santralleri			2.991	6,51%	2.991
1.7. Diğer (Açıklamaya not yazınız)			28	0,06%	28
2. Enerji Sektörü	15	0,03%	577	1,26%	591
2.1. Petrol Rafinerileri	0	0,00%			0
2.2. Yüksek Fırınlar					0
2.3. Elektrik, CHP ve Isı Santrallerinde yakıt olarak tüketilen	14	0,03%	337	0,73%	352
2.4. Diğer (Açıklamaya not yazınız)	0		239	0,52%	239
3. Ulaşım Sektörü	0		88	0,19%	88
3.1. Araç yakıtı			86	0,19%	86
3.2. Boru hattı taşımacılığı	0		0	0,00%	0
3.3. Diğer (Açıklamaya not yazınız)			2	0,00%	2

4. Sanayi Sektörü	210	0,46%	11.318	24,65%	11.528
4.1. Ağaç ürünleri işleme	0		166	0,36%	166
4.10. Kimya (petrokimya dahil)	11	0,02%	1.762	3,84%	1.773
4.11. Madencilik ve taş ocakçılığı	9	0,02%	132	0,29%	142
4.12. Makine sanayi	6	0,01%	42	0,09%	48
4.13. Tekstil, deri ve giyim sanayi	2	0,00%	611	1,33%	613
4.14. Tütün ve tütün ürünleri			15	0,03%	15
4.15. Ulaşım araçları sanayi (otomotiv, uçak sanayi, vs.)	1	0,00%	144	0,31%	146
4.16. OSB'ler	8	0,02%	2.899	6,31%	2.907
4.17. Diğer (Açıklamaya not yazınız)	4	0,01%	535	1,17%	539
4.2. Alkol ve alkol ürünleri	0		26	0,06%	26
4.3. Ametal mineraller (cam, seramik, çimento, vs.)	66	0,14%	1.246	2,71%	1.312
4.4. Demir - Çelik	14	0,03%	1.369	2,98%	1.383
4.5. Demir dışı metal üretimi ve işleme (krom, bakır, vs.)	11	0,03%	362	0,79%	374
4.6. Gıda ve içecekler	26	0,06%	737	1,61%	763
4.7. Gübre	1	0,00%	671	1,46%	672
4.8. İnşaat (inşaat ürünleri, yol yapım, vs.)	36	0,08%	378	0,82%	414
4.9. Kağıt, selüloz ve baskı	13	0,03%	222	0,48%	235
5. Hizmet Sektörü	121	0,26%	2.914	6,35%	3.035
5.1. Ticarethane	92	0,20%	1.616	3,52%	1.708
5.2. Resmi daire	21	0,05%	968	2,11%	989
5.3. Diğer (Açıklamaya not yazınız)	8	0,02%	331	0,72%	338

6. Diğer Sektörler	9.162	19,95%	455	0,99%	9.617
6.1. Konut	9.158	19,94%	383	0,83%	9.540
6.2. Tarım/Ormanlık	2	0,00%	21	0,04%	23
6.3. Hayvancılık (balıkçılık, kümes ve ahır hayvancılığı, vs.)	2	0,01%	34	0,08%	37
6.4. Diğer (Açıklamaya not yazınız)	0	0,00%	17	0,04%	17
7. Kayıplar	6	0,01%	0	0,00%	6
Genel Toplam	9.514	20,72%	36.404	79,28%	45.918

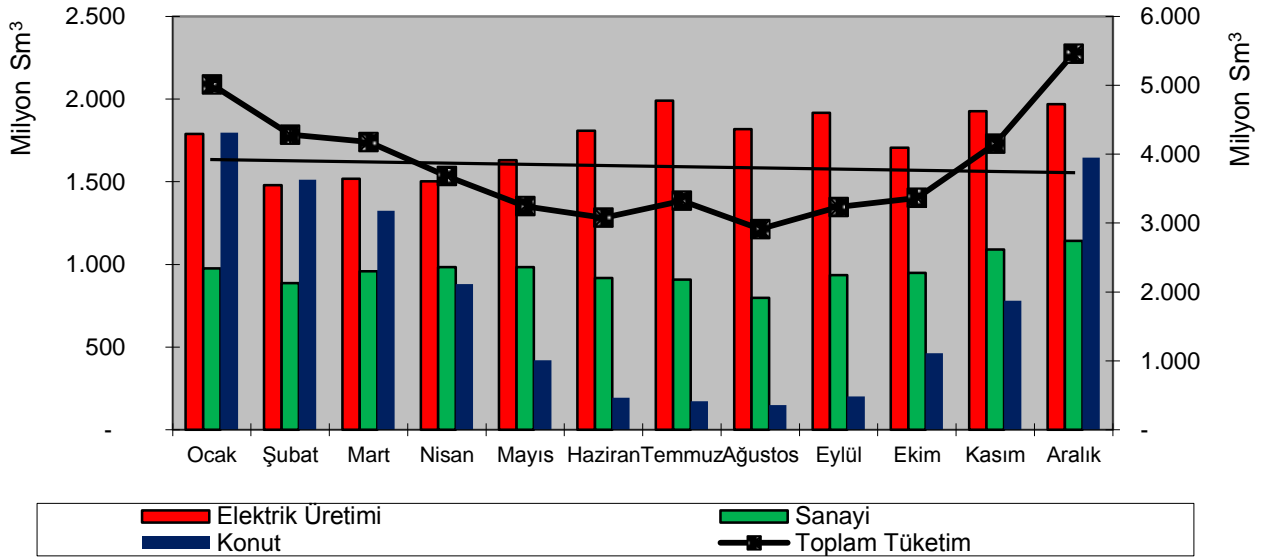
2013 yılının sektörel dağılımı yüzde olarak hesaplandığında; konut tüketimi % 20,78, elektrik tüketimi % 45,85 ve sanayi tüketimi % 25,11 olarak gerçekleşmiştir. Diğer temel sektörleri de kapsayan bu durum Grafik 2.11.1'de görülmektedir.

Grafik 2.11.1 2013 Yılı Doğal Gaz Sektörel Tüketim Dağılımı (%)

2013 yılında doğal gaz tüketiminin aylık bazda sektörel tüketim dağılımlarının toplam tüketime etkileri Grafik 2.11.2'de gösterilmektedir. Doğal gaz tüketim miktarının en düşük aylık değeri 2,91 milyar Sm³ olarak Ağustos ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık tüketim ise 5,46 milyar Sm³ olarak Aralık ayında gerçekleşmiştir. 2013 aylık ortalama tüketim 3,83 milyar Sm³ olup Ocak, Şubat, Mart, Kasım ve Aralık aylarında doğal gaz tüketimi ortalama tüketimin üzerinde gerçekleşmiştir.

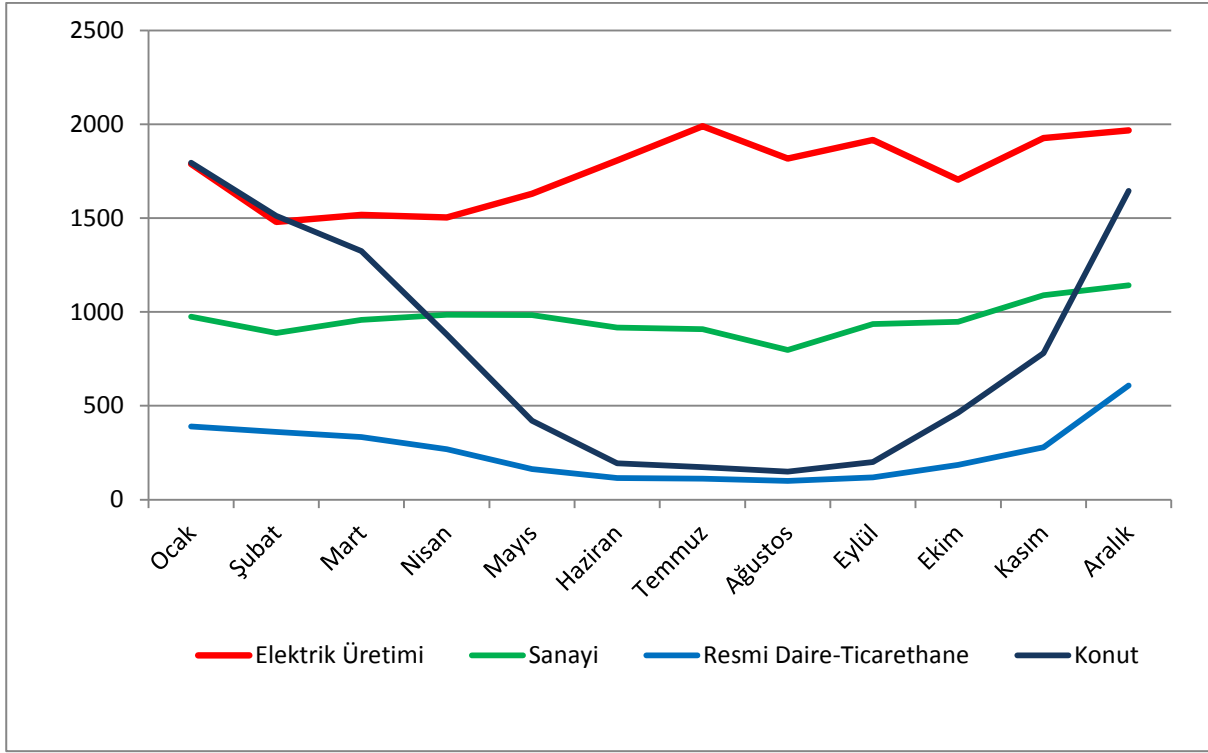
Grafik 2.11.2 Aylık Bazda Sektörel Tüketim Dağılımlarının Toplam Tüketime Etkileri

Elektrik üretiminde kullanılan doğal gazın toplam aylık tüketim miktarı içindeki payı Mayıs-Ekim döneminde %50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Ağustos ayında ise % 60'ın üzerinde gerçekleşmiştir. Konut sektöründe tüketilen aylık doğal gaz miktarının toplam aylık tüketimdeki payı Ocak-Mart dönemi ile Aralık ayında %30'un üzerinde gerçekleşmiş olup, konut sektörünün aylık tüketim miktarları içindeki payının en yüksek olduğu ay ise %35,85 ile Şubat ayı olmuştur. Sanayi sektöründe tüketilen aylık doğal gaz miktarının aylık toplam tüketim içindeki payı 2013 boyunca %19,46 ile %30,29 arasında bir seyir izlemiştir.

2013 yılı sektörel tüketim miktarlarının aylık bazdaki değişimi Grafik 2.11.3'de gösterilmektedir. Aylık tüketim değerleri itibariyle en çok değişkenlik gösteren sektör konut sektörü olmuştur. Konut sektörü tüketimi Mart-Haziran döneminde hızlı bir düşüş göstermiş, Eylül-Aralık döneminde ise hızla artışa geçmiştir. Sanayi sektöründe tüketilen doğal gaz miktarı aylık bazda fazla değişkenlik göstermezken, elektrik üretiminde kullanılan doğal gaz - miktarı Mayıs-Temmuz döneminde artan bir seyir takip etmiştir.

Grafik 2.11.3 2013 Yılı Aylık Doğal Gaz Sektörel Tüketim Seyri (milyon Sm³)

Diğer taraftan; nihai tüketiciye satış yapan şirketlerin, lisanslarına göre hangi sektörlere ne kadar satış yaptıkları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 2.11.2 2013 Yılı Nihai Tüketiciye Satış Yapan Şirketlerin, Lisansları Bazında Sektörlere Yaptıkları Satış Miktarları (Sm³)

Lisans türü	İthalat		Toptan Satış		Sıkıştırılmış Doğal Gaz		Dağıtım	Toplam	
	Lisans Alt Başlığı	Uzun Dönem	Spot	Üretim harici	Üretim yapan	Satış			İletim Dağıtım
1. Dönüşüm Sektörü		19.622	514	284	63	-	-	568	21.053
2. Enerji Sektörü		235	8	208	-	0	0	140	591
3. Ulaşım Sektörü		-	1	0	-	15	-	71	88
4. Sanayi Sektörü		4.570	544	2.923	230	32	5	3.224	11.528
5. Hizmet Sektörü		-	112	233	0	6	4	2.680	3.035

6. Diğer Sektörler	8	92	341	0	3	1	9.172	9.617
7. Kayıplar	-	-	0	-	0	0	6	6
Genel Toplam	24.436	1.270	3.991	294	56	10	15.862	45.918

2.11.2 2013 Yılı Ulusal Doğal Gaz Tüketim Tahmini

2004 yılından bu yana, mevzuatta verilen yetkiye dayanarak ulusal doğal gaz tüketim tahmini çalışmalarını yürüten EPDK, gerek katılımcıların piyasadaki paylarını ölçmek ve gerekse de geçmiş yılın gerçekleşme değerleri ile gelecek yılın tahmin değerlerini piyasayla paylaşarak yol gösterici olma niteliğini korumaktadır.

Ulusal doğal gaz tüketim tahmini çalışmalarında, dünyada ve Türkiye’de ekonomik seyrin durumuna ilişkin parametreler göz önünde tutulmakta ve piyasa katılımcılarından bilgi talep edilmektedir. BOTAŞ ve diğer ithalatçı şirketlerin satış miktarlarına ilişkin tahminleri, toptan satış şirketlerinin satış öngörülleri ve üretim şirketlerinin üretim ve satış miktarları ile şehir içi dağıtım şirketleri ve doğalgaz tüketen elektrik santrallerinden elde edilen veriler çalışmalara esas alınmıştır. Söz konusu kaynaklardan elde edilen veriler, derlenerek incelenmiş ve çalışmalarımızda kullanılmak üzere hazır hale getirilmiştir. Diğer taraftan, ulusal doğal gaz tüketim miktarının belirlenmesi çalışmalarında, ülkemizdeki geçmiş dönemlere ait verilerin incelenmesi sonucu ortaya çıkan gaz tüketimindeki yıllık değişim oranları da dikkate alınmıştır.

Bu kapsamda piyasa katılımcılarından derlenen 2014 yılı tüketim tahminlerinin de değerlendirilmesiyle 30.01.2014 tarih ve 4855 sayılı Kurul Kararıyla 2014 yılı ulusal doğal gaz tüketim tahmini, doğal gazın 9155 kcal/m³ üst ısı değeri esas alınarak 46.500.000.000 Sm³ olarak belirlenmiştir.

2004-2013 yıllarına ilişkin tahmini ve gerçekleşen tüketim miktarları, tüketim tahmininde yaşanan sapma yüzdeleri ve bir önceki yıla göre tüketim miktarında görülen değişimler Tablo 2.11.3’de verilmiştir.

Tablo 2.11.3 Ulusal Doğal Gaz Tüketim Tahmini ve Gerçekleşme Değerleri (Sm³)

		Tüketim Miktarı (Sm ³)	Bir Önceki Yıla Göre Tüketim Değişimi	Tahmin ve Gerçekleşen Sapması (%)
2004	Tahmin	23.200.000.000	1.334.528.240	-4,00%

	Gerçekleşen	22.272.528.240		
2005	Tahmin	25.800.000.000	5.075.685.702	6,00%
	Gerçekleşen	27.348.213.942		
2006	Tahmin	30.100.000.000	3.633.850.038	2,93%
	Gerçekleşen	30.982.063.980		
2007	Tahmin	36.200.000.000	4.412.814.250	-2,22%
	Gerçekleşen	35.394.878.230		
2008	Tahmin	37.500.000.000	1.470.173.083	-1,69%
	Gerçekleşen	36.865.051.313		
2009	Tahmin	35.000.000.000	-1.646.211.924	0,63%
	Gerçekleşen	35.218.839.390		
2010	Tahmin	37.000.000.000	2.192.278.980	1,11%
	Gerçekleşen	37.411.118.370		
2011	Tahmin	39.000.000.000	6.286.290.822	12,04%
	Gerçekleşen	43.697.409.192		
2012	Tahmin	48.500.000.000	1.544.353.707	-6,72%
	Gerçekleşen	45.241.762.899		
2013	Tahmin	47.600.000.000	676.483.179	-3,53%
	Gerçekleşen	45.918.246.078		

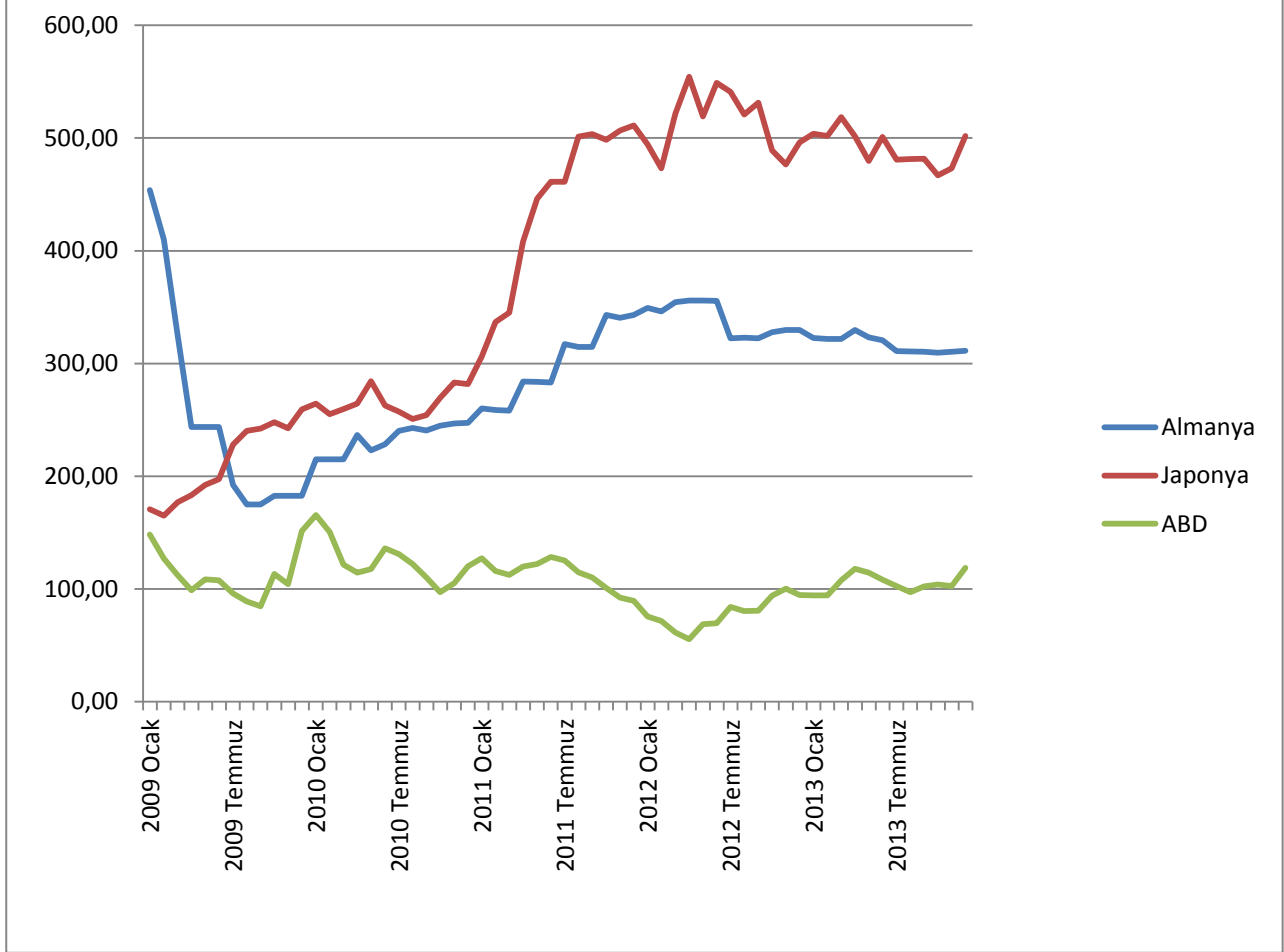
Tablo 2.11.3'te de görüldüğü üzere, 2009, 2010 ve 2011 yılları için, 2009 yılında bir önceki yıla göre tüketimde yaklaşık 1,6 milyar Sm³'lük düşüş gerçekleşmiş, 2010 yılında yaklaşık 2,1 milyar Sm³'lük artışla 2008 yılı seviyesine geri dönmüş ve 2011 yılında ise yaklaşık 6 milyar Sm³'lük artış neticesinde tüketim 43,7 milyar Sm³ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında beklenenin çok altında 45,2 milyar Sm³ seviyesinde gerçekleşen tüketim, 48,5 milyar Sm³ seviyesinde olması beklenen tüketim tahmininin %6,72 altında kalmıştır. 2013 yılında ise ulusal doğal gaz tüketiminin 700 milyon Sm³'ün altında bir artışla 45,9 milyar Sm³ seviyesinde gerçekleşerek 47,6 milyar Sm³ olarak yapılmış olan tüketim tahmininin % 3,53 altında gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

3. TARİFE VE FİYATLANDIRMA

3.1 Dünya

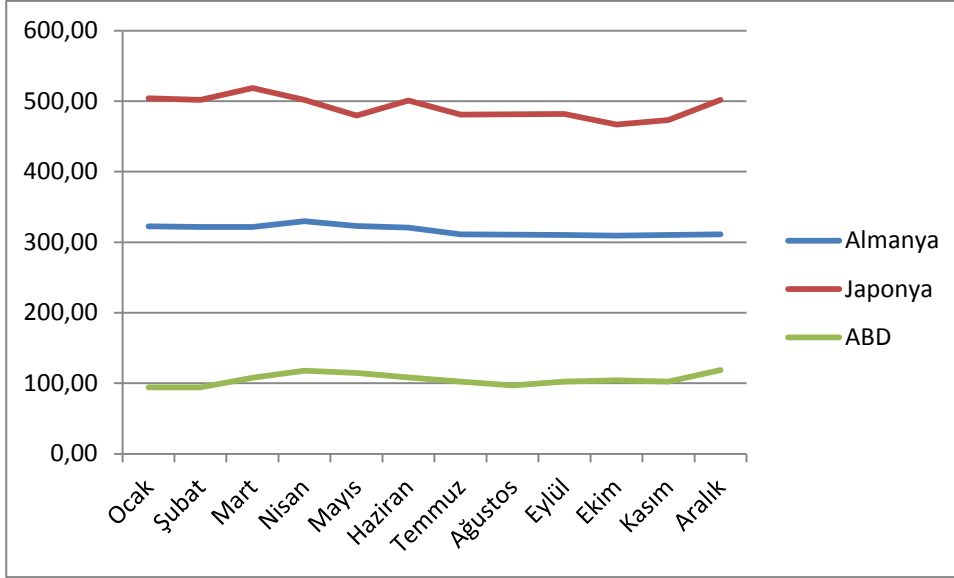
Grafik 3.1.1 2009-2013 Yılları Arasında Dünya Doğal Gaz Fiyatları (\$/1000m³)*

Kaynak: IMF

Grafik 3.1.2: 2013 Yılında Dünya Doğal Gaz Fiyatları (\$/1000m³)*

⁴ Kaynak metninde \$/MMBtu olan birim \$/1000m³'e çevrilmiştir. Çevrim katsayısı olarak 1000m³=28,32 MMBtu kullanılmıştır.

*Almanya: Rus gazının Almanya sınırındaki fiyatı
 Japonya: Japonya'da Endonezya LNG fiyatı
 ABD: Louisiana'da (Henry Hub) doğal gazın spot fiyatı

Kaynak: http://www.imf.org/external/np/res/commod/External_Data.xls

3.2 Avrupa ve Türkiye

Tablo 3.2.1 Tüketim Aralıklarına Göre Konut Doğal Gaz Fiyatları (vergiler hariç), 2013

Tüketim aralıkları (m3)		Euro/m3		TL/m3	
		2013/1	2013/2	2013/1	2013/2
T < 522	AB	0,75	0,88	1,79	2,36
	Türkiye	0,36	0,32	0,84	0,87
522 ≤ T < 5219	AB	0,54	0,58	1,28	1,55
	Türkiye	0,36	0,33	0,85	0,87
T ≥ 5219	AB	0,50	0,50	1,19	1,34
	Türkiye	0,36	0,32	0,85	0,86

Kaynak: EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data/database>

Tablo 3.2.2 Tüketim Aralıklarına Göre Konut Doğal Gaz Fiyatları (vergiler dâhil), 2013

Tüketim aralıkları (m3)		Euro/m3		TL/m3	
		2013/1	2013/2	2013/1	2013/2
T < 522	AB	0,94	1,10	2,24	2,94
	Türkiye	0,43	0,39	1,02	1,05
522 ≤ T < 5219	AB	0,69	0,75	1,65	2,01
	Türkiye	0,43	0,39	1,03	1,06
T ≥ 5219	AB	0,66	0,66	1,57	1,76
	Türkiye	0,43	0,39	1,03	1,04

Kaynak: EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data/database>

Tablo 3.2.3 Tüketim Aralıklarına Göre Sanayi Doğal Gaz Fiyatları (vergiler hariç), 2013

Tüketim aralıkları (m3)		Euro/m3		TL/m3	
		2013/1	2013/2	2013/1	2013/2
T < 26094	AB	0,52	0,53	1,22	1,43
	Türkiye	0,35	0,31	0,83	0,82
26094 ≤ T < 260940	AB	0,47	0,46	1,12	1,24
	Türkiye	0,35	0,30	0,83	0,80
260940 ≤ T < 2609400	AB	0,40	0,39	0,96	1,06
	Türkiye	0,32	0,28	0,75	0,74
2609400 ≤ T < 26094000	AB	0,34	0,34	0,81	0,91
	Türkiye	0,31	0,27	0,73	0,73
26094000 ≤ T ≤ 104376000	AB	0,31	0,31	0,75	0,82
	Türkiye	0,31	0,27	0,73	0,72

Tablo 3.2.4 Tüketim Aralıklarına Göre Sanayi Doğal Gaz Fiyatları(vergiler dâhil), 2013

Tüketim aralıkları (m3)		Euro/m3		TL/m3	
		2013/1	2013/2	2013/1	2013/2
T < 26094	AB	0,68	0,71	1,63	1,90
	Türkiye	0,42	0,37	1,00	0,99
26 094 ≤ T < 260940	AB	0,63	0,61	1,50	1,64
	Türkiye	0,42	0,36	1,01	0,97
260 940 ≤ T < 2609400	AB	0,53	0,51	1,25	1,37
	Türkiye	0,38	0,34	0,91	0,90
2609400 ≤ T < 26094000	AB	0,44	0,43	1,03	1,16
	Türkiye	0,37	0,33	0,89	0,88
26094000 ≤ T ≤ 104376000	AB	0,40	0,39	0,95	1,04
	Türkiye	0,37	0,33	0,89	0,88

Kaynak: EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data/database>

2013 yılı için ilk 6 ayda ortalama 1 Euro=2,375975TL, ikinci altı ayda ortalama 1 Euro=2,679378TL olarak kabul edilmiştir.
(Kaynak: <http://www.bumko.gov.tr/TR,150/doviz-kurlari.html>)

3.3 Türkiye'de Doğal Gaz Fiyatları

22/12/2011 tarih ve 3580 sayılı Kurul Kararları ile kabul edilen Doğal Gaz Dağıtım Şirketleri İçin Tarife Hesaplama Usul ve Esasları çerçevesinde 2013 yılında tarifesi yapılan 17 dağıtım şirketine ait, yıllara göre tarife parametreleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 3.3.1 Yıllara Göre Tarife Parametreleri

	2013	2014	2015	2016
Öngörülen Şebeke Yatırım Tutarı	67.746.149	68.817.857	70.304.841	71.718.299
Öngörülen Bağlantı Gelirleri (Vergi Yükü Hariç)	42.065.152	39.570.922	36.089.658	34.376.597
Makul Getiri Tutarı	46.521.669	46.079.011	45.851.892	45.814.438
Düzenlenmiş İşletme Giderleri	80.540.760	83.575.467	85.653.806	87.169.793
Tarifeye Esas Net İşletme Giderleri	72.222.723	74.777.110	76.466.503	77.632.229
Yeni Abone Sayısı (BBS)	143.301	134.214	121.395	115.107
Öngörülen Toplam Tüketim Miktarı (Sm³)	3.735.721.584	3.975.004.034	4.134.752.699	4.317.705.663
Yıllık Gelir Gereksinimi	138.645.675	141.524.313	143.799.224	145.868.368

Türkiye genelinde doğal gaz kullanan konut ve sanayi müşterilerine yansıyan perakende satış fiyatlarının dağılımı Tablo 3.2’de verilmektedir.

Tablo 3.3.2 2013 Yılı Konut ve Sanayi Gaz Fiyatları

	Konut		Sanayi	
	Bedel	Oran	Bedel	Oran
Gaz Bedeli*	0,778405	%74,5	0,717783	%79,71
Türkiye Ortalama Dağıtım Payı (Sistem Kullanım Bedeli)**	0,08366	%8	0,022313	%2,48
Vergiler	ÖTV***	0,023	0,023	
	KDV****	0,159312	%17,5	%17,81
Türkiye Ortalama Perakende Satış Fiyatı (ÖTV ve KDV Dahil)	1,044377		0,900453	

* Gaz bedeli olarak piyasada hakim konumda olan BOTAŞ'ın fiyatı esas alınmıştır.

** Dağıtım payı olarak 2013 yılı Aralık ayına ilişkin tüm dağıtım şirketlerinin uygulamış olduğu sistem kullanım bedellerinin ağırlıklı ortalaması kullanılmıştır.

*** ÖTV maktu olarak uygulanmaktadır (Sm³ başına 0,023TL).

**** KDV toplam tutarın %18'i olarak uygulanmaktadır.

